

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina XVII Broj 172

2019. ISSN 1800-5179

Topola – simbol Kotora više od 3 stoljeća

Sadržaj:

- 3** Luka Brajnović - Povratak u zavičaj
- 7** Natjecanje mandolinskih orkestara
- 9** IZLOŽBA: Zbirka Večerina - JADRAN NADAHNUĆE
- 15** Studijsko-kulturno putovanje u Boku kotorsku
- 18** Lučindanski susreti u Zagrebu
- 23** Nove avanture „Bisernica Boke“
- 29** Crta na dlanu kroatistice Vande Babić
- 33** 150 godina od Krivošijskog ustanka
- 36** „Dražen - za sva vremena“
- 38** Dom starih Grabovac dobio Dnevni centar za demenciju
- 41** Vekićeva refleksija društvenog teatra
- 46** Radionica izrade hrvatskoga tradicijskoga nakita u Tivtu
- 48** Topola na Pjaci od kina
- 49** Aktualnosti
- 63** Kronika Društva
- 66** Održan sat o bogatoj prošlosti kapetanske Dobrote
- 69** Jadranski otoci - Korčula u prošlosti
- 72** Kulturno-prosvjetna društva u Prčanju do Drugog svjetskog rata u svjetlu novih saznanja (1)
- 77** Škrinjica nostalgije - Čestitke u očima prošlosti
- 81** Antiki fagot
- 84** Sjećanje na dr. Slobodana Regnera
- 87** Ostavština obitelji Visković u Perastu- Zbirka hladnog i vatrenog oružja
- 91** Povijest brodskih kružnih putovanja u Boki kotorskoj: Athena
- 93** Grbovi kotorske vlastele XIV vijeka

Poštovani čitatelji!

Samo dan nakon što je iz tiska izašao Glasnik 171, sastali smo se kako bismo ocijenili odrađeno i dogovorili teme za broj koji je pred vama. Uvijek me raduju susreti s članovima Uređivačkog odbora! Nisu to samo dogovori o onome o čemu ćemo pisati. To su topli i konstruktivni razgovori o prošlim događajima, o dojmovima i doživljajima, o budućim projektima, aktivnostima, putovanjima...

Prije našeg sastanka mislila sam da je prošlo malo vremena između dva broja te da ćemo zbog toga imati i manji broj tema o kojima ćemo pisati. Onda su se počeli redati događaji i ideje, jedna za drugom, tako da je pred vama još jedan vrlo bogat i zanimljiv broj.

Naš mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ prvi put je sudjelovao u natjecanju mandolinskih orkestara koji je održan u Imotskom i osvojio treće mjesto!

U organizaciji Matice hrvatske, Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj i Društva hrvatskih književnika u Kotoru je organiziran Znanstveno-književni kolokvij u povodu 100. obljetnice rođenja Luke Brajnovića, Kotoranina kojega poštujemo i slave u tuđini, a u zavičaju se o njemu malo zna.

Uz ostalo, pisali smo o izložbama „Jadransko nadahnuće“ i „Vekićeva refleksija društvenog teatra“, koje su predstavljene u Kotoru i Tivtu, 100. godišnjici Krivošijskog ustanka, kulturno-prosvjetnim društvima u Prčanju do Drugog svjetskog rata... Zatim o projektima Hrvatske nastave, HKD Tomislav, gostovanjima naših „Bisernica“...

U prošlom broju (171.) Hrvatskoga glasnika u 14. nastavku Ostavštine obitelji Visković u Perastu, Povijesne ličnosti i događaji iz Zbirke fotografija Viskovića, na stranicama 77. i 78. potkrala se pogreška u legendama uz fotografiju. Zato prije novog nastavka ovog serijala ponavljamo fotografije s točnim legendama, uz ispriku čitateljima.

Do sljedećeg broja, srdačno vas pozdravljam!

Vaša urednica
Tijana Petrović

Naslovnica: **Topola na kotorskoj Pjaci od kina, Foto Parteli**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Pjaca od muzeja 361, Stari grad, 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvaticg.com
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Joško Katelan, Marina Dulović, Danijela Vulović i Jasmina Bajo**
Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, KotorArt, Centar za kulturu Kotor, Matica, Radio Dux, Boka News, TO Kotor, Radio Kotor, PIXELL, Zvonko Perušina, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto, Igalo**
Naklada: 500 primjeraka

Povratak u zavičaj

Luka Brajnović (Kotor, 1919. - Pamplona, 2001.), velikan hrvatske i španjolske kulture, čovjek je koji nedvojbeno u nekom za sada virtualnom leksikonu bokeljskih i hrvatskih velikana zauzima jedno od najčasnijih mjesta i to ne samo zbog svojega književnog, novinarskog i profesorskog doprinosa, već zbog svojih ljudskih vrlina.

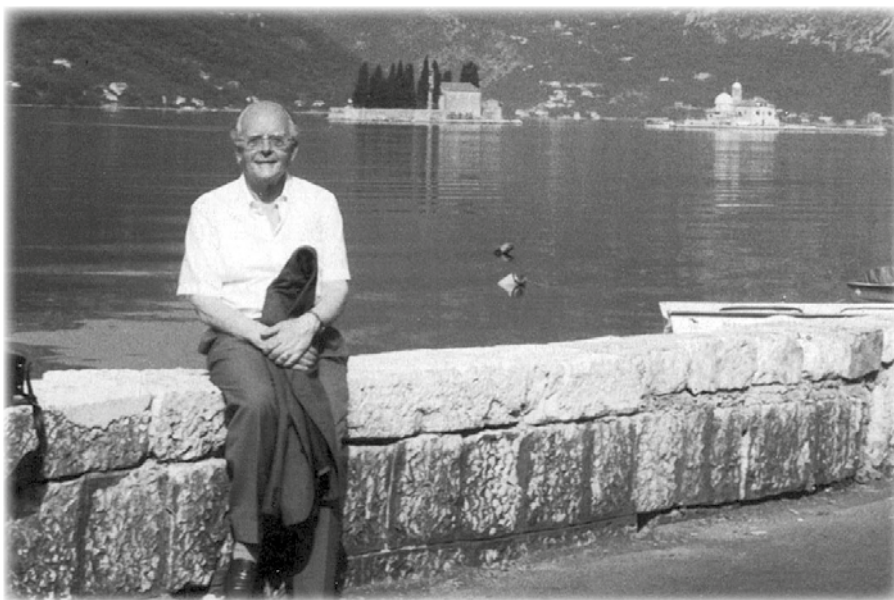
Piše:

Marija Mihaliček

Boka kotorska je kasno i bojažljivo otkrivala ljude koji su odlazili, ali ostajali povezani zadojeni njezinom ljepotom i duhovnošću za čitav život, a sjećanja utkali u eseje, stihove, priče, romane jer o zavičajnoj Boki se više pisalo, nego slikalo!

Sudbina tih sjajnih pjesnika je da su se vrijeme i povijesne okolnosti ispriječili između njih i Boke ili, bolje reći, između njih i nas. Zato je dosta naraštaja Bokelja stasalo, uskraćeno da odrastaju uz najljepše poetske zapise Viktora Vide i Frana Alfrevića, da nikada ne upoznaju ni čuju spomen imena Vjenceslava Čižeka....

Sličnu sudbinu zaborava i ravnodušnosti na povremene vijesti o čovjeku, koga poštuju i slave u tuđini, daleko od zavičaja, imao je i Kotoranin Luka Brajnović, sveučilišni

Luka Brajnović u Perastu

profesor, književnik, pjesnik, novinar.

Luka Brajnović rođen je u Kotoru 1919. godine. Potomak je Ivana Brajnovića, koji se doselio u Kotor iz Rovinja (točnije Rovinjskog Sela) u drugoj polovini XIX. stoljeća. Lukin djed

Ivan bio je službenik suda u Kotoru, a otac Anton (Kotor, 1886.) bio je poredni upravitelj. Oženio se 1913. godine s Dobročankom Eleonorom Dabinović. Imali su sinove: Iva (svećenika), Luku i Tripa te kćerke Mariju, Nataliju i Miru.

Animirani film o Luki Brajnoviću

Gimnaziju je pohađao u franjevačkom samostanu na otočiću Badiji, kao i u Korčuli i Kotoru. U Zagrebu studira pravo i radi kao novinar i urednik te se počinje baviti književnim radom. Poslije

Drugoga svjetskog rata, 1945. emigrira u Španjolsku, nastavlja školovanje u Madridu i Pamploni na filozofskom i novinarskom fakultetu Sveučilišta Navarra, gdje nakon završetka studija postaje docent,

redoviti profesor književnosti i etike. Piše i izdaje knjige pjesama na hrvatskom i španskom jeziku, a kao novinar surađuje s mnogobrojnim tamošnjim novinama. Od 1963. do 1992. stalni je suradnik za vanjsku politiku u dnevniku *Navarra*. Najveće priznanje iskazano mu je 1996. kada Sveučilište Navarra utemeljuje „*Premio Luka Brajnović de la Comunicación*“, međunarodnu nagradu za novinare koja nosi ime Luke Brajnovića, a dodjeljuje se „**profesionalcima koji su u svom radu na području komunikacije branili dostojanstvo ljudske osobe i temeljne vrijednosti slobode, tolerancije i solidarnosti**“. Luka Brajnović je već teško bolestan dočeka priznanje od Zagrebačkog sveučilišta, koje mu dodjeljuje 1997. spomen-medalju, a država Hrvatska odlikuje ga Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

Božidar Petrač, Željka Lovrenčić, Vladimir Lončarević, Slobodan Vuković i Marija Mihaliček

Život Luke Brajnovića ugasio se u Pamploni 2001. godine.

Zavičajna Boka, osim rodbine i uskog kruga ljudi, nije znala za Luku Brajnovića. Javnost Boke kotorske polako ga je otkrivala, na žalost, tek poslije njegove smrti.

Tako je *Hrvatski glasnik* objavio 2003. tekst o Brajnoviću naslovljen Čovjek dobra srca i lijepe riječi iz pera novinara i publicista Tomislava Grgurevića i glavnoga urednika lista. Iste godine u Biblioteci Gospe od Škrpjela, don Srećko Majić publicira Brajnovićev *Povijesni roman iz bokeljskog života TRIPO KOKOLJIC*. Sljedeće godine u *Hrvatskom glasniku* br. 133 Miro Marušić objavljuje tekst o Brajnoviću naslovljen *Ljubav za istinu*. Novinar Božo Vodopija snima dokumentarni film pod naslovom *Kad splasnu jedra* o sudbini Luke Brajnovića i njegove obitelji, kao refleksiju sudbine Hrvata u Boki kotorskoj, čija je

promocija bila 2012. u Donjoj Lastvi, u organizaciji Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“. U knjizi *Baštinske teme iz Boke kotorske*, Dubrovnik, 2013., Vinicije Lupis napravio je osvrt na Luku Brajnovića – novinara.

O ličnosti i djelu Kotoranina Luke Brajnovića u našoj sredini se malo zna pa je *Književno-znanstveni kolokvij u povodu 100. obljetnice rođenja Luke Brajnovića* prilika da saznamo više o čovjeku, da se upoznamo s dijelom njegove književne i pjesničke ostavštine, s onim što nitko neće oduzeti njemu niti nama uskratiti.

U godini obilježavanja 100. obljetnice rođenja Luke Brajnovića i Kotor, grad njegovog rođenja, dobio je priliku da bolje upozna svoga sugrađanina, nepoznatog u zavičaju, a slavljenog daleko od njega.

U organizaciji Matice hrvatske, Ogranka Matice hrvatske u Boki kotorskoj i Društva hr-

vatskih književnika u Kotoru je 25. listopada organiziran **Znanstveno-književni kolokvij u povodu 100. obljetnice rođenja Luke Brajnovića** i predstavljanje njegovih četiri knjige: *Služiti istini*, *Oproštaji i susreti: sjećanja iz rata i izgnanstva*, *Mjesečina u uljiku* i *More mog djetinjstva*.

Kjiga ***Služiti istini*** sadrži memoare, članke, oglede i studije, priredila ju je mr. Matilda Kolić Stanić, a objavio „Glas Koncila“ 2017. godine. Tri knjige koje su publicirane u Zagrebu o 100. godišnjici njegovog rođenja su: ***Oproštaji i susreti: sjećanja iz rata i izgnanstva***, objavljena u izdanju AGM-a; zatim knjiga odabranih pjesama ***Mjesečina u uljiku*** te ***More mog djetinjstva***, koje je priredio Božidar Petrač, objavljene su u ediciji Male knjižnice Društva hrvatskih književnika i *Izdavačke kuće Alfa*.

Publika u kotorskoj Galeriji solidarnosti

Ličnost i djelo Kotoranina Luke Brajnovića (Kotor, 1919. - Pamplona, 2001.) malo je poznato u njegovom zavičajnom Kotoru i Boki kotorskoj pa je Književno-znanstveni kolokvij u povodu 100. obljetnice njegova rođenja bila prilika da se sazna više o čovjeku koji je u Španjolskoj ostvario iznimnu novinarsku i profesorsku karijeru te da se upozna dio njegove književne i pjesničke ostavštine.

O Brajnovićevu životu, književnom djelu i njegovim knjigama govorili su dr. sc. Željka Lovrenčić, hispanistica; prof. dr. sc. Vladimir Lončarević, književni povjesničar; mr. sc. Božidar Petrač, književni kritičar.

Vladimir Lončarević govorio je o Luki Brajnoviću kao „velikanu hrvatske i španjolske kulture, čovjeku koji nedvojbeno u nekom za sada virtualnom leksikonu bokeljskih i hrvatskih velikana zauzima jedno od najčasnijih mjesta, ne samo zbog svojega književnog, novinarskog i profesorskog doprinosa, već zbog svojih ljudskih vrlina“. Osvrnuo se i na njegovu obitelj „koja je nepokolebljivo i vjerno živjela svoj katolicizam, zavičajnu pripadnost i patriotizam“.

Željka Lovrenčić, prevoditeljica Brajnovićeve memoarske

knjige „Oproštaji i susreti - Sjećanja iz rata i izgnanstva“, iznijela je njegov životopis i podsjetila je kako su u knjizi prikupljene uspomene jedinstvenoga čovjeka koji se prisjeća djetinjstva, mladosti, života u ratnom Zagrebu, o obitelji i odluci da 1945. ode iz tadašnje Jugoslavije.

Božidar Petrač, priređivač dviju knjiga pjesama, govorio je o Brajnovićevoj poeziji na hrvatskome i na španjolskome jeziku. „Brajnović je u svojoj lirici misaono, jezično i iskustveno slijedio liniju hrvatskog pjesništva i poimanje o književnom stvaranju kakve je proživio i ponio sa sobom u emigraciju, a njegovo pjesništvo na španjolskom jeziku sasvim se drukčije poima i čita. Možete se ponositi čovjekom koji jest Bokelj, Hrvat, Španjolac, Europejac, a kršćanski background mu je pomogao u svemu tome, to je sigurno“, rekao je Petrač.

Slobodan Vuković, doajen crnogorskog novinarstva i publicist, dugogodišnji urednik najstarijega dnevnog lista *Pobjeda*, evocirao je sjećanje na kontakte koje je imao s Lukom Brajnovićem u povodu utemeljenja nagrade koja nosi njegovo ime, a „predstavlja borbu za toleranciju, slobodu i istinske ljudske vrijednosti“.

Ove večeri u Kotoru je izrečena istina o Brajnovićevoj emigrantskoj sudbini kao dječlić vraćanja duga prema čovjeku koji je nosio cijelog života čežnju za zavičajem i patnju zbog nepravde da, bez krivnje, bude obilježen, a njegovo djelo ostane nepoznato.

Galerijski prostor u najljepšoj kotorskoj renesansno-baroknoj palači te večeri bio je ispunjen publikom koja je pozorno pratila izlaganja sudionika, a na kraju, uz komentar Olge Brajnović, odgledala je foto-dokumentaciju iz Brajnovićeve karijere i obiteljskog života, kao i animirani film koji su studenti sa Sveučilišta Navarra u Pamploni sami priredili i posvetili svome omiljenom profesoru. Uz kćerku Olgu, među publikom je bila Brajnovićeva sestra, 95-godišnja Mira Tomić i mnogobrojna rodbina iz Kotora i Tivta. Na ovoj večeri, posvećenoj Kotoraninu Luki Brajnoviću, nazočili su Veselko Grubišić, veleposlanik RH u Crnoj Gori sa suradnicima; Jasminka Lončarević, generalna konzulica RH u Kotoru; Marija Vučinović, ministrica u Vladi Crne Gore; Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća; don Anton Belan, generalni vikar Kotorske biskupije; Mileva Pejaković Vujošević, predsjednica Ogranka Matice crnogorske u Kotoru; Ljiljana Velić, zastupnica HGI-ja u kotorskom parlamentu. Izostali su mnogi koji bi trebali spoznati istinu da je konačno vrijeme da se, u našoj sredini, preispita odnos prema Luki Brajnoviću i njegovom djelu jer, kako je svojedobno rekao don Branko Sbutega, „možda nijedna osoba, koja je morala da napusti rodni grad, zavičaj i zemlju, nije dobila takvu valorizaciju na međunarodnoj razini kao što je to bio Luka Brajnović“.

U PREPUNOJ KONCERTNOJ DVORANI GLAZBENE ŠKOLE „DR. FRA IVAN GLIBOTIĆ“ U IMOTSKOM OTVOREN 24. PO REDU HRVATSKI FESTIVAL MANDOLINISTA „MANDOLINA IMOTA“

Natjecanje mandolinskih orkestara

Priredio:
Tripo Schubert

Na otvorenju Festivala u ime grada Imotskog nazočnima se obratio dogradonačelnik Milan Zdilar te je posebno zahvalio organizatorima HD „Mandolina Imota“, prof. Anti Vujeviću i prof. Antoneli Rebić, umjetničkoj ravnateljici ove manifestacije.

Festival je službeno otvorila Jadranka Brečić, izaslanica župana Splitsko-dalmatinske županije, a ujedno i županijska vijećnica, te još jednom pohvalila organizatore i zaže-

Ovo je prvi put da je mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ sudjelovao u natjecanju mandolinskih orkestara i evidentno je da je uz puno vježbe, proba i nastupa ostvaren veliki napredak

ljela uspjeh svim sudionicima ovogodišnjega Festivala.

Večer je nastavljena samostalnim koncertom mandolinskog orkestra iz Ljubljane koji

je uz mnogobrojne ovacije svirao punih sat vremena. Mogle su se čuti skladbe od klasike, preko popa i rocka do folklornih skladbi Slovenije. Na kra-

ju su raspjevali publiku poznatom Oliverovom skladbom Skalinada.

Drugog dana održano je natjecanje mandolinskih orkestarâ A i B kategorije te komornih sastava B kategorije.

Samo natjecanje pratio je stručni ocjenjivački zbor u sastavu: dr. sc. Goran Sučić, prof. Blaženko Juračić, prof. Mladen Grgić i prof. Ante Vujević.

Uz orkestre iz Hrvatske, sudjelovali su i mandolinski orkestri iz Ljubljane - Slovenija, kao i mandolinski orkestar Hrvatskoga građanskog društva „Tripo Tomas“ iz Kotora - Crna Gora.

U kategoriji A - MANDOLINSKI ORKESTAR, prvo mjesto osvojili su Mandolinski orkestar Imotski i Mandolinski orkestar „Anđeli svirači“ iz Splita, kao i nagradu Statua mandoliniste. Drugo mjesto pripalo je Mandolinskom orkestru „Krešimir“ iz Šibenika.

Mandolinski orkestar „Tripo Tomas“, koji je brojio 13 članova, nastupio je u A kategoriji

– Mandolinski orkestri (Sastavi s programom revijalne, zabavne ili folklorne glazbe).

Pod dirigentskom palicom prof. Iva Brajaka orkestar je u jakoj konkurenciji, među kojima su bili mandolinski orkestri iz Šibenika, Splita i Imotskog, **osvojio treće mjesto.**

Mandolinski orkestar predstavio se ovim kompozicijama:

1. Bokeljski plesovi – splet igara iz Boke
2. Dmitri Shostakovich: Waltz no. 2
3. Hrvoje Hegedušić, Maja Perfiljeva: Bokeljska noć.

Prof. Ivo Brajak izrazio je zadovoljstvo osvojenom nagradom i poručio da je ovo golemo iskustvo za djecu jer su mogli čuti puno kvalitetnih orkestarâ i saznati kako razni orkestri zvuče i funkcioniraju. „Ovo je prvi put da je mandolinski orkestar ‘Tripo Tomas’ sudjelovao u natjecanju mandolinskih orkestarâ i evidentno je da je uz puno vježbe, proba i nastupa ostvaren veliki napredak“, istaknuo je Brajak.

U kategoriji B - Mandolinski orkestri, prvo mjesto dodijeljeno je mandolinskim orkestrima iz Ljubljana i Gradske mandolinskom orkestru „Sanctus Domnio“ iz Splita te nagrada Statua mandoliniste.

U kategoriji B - KOMORNI SASTAV nije dodijeljena prva nagrada, a 2. mjesto osvojio je Sekstet Glazbene škole Markarska, 3. mjesto Mandolinski komorni ansambl HGGD Sloga - Zagreb.

U kategoriji novih skladbi uvedena je skladba *Kratke priče mladoga splitskog skladatelja Jure Banića.*

Ove godine Plaketa *Marin Katunarić*, koja se dodjeljuje za poseban doprinos u razvoju mandolinske glazbe u Hrvata, dodijeljena je Anti Jeliću – Brici. Rođeni Murteranin, koji se već punih 60 godina posvetio ovom instrumentu, ima i drugo ime - „čovjek s mandolinom“. Djelovao je s klapom Šibenik, a danas još uvijek brižno prati klapu *Maslina.*

U večernjim satima koncert je održao Orkestar mandolinista i gitarista HGGD „Sloga“ iz Zagreba u povodu 90. godišnjice postojanja orkestra. Orkestrom je ravnao Mladen Landau. Svojim izborom skladbi, ali i lijepim muziciranjem, oduševili su mnogobrojnu publiku u dvorani. Inače, orkestar već dugi niz godina sudjeluje na Festivalu mandolinista „Mandolina Imota“.

MEĐU KOLEKCIONARIMA SU NAJČEŠĆI ONI KOJI SVOJE ZBIRKE UMJETNINA ČUVAJU „ZA SEBE“ PA SU RIJETKE IZLOŽBE KAKVA JE PRIREĐENA U GALERIJI SOLIDARNOSTI U KOTORU

IZLOŽBA: Zbirka Večerina - JADRAN NADAHNUĆE

Piše:

Marija Mihaliček

Kotorska likovna publika ima rijetku priliku da posjeti nesvakidašnju izložbu – privatnu zbirku slika gospodina Duška Večerine iz Zagreba. Zbirka je, u manjem opsegu, prvi put bila izložena 2017. godine u Muzeju turizma u Opatiji. U međuvremenu je obogaćena mnogim radovima, koji se prvi put javnosti predstavljaju u Kotoru.

Poznato je da kolekcionari – skupljači umjetnina, pripadaju najrazličitijim profesijama, pa i onima koje nemaju nikakve dodire s umjetnošću. Različiti su i motivi da neko postane kolekcionar: uživanje u umjetnosti i želja da se u svakom trenutku bude uz omiljenu umjetninu. Motivira pojedince vrlo često i sigurnost ulaganja – kupovina umjetničkih djela, čija vrijednost raste. Među kolekcionarima su najčešći oni koji svoje zbirke umjetnina čuvaju „za sebe“ pa su rijetke prezentacije, putem izložbi, uvijek u središtu javnosti.

Kolekcije su sadržajno povezane s jednim ili više autora, s nekim stilskim razdobljem,

Branimir Šenoa, Mali Lošinj, 1901., akvarel

s tehnikom izvedbe. Kolekcija koja je predstavljena u Galeriji solidarnosti temeljena je na inspiraciji Jadranom – primorskim gradovima, životom ljudima s obala i zaleđa. Vlasnik ove bogate zbirke Duško Večerina osmislio je postav i u želji da posjetitelju izložbe ne uskrati uživanje u svim djelima, izloženo je mnogo više radova, nego što bi po pravilima izlaganja, bilo optimalno u ovome galerijskom prostoru. Zato se u susretu s ovom izložbom stječe dojam, zbog broj-

nosti i raznovrsnosti, da se od tog materijala moglo prirediti nekoliko izložbi.

Predstavljena je kompletna zbirka Večerina, više od osamdeset djela, nastalih u rasponu od jednog stoljeća (od sredine XIX. do sredine XX. stoljeća), izvedenih u različitim tehnikama (ulja, akvareli, pasteli, crteži, grafike) i različitim dimenzijama. Svu ovu raznolikost vezuje tema Jadrana, kao inspiracija i polazište. Ipak, vrlo je lako primijetiti dvije cjeline - marinističke motive morskih

Dio postavke

i obalnih prizora, krajolika, veduta gradova i druga cjelina: slike života, žanr scena i običaja, priobalnog, ali i onog iz zaleđa. Zbirka Večerina ima međunarodni karakter jer su uz hrvatske autore zastupljeni austrijski, koji su najbrojniji, zatim njemački, talijanski, mađarski, francuski i engleski umjetnici, koji su stvarali u XIX. i XX. stoljeću.

Dominantnu cjelinu čine strani autori koji su otkrivali

jadransku obalu, putujući prvim brodskim linijama Austrijskog Lloydja, pogotovo poslije 1858. godine, kada se Kotor povezao s Trstom. Među tim slikarima – putnicima, a može se reći i prvim turistima, dosta je onih koji su ostali nepoznati, a njihovo stvaralaštvo je izvan povijesno-umjetničkih pregleda i literature. Na njihovim slikama bljesne njihov talent u traženju da crtežom i bojom izraze morsku atmosferu,

svjetlo, oblake... A ako im to izmakne, ostaju vjerno zabilježeni prizori primorskih gradova, njihovih trgova, ulica, zvonika, ljudi u nošnjama i žanr scene, što daje likovno-dokumentarnu dimenziju i svjedočanstvo o životu cijele istočne Jadranske obale iz vremena Austro-Ugarske. Među njima su i ugledni autori: **Gotfried Seelos, Robert Scheffer, Jakob Melcher**, Jeana d'Alheim, Anton Romako, Leontina von Littrow, Wilhelm Unger.

U dijelu zbirke koja tematizira etnografsku baštinu dominiraju grafike Teodora Valeria (1819. - 1870.) s prikazima iz Dalmacije i Crne Gore, nastali sredinom XIX. stoljeća, kod nas dobro poznate kao ilustracije putopisa o Crnoj Gori.

Iako je najviše zastupljena obala i gradovi Kvarnera i Dalmacije, posjetitelje izložbe u Kotoru posebno će privući motivi iz Boke kotorske. Austrijanac, Rudolf Preuss (1879. - 1961) slikar romantičnih tirolskih krajolika, naslikao je 1912. godine akvarelni crtež motiva iz Staroga grada Kotora, a Englez Tristram Ellis (1844. - 1922.) akvarel 'Dobrota', 1909. njemački slikar Eugen Ankelen (1858. - 1942.) uradio je ulje na dasci 'Motiv iz Boke kotorske', s početka XX. stoljeća. Minijaturni akvarel 'Boka kotorska', autora C. F.

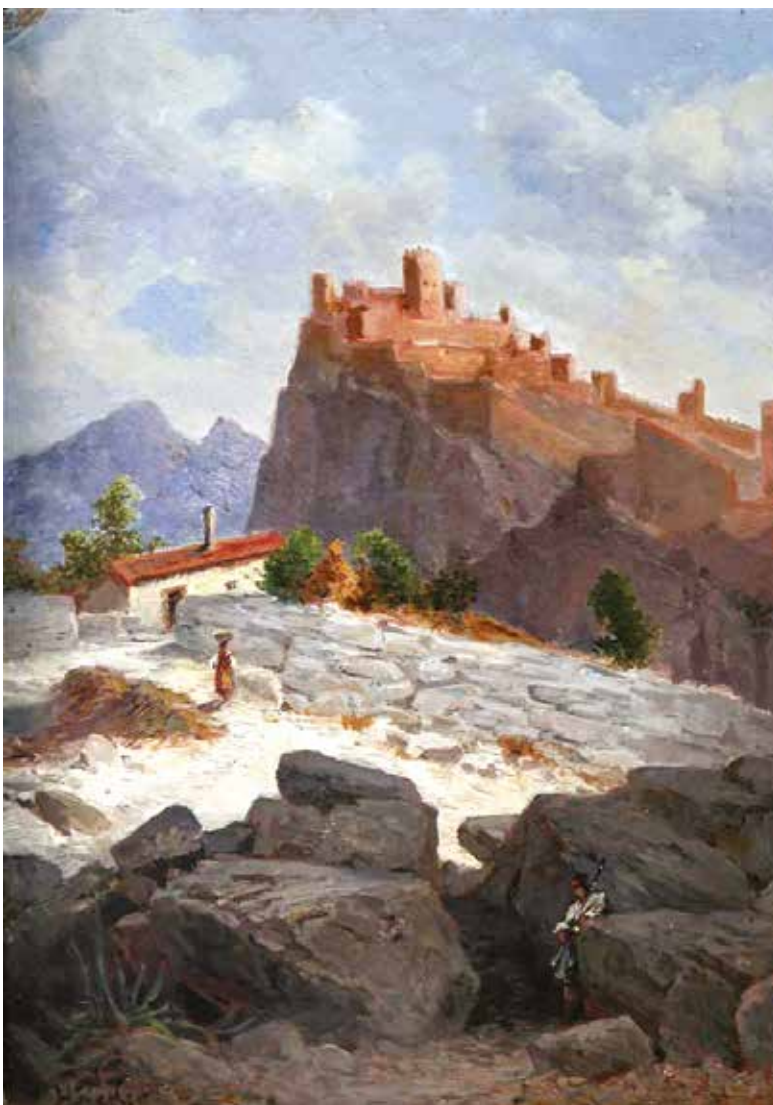
Eduard Ameseder, Volosko, 1887., olovka i gvaš

Gottfrid Seelos, Opatija, 1888., akvarel

Ivan Mirković, Split, 1930., ulje na dasci

Heinrich von Reder, Šibenik, 1875., ulje

Jean-Pierre d'Alheim, Rab, 1880., ulje na platnu

Byona iz 1900., zanimljiv je pokušaj da se topografski prikaže dio budvanske obale, poluotok Luštica i Bokokotorski zaljev. I druga slika istog autora, 'Kvarner s Plasa', iz zbirke Večerina rađena je na isti način. Ne samo među bokeljskim vizurama, nego i dominantno u kolekciji i na izložbi je reprezentativna slika, ulje na platnu iz 1927. godine hrvatske slikarice Naste Rojc (1883. - 1964.) s motivom Tivatskog zaljeva.

Uz Nastu Rojc među hrvatskim autorima u kolekciji Večerina nekoliko je slikara čiji umjetnički opusi pripadaju različitim stilovima. Rijetkim ranim

Menci Clement Crnčić, Medveja, 1898. bakropis

Nepoznati autor, Rijeka, 1870., ulje na platnu

Nikola Mašić, *Na brodu*, oko 1880., lavirani tuš

Vladimir Kirin, *Trogir*, 1922., olovka i akvarel

radovima zastupljen je realist Nikola Mašić (1852. - 1902.) i to laviranim crtežom 'Na brodu', iz 1880. godine, list iz Mašićevih crtačkih blokova s pomorskim motivima. Slikar i rodonačelnik moderne, hrvatske grafičke umjetnosti Menci Klement Crnčić (1865. - 1930.), poznat po majstorstvu slikanja mora, neba, sunčeve svjetlosti, prenio je taj osjećaj i u grafički medij – u rani bakropis iz 1898. godine s prikazom opatijske plaže Medveje. Branimir Branko Šenoa (1879. - 1939.) zastupljen je izvrsnim minijaturnim akvarelom 'Mali Lošinj', koji je izlagan na njegovoj prvoj izložbi 1901. godine. Slikar Vladimir Kirin (1894. - 1963.), poznati ilustrator knjiga (mnogi pamtimo

njegove ilustracije bajki: braće Grimm i Andersenovih), zastupljen je s pet radova u tehnici: akvarela, olovke i litografije, na kojima su prikazane idealizirane vedute: Šibenika i Trogira. Manje poznati hrvatski slikari Valentin Lukas (1840. - 1915.) slika Lovran; Josip Moretti Zajc (1882. - 1933.) slika Rijeku; Milenko Gjurić (1894. - 1945.) slika Kraljevicu - grad Zrinskih; Ivan Mirković (1893. - 1988.) slika Split.

Upoznavanjem zbirke Večera nudi nam se mogućnost da se otisnemo jadranskom obalom, tragom prvih turista i slikara koji su, iz znatizelje ili po nalogu monarhije, obilazili Jadransku obalu od Pirana do Kotora i birali motive svojih slika: ljepotu prirode, zname-

nitosti arhitekture starih primorskih gradova, živopisnost nošnji i slikovitost mediteranskoga života.

Iznenadenje na izložbi doživljavate pred slikom koja kao da je zalutala među ostale, motivom, ali i umjetničkom razinom. Taj odmak od tematskog sadržaja zbirke Večerna, pruža izvanredno slikan klasicistički portret 'Djevojka u bijelom' Ivana Zachea (1825. - 1863.), hrvatskoga slikara slovačkog podrijetla.

Izložbu *Zbirka Večera - Jadran nadahnuće* prati bogato ilustriran katalog s uvodnim tekstovima povjesničara umjetnosti Ane Petković Basletić i Ervina Dubrović.

Jadran zaista jest nadahnuće

Izložbu u povodumu 21. studenog - Dana Općine Kotor organizirao je Generalni konzulat Republike Hrvatske u Kotoru u suradnji s Općinom Kotor i OJU Muzeji Kotor – Galerijom solidarnosti, uz financijsku potporu Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske.

Na svečanom otvorenju izložbe „Zbirka Večerina - Jadran nadahnuće“ u katorskoj Galeriji solidarnosti, pozdravom dobrodošlice mnogobrojnim posjetiteljima se obratila v.d. ravnateljice OJU „Muzeji“ gospođa Slađana Mijanović, generalna konzulica Generalnog konzulata RH u Kotoru mr. sc. Jasminka Lončarević u svom obraćanju istaknula je kako ovakvi događaji pridonose boljem razumijevanju važnosti duhovne, kulturne, povijesne i prirodne baštine Jadrana, koji nas identitetski snažno određuje i ujedno povezuje u jedan kulturni prostor. „Tom baštinom možemo se ponositi, a ova izložba doprinos je tome da je još bolje upoznamo u njezinim ljepotama i posebnostima, koje su mnogobrojne slikare bile nadahnule na umjetničko stvaranje. Jer Jadran doista jest nadahnuće. Učinimo

da takav i ostane, prije svega suradnjom naših dviju država u očuvanju kulturnih i prirodnih vrijednosti.“

Duško Večerina: „Posljedica je to osnivanja broskog prevoznika, austrijskog Lojda u Trstu i uspostavljanja redovite brodske linije 1838. godine, koja povezuje Trst, Dubrovnik i Kotor, s presjedanjima u Malom Lošinj, Zadru, Šibeniku, Splitu, Hvaru i Korčuli te od 1843. i u Rijeci. Zbirka je nastajala tijekom dvaju desetljeća i kako je rasla, u meni je rasla i želja da je, osim hrvatske, upozna i crnogorska publika, osobito vi Bokelji, jer je na ovim dje-

lima iscrtano zajedničko jadransko kulturno naslijeđe.“

Izložbu je otvorio predsjednik Općine Kotor Željko Aprčević koji je istaknuo: „Ovakvim izložbama se najbolje može prenijeti strast kolekcionara, hvala vam što ste odlučili da baš u susret prazniku općine Kotor naši sugrađani i turisti uživaju u 84 posebno izabrana umjetnička djela.“

Muzičku notu na bokeljske teme dao je mandolinski orkestar „Tripo Tomas“ pod dirigentskom palicom Iva Brajaka.

**ČLANOVI UMJETNIČKE LIKOVNO-KNJIŽEVNE UNIJE
„VLAHO BUKOVAC“ IZ SPLITA U MJESECU LISTOPADU
POSJETILI CRNU GORU**

Studijsko-kulturno putovanje u Boku kotorsku

Priredio:
Tripo Schubert

U listopadu prošle godine, na poziv Veleposlanstva R. Hrvatske u Crnoj Gori i Zajednice Hrvata i prijatelja Crna Gore, Umjetnička likovno-književna unija „Vlaho Bukovac“ iz Splita održala je „Večer poezije“ u dvorani Dodest KIC-a „Budo Tomović“ u Podgorici, zatim je posjetila Hrvatsko nacionalno vijeće u Tivtu i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u Kotoru.

Ove godine, na poziv predsjednika HNV-a Žvonka Dekovića i Aljoše Camović iz Zajednice Hrvata i prijatelja Crna Gore, pedeset članova Unije ponovno su posjetili Crnu Goru i prezentirali svoja likovna i pjesnička ostvarenja u Tivtu.

Likovna izložba pod nazivom „Od mora do mora“ otvorena je 18. listopada u Galeriji JU Muzeji u Tivtu, a slike je izlagalo 35 umjetnika. Uvodno slovo i riječi dobrodošlice izrekla je Jelena Bošković, ravnateljica

Na godišnjoj razini ULKU „Vlaho Bukovac“ ima oko 250 književnih i likovnih događaja, nekoliko likovnih kolonija, kao i oko stotinjak humanitarnih i kreativnih radionica

Ispred Pomorskog muzeja u Kotoru

„Večer poezije“, Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi

muzeja, dok je izložbu otvorila prof. likovnih umjetnosti Cvjetana Bazina Periša, likovna kritičarka iz Splita. Otvorenju izložbe su, uz ostale, nazočili i Jasminka Lončarević, generalna konzulica Republike Hrvat-

ske u Kotoru, te Ilija Janović, dopredsjednik Općine Tivat. Pokrovitelj izložbe je predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović.

Uz izložbu, u organizaciji Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, u Domu kultu-

re „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi održana je 19. listopada „Večer poezije“ gdje su, uz nekoliko domaćih pjesnikinja, „Bukovci“ predstavili svoju poeziju. Stihove su čitali Irina Bulajić, Tamara Bogdanović te Dijana Sindik. Tijekom večeri razmijenjeni su prigodni darovi.

Posjet Hrvatskome građanskom društvu

Članovi Udruge posjetili su 20. listopada Kotor i ispred Pomorskog muzeja spontano uz pratnju gitare otpjevali nekoliko poznatih dalmatinskih pjesama. Za to vrijeme delegacija Unije, u čijem sastavu su bili: Jagoda Kecman - predsjednica, Cvjetana Bazina Periša - likovna voditeljica, Ana Žuro, Ante Slatina i Branko Antunović - članovi Unije, posjetila je Hrvatsko građansko društvo. Delegaciju su primili predsjednica Rafaela Pina Lazarević i Tripo Schubert.

Predsjednica Unije Jagoda Kecman izvijestila je novu predsjednicu Društva o djelovanju Unije. „Ovo je naše drugo kulturno studijsko putovanje u Crnoj Gori. Okosnica naše Unije su zapravo pjesnički događaji i u gradu Splitu imamo četiri redovita mjesečna događaja. Radimo likovne radionice s djecom s posebnim potrebama, s djecom iz domova za napuštenu djecu, sa slabovidnim osobama, sa starijim u staračkim domovima, s osnovnim i srednjim školama, radimo s fakultetima. Na tom nivou godišnje imamo više od 120 kreativnih likovnih radionica, a samih naših događaja ima više od 300 godišnje. Uz Split, održavamo likovne radionice i u mjestima izvan Splita kao što su Imotski, Vrlika,

Izložba

Posjet HGD-u i razmjena poklona

Branko Antunović poklonio je sliku HGD-u

Perušić kraj Benkovca... Sve je humanitarnog karaktera“, istaknula je Kecman.

Predsjednica Lazarević zahvalila je na ponovnom posjetu Unije našem Društvu i izvijestila ih o aktivnostima Društva u ovoj godini.

Predsjednica Kecman uručila je Zahvalnicu Društvu za kulturnu suradnju, kao i Tripu Schubertu za kontinuiranu kulturnu suradnju. Također je poklonila za biblioteku primjerke njezine nove knjige. Branko Antunović, umjetnički fotograf i pjesnik iz Perušića kraj Benkovca, u osobno ime i u ime Unije poklonio je umjetničku fotografiju „Odras Benkovca i Velebita“, koja je nastala u vrijeme poplavljenih benkovačkih bara, a Ante Slatina, slikar i umjetnik, poklonio je dvije grafike.

Domaćini su svim članovima delegacije poklonili primjerke izdavačke djelatnosti Društva i primjerke časopisa „Hrvatskoga glasnika“.

Tijekom razgovora s gospođinom Antunovićem rodila se ideja da iduće godine prigodom nekog značajnog datuma u Benkovcu gostuju mandolinski orkestar „Tripo Tomas“

i ženska klapa „Bisernice Boke“. O ovoj ideji Antunović je na povratku obavijestio odgovorne osobe za razvoj kulture grada Benkovca, što je i prihvaćeno.

*NACIONALNA ZAJEDNICA CRNOGORACA HRVATSKE I DRUŠTVO
„MONTENEGRO“ ORGANIZIRALI SU 26. LISTOPADA JUBILARNE
LUČINDANSKE SUSRETE*

Lučindanski susreti u Zagrebu

Piše:
Danilo Ivezić

Ovogodišnji Lučindanski susreti započeli su 25. listopada tradicionalnim prijemom delegacije grada gosta kod gradonačelnika Grada Zagreba, gospodina Milana Bandića, pokrovitelja manifestacije. U iznimno ugodnoj atmosferi i sa željama za nastavak suradnje, delegacija grada gosta ispričala je lijepu priču o MALOJ VAROŠI, historiji, sadašnjosti i budućnosti. S druge strane, gradonačelnik grada Zagreba podsjetio je na sve ono što Zagreb pruža Crnogorcima, ali i na to što su

Dvadeset godina trajanja jedne manifestacije zaista je značajan jubilej. U godini obilježavanja značajnih datuma - 100 godina od Božićne pobune i Rovačke Republike - logično je bilo da grad gost bude KOLAŠIN.

sve Crnogorici dali Zagrebu, bez čega ne bi bio to što jest.

Središnji događaj upriličen je u velikoj dvorani Kina SC, koja je primila više od 800 uzvanika i gostiju. Svečanost je započela intoniranjem himni i obraćanjem predsjednika NZCH **Da-**

nila Ivezića, koji je pozdravio prisutne uzvanike, među kojima su bili: veleposlanik Crne Gore u RH, Nj. E. Boro Vučinić sa suradnicima, izaslanik predsjednika Crne Gore gosp. Boris Bastijančić, predsjednik Savjeta za nacionalne

manjine RH gosp. Aleksandar Tolanauer, predsjednik Općine Kolašin gosp. Milosav Bulatović sa suradnicima, generalni tajnik Matice crnogorske gosp. **Ivan Ivanović**, istaknuti umjetnici, znanstvenici, gospodarstvenici, kulturni i javni radnici crnogorskog podrijetla, predsjednici i članovi društava iz Kranja, Beograda, Maribora, Ljubljane, Banje Luke. Ivezić se zatim osvrnuo na bit i značaj Lučindanskih susreta:

„...Naš put kroz dvadeset godina omeđen je s tri bitne činjenice.

Prvo: Lučindanske susrete vezujemo uz Svetog Petra Cetinjskog, utemeljitelja moderne crnogorske države, mitropolita i gospodara Crne Gore koji je s nepomućenim moralnim, duhovnim i državničkim autoritetom vladao od 1784. do 1830. godine.

Sveti Petar je vladao jednim atipičnim državnim organizmom, suptilnošću velikog državnika, što je posebno vidljivo u njegovim pismima i poslanicama. Bio je čovjek izrazitoga književnog dara, koji je koristio samo u utilitarne svrhe izgradnje naroda, države i čovjeka. Umio je uvjerljivo priopćiti ono što hoće. Suvremenici su u njegovim riječima osjećali snagu istine izgovorene moćima crnogorskog jezika. Njegova riječ, uz umjetničke kvalitete, ima čovjekotvorno i državničko značenje. Nema druge sile u upravljanju narodom osim moći pera i jezika - govorio je Sveti Petar Cetinjski.

Drugo: U sklopu Lučindanskih susreta obilježavamo značajne datume crnogorske historije. Ovogodišnjim 21. Lučindanskim susretima obilježavamo dvije velike godišnjice - 100 godina BOŽIČNOG USTANKA i 100 godina ROVAČKE REPUBLIKE, kao simbola vjekovne crnogorske težnje ka slobodi, dostojan-

Danilo Ivezić

stvu i časti svoje domovine. Dana 13. 10. ove godine obilježen je vijek neopravdano u historiografiji 'zaboravljene' ROVAČKE REPUBLIKE, dijela crnogorske historije koji treba posebno cijeniti, ali i pamtiti. Ovaj datum je vezan i uz 101. godišnjicu oslobođenja Andrijevice, Bijelog Polja, Rožaja, Plava, Gusinja i Kolašina od austrougarske okupacije. Dana 13. 10. 1784. u Sremskim Karlovcima hirotonisan je Petar I. Petrović Njegoš. Veliki datumi su i velika obveza i treba se znati nositi s njima.

I treće: Okitili smo Lučindanske susrete ljepotom crnogorskih gradova, donijeli dio njihovog duha u Zagreb. Jedanaest gradova u proteklom razdoblju su bili gosti Lučindana: Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Danilovgrad, Tivat, Kotor, Cetinje, Podgorica, Mojkovac, Šavnik i Nikšić.

Obilježavanje velikih godišnjica odredilo je ove godine *Grad gost* Lučindana, a to je KOLASIN, ratna prijestolnica Crne Gore, MALA VAROŠ, u kojem su donesene sve značajnije odluke vezane uz crnogorsku državnost - zasjedanje Zemaljskog antifašističkog vi-

jeća, CASNO-a, koji je prošao svojevrsnu kalvariju od '41. do '45. jer je 23 puta prelazio iz ruke u ruku, a 18 puta bombardiran. Kolašin, koji danas gradi zavidnu reputaciju zimskog turističkog centra Crne Gore, prepoznatog i daleko izvan njenih granica, čiju delegaciju na čelu s predsjednikom Općine gosp. Milosavom Bulatovićem još jednom pozdravljam.“

U kulturnom dijelu programa Lučindana 2019. sudjelovao je KUD „Mijat Mašković“ koji je nositelj kulturnog dobra „Tradicionalne igre kolaškog kraja“ s mladim umjetnicama dobitnicama mnogobrojnih međunarodnih nagrada i glumcima poznatog KAP-a, Kolaškog amaterskog pozorišta.

„U proteklih dvadeset godina pričali smo priču o nama, o onome što radimo i što smo učinili. Lučindani su uvijek bili pokazatelji ugleda naše zajednice u Republici Hrvatskoj, našeg mjesta i uloge u očuvanju kulturnog i nacionalnog identiteta, ali i građenja mostova suradnje i povjerenja, našeg doprinosa ovom Gradu i Republici Hrvatskoj. Ispričali

smo i priču o Crnoj Gori. Kroz njih smo, mislim, i dijelom odgovarali na pitanje: S čim će to Crna Gora u EU? Što je njen doprinos ukupnosti europske raznolikosti? Programima Dana crnogorske kulture pokazali smo ovđe, u Republici Hrvatskoj, članici EU-a, one najznačajnije kulturne odrednice tradicionalne, kao i do-sege pojedinca, kreatora, su-vremene kulturne scene Crne

ke Hrvatske i Grada Zagreba. U partnerskom smo odnosu s institucijama iz Crne Gore: od Matice crnogorske, preko Crnogorske kinoteke, Udruženja likovnih umjetnika Crne Gore i Arhiva RT CG, do Ministarstva kulture Crne Gore (Uprave za zaštitu kulturnih dobara)“, rekao je, uz ostalo, Ivezić.

Nakon pozdravnoga govora, prisutnima i gostima dobrodošlicu je poželio Zbor „Mon-

sandar Tolnauer naglasio je: „Preskačući i ispuštajući mnogo toga, oslobođen puke kurtoazije, koja zna često biti sadržaj ovakvih obraćanja, dopustite mi da uz ovu našu lučindansku proslavu iskoristim prigodu i zahvalim Nacionalnoj zajednici Crnogoraca u Republici Hrvatskoj, Društvu Crnogoraca i prijatelja Crne Gore ‘Montenegro’, kao i Vijeću crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba na golemom doprinosu u radu, na upoznavanju, prepoznavanju i suradnji, i to posebno na kulturnom planu s poviješću Crne Gore, poviješću Crnogoraca u Republici Hrvatskoj, kao i Hrvata u Republici Crnoj Gori, čime su snažno promovirali, pridonosili i unapređivali odnose između Crne Gore i Hrvatske. Ono što mi danas u Republici Hrvatskoj možemo s ponosom istaknuti je svijest da je Republika Hrvatska multikulturalna i multinacionalna te da je to postalo dio svakodnevnice, a ne ekskluziva pojedine prigode.

Put u Europu na ovim prostorima još je u izgradnji. Crna Gora provođenjem reformi, izgradnjom institucija i jačanjem vladavine prava po europskim mjerilima na putu je prema Europskoj uniji, čime odgovorno pridonosi i europskoj sigurnosti. Na tom putu od iznimne je važnosti i razvoj uzajamnih odnosa u kojima naše manjine igraju golemu ulogu, što svjedoči i izjava poslanika hrvatske građanske inicijative Andrije Vuksanovića - ‘dajemo svoje hrvatsko srce u nove crnogorske pobjede’, kao i djelovanje Nacionalne zajednice Crnogoraca u Hrvatskoj.“

Predsjednik Općine Kolašin **Milosav Bato Bulatović** u obraćanju prisutnima kaže: „Lučindanski susreti su prilika da predstavimo naš grad i našu državu Crnu Goru. Posebna je čast činiti to u Zagre-

Gore. S tim će, valjda, a ne s guslama uz ‘duboku ispriku’ njihovim zaljubljenicima, Crna Gora u EU. Možda je to razlog da se kod pojedinaca u Crnoj Gori naši programi određuju PREVIŠE INTELEKTUALNIM, ali to nama ne smeta, dapače.

Građenje mostova veza i suradnje kroz očuvanje kulturnog i nacionalnog identiteta u sklopu onoga što nazivamo ostvarivanje kulturne autonomije je odrednica djelovanja NZCH i njezinih članica, kroz projekte i programe koji su prepoznati od institucija Republike Hrvatske, u smislu pokroviteljstva ove i sličnih manifestacija, u sufinanciranju programa kulturne autonomije od strane Savjeta za nacionalne manjine Republi-

tenegro“ Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore, „Montenegro“ - Zagreb, s voditeljem i instrumentalistom na harmonici Edinom Džaferagićem i uz pratnju Danijela Domazeta na kahonu, a izveli su tri pjesme: GLEDALA SAM S KOMA PLAVA, CRNA GORO LIJEPA, UZALUD VAM TRUD SVIRAČI.

Generalni tajnik Matice crnogorske **Ivan Ivanović** uz čestitke organizatorima podsjetio je na dugogodišnju programsku suradnju Matice i NZCH, na značaj i važnost manifestacije Lučindana i činjenice obilježavanja značajnih crnogorskih datuma koji se obilježavaju na ovoj manifestaciji.

Predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH **Alek-**

bu, koji predstavlja regionalni centar slobodne misli, kulture i značajnih civilizacijskih vrijednosti. Ispunjava nas ponosom i saznanje da je veliki broj ljudi s crnogorskim korijenima davao i daje doprinos ovakvom Zagrebu i prijateljskoj Hrvatskoj.

Općina Kolašin je među prostorno najvećim općinama u Crnoj Gori. Najpoznatija rijeka ovog područja jest Tara, koja je jedna od najljepših europskih rijeka i jedina rijeka u svijetu koja je dobila dvostruko svjetsko priznanje. U sklopu projekta 'Biosfera i čovjek', ova rijeka je 1977. godine upisana u Ekološki rezervat biosfere svijeta i zaštićena međunarodnom konvencijom. Nacionalni park Durmitor (u kojem se nalazi i kanjon Tare) 1980. godine proglašen je za svjetsko prirodno dobro i upisan u Registar svjetske kulturne i prirodne baštine pri UNESCO-u.

U impresivnome mozaiku prirodnih vrijednosti područja Kolašina i Crne Gore posebno mjesto pripada Nacionalnom parku Biogradska gora koji predstavlja jednu od triju prašuma u Europi. Ovaj prostor je oaza netaknute prirode gdje vrijeme i život teku, takoreći, bez uplitanja čovjeka. Mnogobrojna planinska jezera upotpunjuju ovaj veličanstveni spektakl prirode. Kolašin ima i historijsku posebnost. Božićna pobuna i Rovačka Republika, čije stogodišnjice obilježavamo, daju pečat ovoj posebnosti. Ono što je naša današnja posebnost jesu veliki državni projekti koji se realiziraju na našem teritoriju, od kojih su najvažniji autoput i novi Ski-centar Kolašin 1600. Londonski Guardian uvrstio ga je među top 10 najboljih malih skijališta u Europi.“

U ime gradonačelnika Grada Zagreba, koji se pridružio sudionicima na kraju kultur-

nog programa, prisutne je pozdravila gospođa **Milana Vučković Runjić**: „Čast mi je da sam ovdje, u ime gradonačelnika Grada Zagreba, ovdje u Studentskom centru na ovoj tradicionalnoj i važnoj manifestaciji. Srdačno vas sve pozdravljam i ujedno vam čestitam Lučindan koji slavimo kao vjerski, ali i kao općenarodni blagdan. Lučindanski susreti Crnogoraca Hrvatske

održavaju se od 1999. godine. Ovogodišnji Lučindanski susreti organiziraju se dvadeset i prvi put, a od 2008. godine pod kontinuiranim pokroviteljstvom gradonačelnika Grada Zagreba. Ovim susretima vi postojano čuvate svoj nacionalni i vjerski identitet, kulturu i tradiciju Crne Gore, ali time otvarate i vrata te gradite mostove suradnje Republike Hrvatske i Crne Gore, na kulturnim, gospodarskim, znanstvenim i drugim područjima. Lučindan je svake godine prigoda za ponosno prisjećanje na slavnu povijest, a uz to ovo je uvijek prigoda i za optimistično gledanje u budućnost unatoč svim izazovima s kojima se suočavamo.

Sa zadovoljstvom možemo konstatirati da Grad Zagreb, Vijeće crnogorske nacionalne manjine Grada Zagreba, Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb i Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, u duhu iskrenog prijateljstva i suradnje, daju ne samo puni doprinos ostvarivanju prava pripadnika crnogorske zajednice, nego dobre vibracije prenose i

na sve druge zajednice u Gradu Zagrebu i Republici Hrvatskoj. Hvala vam na tome! U istom duhu idemo zajedno dalje!“

Savjetnik za ustavni sistem i pravna pitanja **Boris Bastijančić**, IZASLANIK PREDSEDNIKA CRNE GORE MILA ĐUKANOVIĆA, prenio je njegove pozdrave i čestitke u povodu značajnog jubileja 20. godišnjice Lučindanskih sureta u Zagrebu i najbolje želje za daljnji uspjeh u sadržajnom radu Nacionalne zajednice Crnogoraca u Republici Hrvatskoj. Iskazao je zahvalnost udruženjima i njihovim članovima što godinama čuvaju crnogorsko znamenje i kulturnu baštinu pridonoseći ujedno uvećanju nacionalnog

i kulturnog bogatstva Republike Hrvatske. „Grad Zagreb je prepoznatljiv po tome što njeguje i čuva nacionalne manjine i njihove pripadnike, dajući im poticaj da se osjećaju kao građani Hrvatske, u punom i pravom smislu te riječi“, naglasio je Bastijančić.

U nastavku je iskazao uvjerenje da postoji prostor za unaprjeđenje međudržavnih odnosa i da se na temeljima kvalitetnoga političkog dijaloga i tolerancije može dalje nadograđivati prije svega ekonomska i turistička suradnja, ali i drugi oblici suradnje. „Savezništvo danas u NATO-u, a sutra u EU, iznjedriće nove međudržavne odnose, platforme i inicijative koje će dati zamajac sustizanju evropskih prosjeka razvijenosti i vrijednosti na dobrobit građana obje države, a time i osjetan porast kvaliteta životnog standarda, smanjenje negativnog demo-

grafskog trenda i zaustavljanje ‘odliva mozgova’. Zajedničkom saradnjom po tim i takvim ključnim pitanjima možemo doprinijeti boljem međusobnom razumijevanju i podršci, održivom poštovanju i dogovoru, koji će voditi ka stabilnijoj i prosperitetnijoj situaciji, ne samo u regionu, već i u Evropi, zasnovanoj na pozitivnim temeljima i bogatoj zaostavštini naših slavni predaka“, zaključio je Bastijančić.

Pročitano je i pozdravno pismo sudionicima Lučindana predsjednika Skupštine Crne Gore **Ivana Brajovića**.

Nakon prigodnih riječi na scenu je stupila kolašinska mladost, članice Muzičke škole, višestruko nagrađivane umjetnice: Gala Dulović i Nađa Grdinić, KUD „Mijat Mašković“, koji je nositelj nematerijalnoga kulturnog dobra Crne Gore „Igre kolašinskog kraja“, glumci KAP-a: Marijana Vele-

tić, Nikola Šćepanović i Andrija Mirović.

Počeli su stihovima Mijata Maškovića „Planina zove“:

**„Noćas su zakliknuli
nemiri kao u jesen
zloglasne ptice
I širine, drage širine,
zalepršale buđenjem,
ko divljinama
planinsko cvijeće,
S rumenog vidokruga
zamahale daleke šume
širokom sjenkom
I tako zvjezdana pruga u
viru palila svijeće...“**

koje je izgovorio voditelj programa Đorđije Tatić.

Oni koji su bili prisutni na ovome događaju ostali su bez riječi. Toliko umijeća i profesionalizma, uz toliko nabijenih emocija ispričana je priča o plesovima i običajima kolašinskoga kraja. Nešto posebno i zadivljujuće! Držati više od sat vremena pažnju prepune dvorane, a bez muzičke podloge, to do sada nije viđeno u Zagrebu. Zaista se mogu ponositi s onim što rade, a svi im želimo da tako i nastave.

Oprostili su se zdravicom koju je izgovorio Nikola Lića Šćepanović:

**„Bog vas sačuvao
od groma strijele,
psa garova, čovjeka lažova,
od tuđe užine
i rdave družine!
Svak vam kući dolazio igrajući,
pjevujući, a od kuće
odlazio srca vesela!“**

Pokrovitelj Lučindanskih susreta 2019., gradonačelnik Zagreba gospodin MILAN BANDIĆ, i uz veliki broj obveza našao je vremena da na kraju manifestacije pozdravi sve sudionike i goste te im zahvali na prekrasnoj manifestaciji koja uz čuvanje nacionalnih obilježja pridonosi i kulturnom bogatstvu Grada Zagreba.

**NAKON ŠTO SU U KOLOVOZU PROSLAVILE SVOJ VELIKI
JUBILEJ - 40 GODINA PJEVANJA U KONTINUITETU, „BIŠERNICE“
SU U LISTOPADU I STUDENOME SUDJELOVALE NA ČETIRI
MANIFESTACIJE U TRI DRŽAVE**

Nove avanture „Bisernica Boke“

Piše:
Radojka Popović

Posjet Orebiću

Ženska klapa „Bisernice Boke“ u maniri poštovanja svake pružene muzičke ruke, bez razmišljanja i s radošću prihvaća drugi put zaredom iskren poziv ženske orebičke klape „Nava“ da prisustvuje i

Najstarija kotorska muška klapa „Karampana“ odavno je prestala s pjevanjem, muška klapa „Bokeljski mornari“, nakon 40 godina pjevanja, rekla je adio, a prva kotorska ženska klapa „Bisernice Boke“ nastavlja afirmirati klapsko pjevanje a capella

Orebić

sudjeluje na Međunarodnom festivalu klapa *S pjesmom u srcu* koji se održava u Orebiću krajem mjeseca rujna.

Čovjek uvijek zna i osjeća kad je nekom u gostima da je na teret pa jedva čeka da se gostovanje završi i prestane osjećaj mučnine.

Ne, dragi naši! To s nama nije bio slučaj jer, srdačne, iskrene, vrlo poduzetne i maks-

imalno angažirane naše sestre po glasu iz klape „Nava“ učinile su sve da naš boravak u Orebiću dobije dimenziju jednoga gotovo ljetnoga romantičnog putovanja koje nas je iz raspjevanog oltara mjesne crkve Pomoćnice kršćana i pitome sadašnjosti ušuškane šumom borova, bjelinom morske pjene, raskošnom trpezom od rijetkih delicija od ribe, poseb-

nom tajnom pripremljene mlade teletine i raznovrsne verdure, odvelo u daleku, zanimljivu prošlost bogatu nevjerojatnim historijskim, ekonomskim i duhovnim dostignućima ovog dragulja prirodne ljepote kome je nekada ime bilo Trstenica, a u još davnija vremena Sabioncello. Današnje ime podarila mu je velikaška porodica Orebić, čiji su članovi odigrali ključnu ulogu u razvojnoj historiji Orebića i kao brodograditelji i kao vrsni pomorski kapetani.

Stanovništvo orebičkog kraja krčilo je svoje životne puteve oslanjajući se na ono što je priroda dala: zlatno ulje od masline iz kamena, grožđe i vino modro-plavoga kraljevskog Dingača i Postupa, blagodatnu „Božju njivu“ krcatu srdelama, umijeće izgradnje brodova kojima su uspješno trgujući po svijetu pronosili slavu sjajnih pomoraca, a svoje gradu uzvraćali snažnim ekonomskim razvojem.

Iznad kristalno-plavog mora i uređenih pjeskovitih plaža pogled osvaja strma litica koju resi pravi rezervat modro-zelenih čempresa (Čempresada „Pod gorom“) iznad koje se na nadmorskoj visini od 150 metara ustoličio, od kamene ljepote i neizmjerne ljubavi sazdan, samostan posvećen uznesenju blažene Djevice Marije, u narodu poznat kao Gospa od anđela. Gordi kamene stražar koga su franjevci sagradili 1470. godine predstavlja i suvremeno uređen muzej

u kome se čuva riznica s mnogobrojnim eksponatima i najstarijim zavjetnim darovima iz crkvene i pomorske prošlosti Orebića iz XV. i XVI. stoljeća, a bez daha ostavlja pogled s njegove lođe na golemo prostranstvo morskog plavetnila, na glavni brodski koridor - Pelješki kanal, na Korčulu, Mljet i Lastovo.

Da se ne sretosmo s orebićkim kustosom, gosp. Vekarićem, ostali bismo uskraćeni za saznanje kojim je tajnim putevima ikona blažene Djevice Marije stigla u Orebić da bude ustoličena baš na ovoj historijskoj promatračnici.

Dakle, prije Orebića „Gospa“ je, vjerovali ili ne, bila smještena u zavjetnoj kapelici na otoku Žanjice na ulazu u našu Boku, odakle je snagom Duha svetoga čuvala i štitila pomorce i njihove brodove od snažnih vjetrova i podivljalih morskih valova. U jednom takvom stradanju urušio se zid zavjetne kapelice i ikona je nošena morem stigla na obalu Orebića. Dječaci koji su je pronašli odnijeli su je u špilju franjevcima koje je hranio narod.

Postala je kult i svetište pomoraca i kapetana koji su je u davna vremena prilikom odlaska i povratka slavili i pozdravljali brodskim zvonima ili pucanjem iz kubura i topova, a danas moderni krizeri uzastopnim snažnim sirenama. I danas kao i nekada „Gospa“ im otpozdravlja svom snagom svojih zvona s crkvenog tornja ulivajući nadu za život.

Most isklesan od iskrenih zagrljaja, zajedničke klapske pjesme i radosnog sjećanja na Orebić i njegove drage ljude, „Bisernice“ će dograditi uzvratanjem gostoprimstva i iskrenih, prijateljskih osjećaja klapi „Nava“ početkom sljedeće godine u raskošnom ambijentu našega lijepoga grada.

Gostovanje u Prizrenu

Muzička saga „Bisernica Boke“ nastavlja se u podnožju Šar planine, na pločnicima čarobnoga grada tijesnih sokaka, žutih kuća od ćerpića i drvenih ćeramida, kamenog mosta na Bistrici, grada okovanog u vremenu - „Carskoga grada“, Prizrena.

Kulturno-umjetničko društvo „Agimi“, koje je ove godine proslavilo 75 godina svog postojanja, organiziralo je u Prizrenu međunarodni festival folklorne pjesme pod istim nazivom koji je obilovao auten-

tičnom pjesmom čija se starost mjeri s dva vijeka, vrsnim instrumentalnim izvođenjem majstora klarinetista te prezentacijom i naše autentične klapske pjesme i naše reprezentativne bokeške nošnje. Ni pjesma ni njezino izvođenje, kao ni ljepota naše nošnje nisu ostali neprimijećeni.

Naprotiv, nesvakidašnja manira klapskog pjevanja, vrckavost i vedrina tekstova i ljepota nošnje donijeli su u ovaj uspavani grad duh Mediterana, miris mora i masline, a imali su za rezultat buran pljesak prepune dvorane i treću nagradu na festivalu.

Prizren

Vlasta Mandić prima nagradu

Ovaj grad nikoga ne ostavlja ravnodušnim. On je raskrsnica i raskršće, mjesto na kome su se lomila koplja moćnih osvajača, kulturno, ekonomsko i duhovno srednjovjekovno središte u kome su se obrađivali plemeniti metali, njegovali i cvjetali stari zanati, gradila ekonomska moć. Istodobno

je grad-spomenik u kome car Dušan gradi najljepše dragulje srednjovjekovne duhovne arhitekture. Ovaj grad ima crkvu Bogorodice Ljeviške, sada pod zaštitom UNESCO-a, koja čini dio univerzalne svjetske baštine, manastir svetih Arhangela - crkvu bez krova koja otvorena prema nebesima bdije nad

gradom kao anđeo čuvar svih duša. Zatim su tu crkva svete Nedjelje iz 1371. godine, crkva svetog Nikole, svetog Đorđa.

U kolikoj je mjeri Prizren toga doba bio atraktivan za život govore podaci da se u njemu naseljavaju trgovci iz Dubrovnika i Kotora, da su se u dane velikih vjerskih praznika organizirali poznati sajmovi - panađuri, da je prizrenskim gradom upravljao srpski kefalija, dok je trgovom upravljao knez koji je po pravilu bio iz primorskih gradova Dubrovnika i Kotora. Prizren je bio grad multietničke raznolikosti jer su u njemu uz Srbe živjeli i Arbanasi, Grci, Vlasi, Dubrovčani, Korčulani, Splitsani, Zadrani, Mlečani i Sasi. Najveću koloniju su činili Dubrovčani. Putopisci toga vremena Prizren nazivaju „carski grad“ i „carska prijestolnica.“

Dodatni snažni urbani i intelektualni pečat i ljepotu Prizrenu dali su Turci - Osmanlije ostavivši svoj neuništiv i snažan duh života i prošlih vremena. I danas se čaršijom i mahalama, ali otkrivenog lica, šetaju lijepe djevojke s licem od alabastera, ulicama teče žamor mladosti koja govori engleski, na kamenome mostu (kao nekada davno) katancima zaljubljeni zaključavaju svoja srca kako bi „sačuvali“ svoju ljubav, šumi vjekovna Bistrica kojom promiče život, a u rana jutra s minareta impozantne Sinan pašine, Mehmed pašine i drugih mnogobrojnih džamija, Prizrenom odjekuje pjesma hodže koja budi usnuli grad, a za njom se čuju zvona pravoslavnih crkava i katoličke katedrale.

Oprostite smo se od „Carskoga grada“ sa željom da njegova burna i bogata historija svijetu širom otvori svoja carska vrata, na dobrobit svih njegovih ljudi i ljudi dobre volje.

Sudjelovanje na snimanju „Lijepom našom“

U organizaciji Hrvatske televizije i Hrvatskoga građanskog društva održano je snimanje popularne emisije „Lijepom našom“ u Tivtu 2012. godine. U program je bila uključena i klapa „Bisernice Boke“. Na-

kon toga „Bisernice“ sudjeluju i na snimanju „Lijepe naše“ na Grudi.

Eto nas opet na suncu, moru, okruženi maslinama i lozom, u Župi dubrovačkoj. Ovoga puta nakratko, samo par sati, ali sasvim dovoljno da nas podsjeti koliko ljubavi i brige za svoju domovinu Hrvatsku obilato i bezuvjetno pokazuje raspjevana krcata

sportska dvorana Osnovne škole Župa dubrovačka, gdje se po tko zna koji put uživo snimao glazbeno-scenski spektakl „Lijepom našom“.

Ovo je već treći put kako svojom prisutnošću pjevajući o našem Kotoru pridonosimo promociji i prezentaciji tradicijskih i kulturnih vrijednosti stanovnika Boke kotorske.

Mlini

Nastup u Podgorici

Dođosmo i u našu Podgoricu na večer klape i zborova pod nazivom *Biserom je okićena moja mila Crna Gora*, u organizaciji Udruženja folklornih ansambala i KIC-a „Budo Tomović”.

Kišnu večer mjeseca studenoga svojim su glasovima uljepšali: Veselice, Alata, Bisernice Boke, klapa Camerton, Štiglić, zbor JU Zahumlje i KIC pop zbor.

Susret smo doživjele kao lijepu ideju ujedinjavanja različitosti u muzičkom izražavanju koja je opravdala i svoj naziv i muzički trenutak.

Neka se nitko ne ljuti što je naša Podgorica dobila mali prostor u ovom putopisu iako se može pohvaliti iznimnim atrakcijama historijske i kulturne vrijednosti. Ona nam je u stalnom vidokrugu pa rijetko razmišljamo da sebi približimo sve njezine znamenitosti, ali vjerujemo da ćemo imati pravu priliku da sve te njezine kvalitete promotrimo okom suvremenog turista i dojmove rado podijelimo s drugima.

Do nekog novog inspirativnog putovanja „Bisernice Boke” vas iskreno i srdačno pozdravljaju.

Zgrada KIC-a „Budo Tomović“, Podgorica

Crta na dlanu kroatistice Vande Babić

Ova zbirka je rijedak primjer osobite podudarnosti, usklađenosti i nadopunjavanja poezije i slikarstva, lirskoga i likovnoga jezika.

Piše:
Miroslav Landeka

U sklopu kulturne manifestacije **Putevima bokeljskih Hrvata i Dana Boke kotorske u Zagrebu** 22. listopada 2019. u muzeju Mimara predstavljena je zbirka pjesama **Vande Babić**, „Crta na dlanu“, tiskana u nakladi Skaner studija iz Zagreba i Centra za kulturu iz Tivta. Nakon predstavljanja **Zajednice bokeljskih Hrvata** o ovoj zanimljivoj zbirci govorili su dr. sc. **Milan Bošnjak**, akademici **Pavle Goranović** i **Dimitrije Popović** te sama autorica.

Zbirka u četiri cjeline sadrži 77 pjesama nastalih u razdoblju od 1992. do 2019. a posebnu dimenziju daju joj slike akademskih slikara Jagode i Dimitrija Popovića koji su inspirirani odabranim pjesmama napravili novi ciklus od 20 slika koji započinje naslovnicom Dimitrija Popovića u kojoj se zrcali cijela zbirka.

Milan Bošnjak je na početku kazao kako „četiri tematski i stilski neujednačena ciklusa povezuje i objedinjuje pomno odabran naslov koji ima mnogostruka značenja i nosi višestruki snažni potencijal –Crta na dlanu.“ Govoreći o istoimenoj pjesmi naglasio je:

„Snažnome estetskom dojmu značajno pridonosi, pojačava ga i nadopunjuje i likovni prikaz čime se zorno probija granica osobnoga iskustva i prodire u sferu simboličkoga i univerzalnoga“. Možemo reći, nastavlja Bošnjak „kako je ova pjesma i cijela ova zbirka rije-

dak primjer osobite podudarnosti, usklađenosti i nadopunjavanja poezije i slikarstva, lirskoga i likovnoga jezika.“

„... u svim pjesmama u ovoj knjizi ključno mjesto ima – ljubav: bila ona upravo pronađena ili izgubljena, odsanjana ili dosanjana, bila ona ljubav

prema zavičaju, prema majci, prirodi, prijateljima, prema Bogu, ili najčešće, ljubav žene prema muškarcu; bila ona vatrena strast ili češće blaga, nježna čežnja; bila ona istaknuta, raširena i razlivena po cijeloj pjesmi, bila u tragovima ili posve skrivena – nedvojbeno je da je u središtu autoričina svijeta i da je središte autoričina svijeta: ljubav.“

Pavle Goranović je na samom početku istaknuo kako je „za Vandu Babić bavljenje Bokom ne samo primarna preokupacija, već i opsežna književna tema. U svome znanstvenom radu, ona je za polazište odabrala teme iz Boke kotorske. Nimalo slučajno, a niti manje značajno u svojoj poeziji prvenstveno njeguje one impulse koji potiču iz Boke. Tako se njezina znanja ukrštaju i prave jedna mediteranski album koji sadrži različite forme istraživanja. Ovo je poezija nepristajanja na ravnodušnost, poezija neslaganja sa zaboravom“ naglasio je Goranović pa zaključio: „Posebnu vrijednost ovoj knjizi svakako daju i radovi Dimitrija i Jagode Popović. Vandina crta se dobro rimuje s linijama istinske umjetnosti, ili obrnuto. A zajedno, one čine jedinstven stvaralački trag ispisan po predjelima naših snova i umetnutih stvarnosti.“

Zanimljivo koncipiranje promocije, jedno lijepo suglasje, stihova i prirode. To mi je probudilo sjećanje na jedan stih „More je dojlja umjetnosti“. To mi se upravo čini kod Vande, da je taj utjecaj mora i Boke bilo njezino izvorište. To je oblikovalo ljepotu njezine poezije. Supruga i ja smo „dobili zadatak“, koji smo sa zadovoljstvom prihvatili, da likovno obogatimo zbirku. To je bio izazov, iako ne volim riječ ilustracija. Ne možete ilustrirati napisano. Razmišljajući kako likovno oblikovati

Adrijan Vuksanović s mladim Bokeljima

Vandine stihove, supruga i ja smo likovno artikulirali ono što smo osjećali da ti stihovi govore, i kako djeluju na nas. Korice su osobna karta knjige. Razmišljao sam na koji način oblikovati tu crtu na dlanu. Smatrao sam da ta šaka mora biti otvorena, iskrena, s tom lijepom renesansnom glavom, likom. Preko te ruke je ta crta na dlanu. To je istovremeno i oznaka sudbine umjetnika, književnika, strast i ljepota, ali i rez, nešto što život određuje kao jednu manje lijepu dimenziju. I to je ono što poeziju čini posebno zanimljivom, da taj život čini podnošljivim“, rekao je **Dimitrije Popović.**

Vanda Babić pozdravila je osnivanje Zajednice bokeljskih Hrvata te kazala kako vjeruje da ćemo ovako osnaženi još ustrajnije proučavati svoj autohtoni hrvatski kulturni kod Boke i jačati dobrosusjedske odnose s prijateljskom Crnog Gorom koja zajedno s nama skrbi o Hrvatima Boke. „Upravo toj maloj, ali snažnoj populaciji i sama ponosno pripadam te 27 godina promoviram, govorim, pišem i promičem Zaljjev svetaca i njegovu važnost unutar znanstvenog, kulturološkog, a na neki način sad i pjesničkog ozračja“ – kazala je autorica.

„Nikada se ne bih usudila objaviti ovu poeziju da nije bilo nagovaranja Vladana Lalovića, Miraša Martinovića, Pavlove i ocjene kolege Tina Lemca, a posebno kista Jagode i Dimitrija koji su me počastili svojim sudjelovanjem i slikama. Sama naslovnica jest zbirka u cijelosti, viđena Dimitrijevim okom, dok je Jagoda oslušnula neke druge tonove moje duše i napravila sjajne radove. Njima sam posebno zahvalna, jer ih osjećam kao vlastitu obitelj i držim ih poput blagoslova. Ljudi koju se vezani u stvaranju ove knjige su moji dragi prijatelji koji su

mi u pravom trenutku pružili ruku i podržali me u nakani da nešto što je otkrivanje sebe iznutra pokažem svima s dostojanstvom i s radošću. Jer, umjetnost je ono što nas podsjeća koliko smo prolazni i u tome koliko smo snažni i koliko nas ima i kad nas nema i ne bude. Uronjeno u bojama ljubavi upravo je to ono što nam je činiti, Dijeliti se u mi-

lijun ljepota, zagrljaja, dobrih želja. Onog drugog, zavisti i jala ima i previše. Zato, hvala vam svima. Večeras uz boje Boke u Zagrebu dijelimo emociju. Dijelimo ljubav. A jedino je ona dovoljno snažna, dovoljno odvažna da nas sačuva u tisuću naših preplitanja i različitosti kao i spoji u tisuću naših prožimanja i sličnosti.“

Miro i Mladena Gavran, Vanda Babić, Jagoda i Dimitrije Popović

PROJEKT „PUTEVIMA BOKELJSKIH HRVATA“

Prijateljstvo, razumijevanje i očuvanje kulturne baštine odlike su međunarodnog projekta Putevima bokeljskih Hrvata. Projekt se drugu godinu zaredom održava pod supokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović i predsjednika Crne Gore Mila Đukanovića. Predsjednica je primila izaslanstvo projekta te dala veliku potporu projektu, kao i novoosnovanoj Zajednici. Atrij muzeja Mimara bio je ispunjen do posljednjeg mjesta na predstavljanju Zajednice bokeljskih Hrvata i zbirke pjesama Crta na dlanu Vande Babić. Zanimljivi govornici dali su nadu u bolju budućnost, bolje razumijevanje i veću zaštitu kulturnog naslijeđa Boke kotorske.

„Projekt ‘Putevima bokeljskih Hrvata’, podržan od strane predsjednika Crne Gore i predsjednice Hrvatske, jasno oslikava njihovu volju, ali i volju država i naroda koje predstavljaju, da se očuva, razvija i prenosi etnički i kulturni identitet crnogorske i hrvatske manjine, a sve u duhu interkulturalnog dijaloga i tolerancije svojstvenog demokratskim društvima!“, izjavio je posebni izaslanik predsjednika Crne Gore Boris Bastijančić.

Zajednicu bokeljskih Hrvata utemeljili su Hrvati podrijetlom iz Boke kotorske i prijatelji Boke koji žive i djeluju u Republici Hrvatskoj, a otvorena je za članstvo i svim prijateljima Boke kotorske neovisno o vjeri i naciji. Temeljni ciljevi Zajednice su okupljanje bokeljskih Hrvata sa stalnim prebivalištem u RH i prijatelja Boke, očuvanje zavičajnog identiteta Hrvatica i Hrvata iz Boke kotorske koji žive u RH i hrvatskoj dijaspo-

Izaslanstvo projekta Putevima bokeljskih Hrvata s predsjednicom Kolindom Grabar Kitarović

ri diljem svijeta, suradnja s Hrvatima u Boki, ali i suradnja s relevantnim institucijama Hrvatske i Crne Gore te Europske unije i UN-a.

„Zajednica je osnovana na inicijativu velikog broj hrvatskih Bokelja koji su osjetili potrebu da se konačno nešto učini na razini čitave Hrvatske. Osnovni cilj je sačuvati nacionalni i vjerski identitet Bokelja, njihova nematerijalna, kulturna i znanstvena dobra. Naš je zadatak promovirati i prezentirati naše običaje te naglasiti da se Crna Gora može ponositi bokeljskim Hrvatima i njihovom se baštinom prezentirati u svijetu. Prvi projekt Zajednice je skupljanje podataka da vidimo koliko nas Hrvata iz Boke kotorske živi u Hrvatskoj, a to je prema procjenama brojka od oko deset tisuća ljudi“, izjavio je predsjednik Zajednice Srećko Đuranović.

Među uzvanicima u Muzeju Mimara bili su veleposlanik Crne Gore u RH Boro Vučinić, posebni izaslanik predsjednika Crne Gore Boris Bastijančić, državna tajnica u MZO-u Sanja Putica, generalna konzulica RH u Crnoj

Gori Jasminka Lončarević, zastupnik u parlamentu Crne Gore Adrijan Vuksanović i predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća CG Zvonimir Deković. S velikim zanimanjem događaj su pratili i Dimitirje Popović, Miro Gavran, Renata Gubić i mnogi drugi.

„Institucije Hrvata u Crnoj Gori davat će potporu svim organizacijama koje se u sadržajnom i bitnom smislu bore za očuvanje hrvatskog identiteta i očuvanje identiteta Bokelja gdje god oni bili“, izjavio je predsjednik Hrvatske građanske inicijative Crne Gore Adrijan Vuksanović.

Večer u Muzeju Mimara završila je promocijom zbirke pjesama Crta na dlanu profesorice Vande Babić, koja je podrijetlom iz Boke kotorske. „Umjetnost je ono što nas podsjeća koliko smo prolazni i u tome koliko smo snažni i koliko nas ima i kad nas nema i ne bude. Uronjeno u bojama ljubavi upravo je to ono što nam je činiti. Dijeliti se u milijun ljepota, zagrljaja, dobrih želja. Onog drugog, zavisti i jala, ima i previše“, izjavila je Vanda Babić.

**STO PEDESET GODINA USTANKA U BOKI KOTORSKOJ
OBILJEŽENO NA CRKVICAMA I KOTORU**

150 godina od Krivošijskog ustanka

Piše:

Marina Dulović, prof.

Tijekom cijelog XIX. stoljeća Crna Gora je bila prožeta političkim strujanjima i interesima Istoka i Zapada. Od kada je mladi knez Nikola I. Petrović Njegoš stupio na crnogorsko prijestolje, sredinom XIX. stoljeća, bilo je potrebno mnogo snage, mudrosti i diplomatske sposobnosti da zaštiti malu Crnu Goru od osvajačkih namjera drugih većih sila. Napeta politička situacija i zbivanja na međunarodnom planu, kao i panslavistički revolucionarni pokret, stvarali su uvjete za podizanje ustanka u Boki Kotorskoj, 1869. godine, koji je u historiji poznat kao Krivošijski ustanak. Napredne revolucionarne ideje svoje su utočište s puno manje prepreka imale u priobalnome pojasu gdje se ži-

**„Ponosni
smo na svoju
istoriju, ali prije
svega mislimo
na bolje sutra,
na bolju i
kvalitetniju
budućnost naše
omladine i svih
nas”, istaknuo
je predsjednik
Općine
Kotor ispred
spomenika
Krivošijskim
junacima**

vjelo udobno i u skladu s mletačkim osobitostima, dok u nepristupačnim Krivošijama, gdje je narod bio neprosvijećen, to nije bio slučaj. U monografiji o Dalmaciji njemački pisac Steinitzer je zapisao: „Krivošijani su staloženi i ozbiljni ljudi, naviknuti na česte borbe sa susjednim Turcima iz Hercegovine. Njima je uprkos siromaštvu svojstven neobičan ponos i ljubav prema slobodi i domovini.” Osjećaji nacionalnog ponosa razvijali su se tijekom vjekova i u Grblju, Poborima, Mainama, Braićima i Paštrovićima, koje je također zapljusnuo ustanički val. Glavni razlog pobune je bio otpor služanju austrougarskoj vojsci i zabrani nošenja oružja. „Nećemo da nas raspašuju, da od nas kupe oružje, pa da se ne smijemo koliko žene maći od kućnog praga. Naši sinovi imaju koga čuvati i ođe u ove

Crkvice, Predsjednik Aprčović položio je vijenac na spomenik krivošijskim žrtvama.

gore, da ih ne gone bijelome svijetu”, rekao jer knez iz Gornjih Krivošija Milan Radojičić prilikom jednog od mnogobrojnih skupova. Bečkim kongresom iz 1814. godine Krivošije su ušle u sastav Austrije, krunske zemlje Dalmacije. Tijekom XIX. stoljeća bilo je više pobuna lokalnog stanovništva, ali je ipak najpoznatiji onaj iz 1869. godine, Krivošijski ustanak, koji je okončan početkom siječnja potpisivanjem sporazuma o miru u selu Knežlaz. Carski Beč je nakon tri mjeseca i velikih gubitaka

u gerilskim borbama, za koje školovana austrajska vojska nije bila uvježbana, prihvatio da amnestira ustanike. Također je odobreno slobodno nošenje oružja, ukinuta vojna obveza i nadoknađena materijalna šteta koja je napravljena u ovim sukobima. Nakon Drugog ustanka iz 1881. godine, Austro-Ugarska je počela pacifirati područje Boke kotorske velikim ulaganjima u fortifikacijski sistem.

U povodu obilježavanja jubileja 150 godina ustanka, na autentičnom mjestu, u

selu Crkvice, predsjednik Općine Kotor Željko Aprčović položio je vijenac ispred spomenika Krivošijskim junacima i istaknuo sljedeće: „Novo vrijeme nalaže i nova promišljanja i donosi nove izazove na polju tumačenja crnogorske istorije i našeg državotvornog, nacionalnog i građanskog identiteta, uz uključivanje svih subjekata društva. Nužan dio pažnje se mora posvetiti važnim istorijskim događajima kao što je i ovaj koji danas obilježavamo, ali je važno biti spreman i odgovoran u skladu sa savremenom geopolitičkom pozicijom Crne Gore. Naša država danas ima značajnu poziciju u međunarodnoj zajednici koju u svojoj istoriji nikada nije imala. Odgovornost je svih nas da na najbolji način doprinesemo našoj stvarnosti i našoj budućnosti. Crna Gora je država otvorena za znanje, kvalitet, visoke ciljeve i zadatke uz prihvatanje uticaja relevantnih dometa uz odgovornost svih institucija iz svih oblasti djelovanja. Od kada je Crna Gora obnovljena i ponovo međunarodno priznata prije 13 godina, i to mirnim putem, prva je država na Balkanu s takvim statusom. Međutim, u svojoj hiljadugodišnjoj tradiciji ona je prošla mnoge golgote i trnovit put. Ponosni smo na svoju istoriju, ali prije svega mislimo na bolje sutra, na bolju i kvalitetniju budućnost naše omladine i svih nas.”

Orkestar Gradske muzike Kotor uvećao je uz atmosferu vojničkih marševa skup na Crkvicama, a u nastavku programa istog dana je za 150 učenika (kao simbol 150 godina od ustanka) profesor historije Dušan Popović održao sat historije za kotorske osnovce i organizirane su i tradicionalne sportske igre.

Sastavni dio proslave bila je i promocija knjige „Werk – au-

strougarske tvrđave u Crnoj Gori” autora Radojice Pavičevića, koja je održana u crkvi sv. Pavla u Kotoru. Na promociji su ošim autora govorili Slobodan Čukić u ime izdavača Nove Pobjede te novinar i publicist Vlatko Simunović. U uvodnome dijelu večeri Simunović je istaknuo: „Austro-ugarskoj monarhiji je prijetila velika opasnost od ratobornog plemena Krivošije. Važno je znati da Krivošije sve do 1882. godine nisu priznavali ničiju vlast i nikome nisu odgovarali za svoj rad osim svom plemenu. Porez također nisu plaćali ni vojsku služili. Izbilo je više pobuna od kojih je najpoznatija ona iz 1869. godine. Do te pobune je došlo zbog odluke okupacionih vlasti da uvedu vojnu obavezu za sve stanovnike toga kraja.”

U ime izdavača obratio se Slobodan Čukić: „Proučavajući ovi knjigu i način na koji je organizovana, zaključuje se da se radi o fenomenalno osmišljenoj studiji. Nakon uvodnog istorijskog dijela u kojem se daju neophodni podaci o Austriji i Austro-Ugarskoj, slijede dijelovi s podacima o mornarici, tvrđavama, zatim razvrstavanje tvrđava... nakon toga autor prelazi na manje objekte kao što su kasarne, karaule, skladišta... na kraju dolazimo do dijela u kome se razrađuje infrastruktura koja se odnosi na puteve, kasarne, pekare, crkve, teniska igrališta...”

Autor knjige, Radojica Pavičević, umirovljeni potpukovnik i entuzijast, značajan dio života posvetio je istraživanjima fortifikacija na tlu današnje Crne Gore. Objedino je 120 tvrđava tijekom tri godine studioznoga terenskog rada. „Kompletan sistem fortifikacija u Boki jedan je cjelovit sistem osmišljen vojničkom logikom, uklopljen u proctor, a objekti su tako raspoređeni da

Sportske igre

Promocija u crkvi sv. Pavla

funkcionišu kao jedan savršen mehanizam. Tačno 1866. godine, u mađarskom i bečkom parlamentu dvojne monarhije, donesen je Zakon o opštoj vojnoj obavezi, kojim je stalni vojnički kadar udvostručen povećanjem na 800.000 vojnika. Prelaznim odredbama određeno je da obveznici okruga kotorskog i dubrovačkog neće, kao do tada, biti oslobođeni vojne obaveze. To je bio razlog što se narod Boke ko-

torske spontano suprotstavio pokušaju okružnog načelnika u Kotoru, viteza Franca, da za sedmicu dana ostvari naredbu o ustanovljenju regrutnih spiskova mladića rođenih 1847., 1848. i 1849. godine.”

On je izrazio zadovoljstvo što je njegova knjiga uvrštena u obilježavanje važnog jubileja 150 godina ustanka u Boki kotorskoj i zahvalio organizatorima.

*POVODOM 55. ROĐENDANA
DRAŽENA PETOVIĆA PREDSTAVLJEN
GLAZBENI SPOT POSVEĆEN OVOM
KOŠARKAŠKOM VIRTUOZU*

“Dražen - za sva vremena”

Priredila:
Tijana Petrović
Izvor: Hina

Na prigodnoj svečanosti u Muzejsko-memorijalnom centru Dražen Petrović, u utorak 22. listopada, predstavljen je glazbeni spot “Dražen – za sva vremena” posvećen košarkaškom virtuozu Draženu Petroviću koji je prije 26 godina izgubio život u prometnoj nesreći u Njemačkoj.

“Spot, čiji su autori Stanko Šarić, Dražen Runje i Antonio Zadro, predstavljen je povodom 55. rođendana Dražena Petrovića i on je samo najava glazbenog mjuzikla ‘Okovani Amadeus’ čija će premijera biti na sljedeći Draženov rođendan, 22. listopada 2020. godine”, rekao je Ivica Krajač koji je napisao libreto za mjuzikl inspiriran, po njegovim riječima, ne samo Draženovom

“Spot, čiji su autori Stanko Šarić, Dražen Runje i Antonio Zadro, predstavljen je povodom 55. rođendana Dražena Petrovića i on je samo najava glazbenog mjuzikla ‘Okovani Amadeus’ čija će premijera biti na sljedeći Draženov rođendan, 22. listopada 2020. godine.”

Šibenik (Foto: Duško Jaramaz, PIXELL)

veličinom i njegovim tragičnim krajem nego i Eshilovom antičkom tragedijom 'Okovani Prometej'. "Time smo željeli reći da je Dražen bogovima sporta ukrao košarkašku loptu kao što je Prometej bogovima ukrao vatru i donio je ljudima", kazao je Krajač.

Autor pjesme "Dražen – za sva vremena" je poznati glazbenik Stanko Šarić, dok je producent spota, koji je snimljen u Muzejsko-memorijalnom centru Dražen Petrović i u Hrvatskom narodnom kazalištu, Antonio Zadro.

"Draženov put preko Šibenke, Cibone, Reala, NBA-a i hrvatske košarkaške reprezentacije je manje-više poznat i valoriziran, ali ono što treba razotkriti su svi oni ključni životni trenuci koji određuju konačan smjer i put koji je nemoguće razabrati iz zbroja osvojenih titula i naslova, a ovaj projekt ima za cilj otkrivanje pogleda iz Draženove perspektive kroz mjuzikl suvremene antičke tragedije s glazbom", rekao je predstavljajući projekt autor scenarija Dražen Runje.

"Sigurna sam da moj Dražen nije mogao ni zamisliti da će na njegov 55. rođendan njegov život biti pretvoren u umjetničko djelo", kazala je Draženova majka Biserka Petrović. U povodu mjuzikla najavljenog za kraj naredne godine, ona je kazala: "To je još igrani film o

Draženu, i to melodrama, jer takav je bio njegov život, bez odgađanja ili dodavanja, da bude onakav kakav je njegov život doista i bio. A bio je očito za melodramu, način života, njegov završetak, to mora biti tako. Uza sve druge koji su željeli nešto napraviti, ovo mi se činilo najmoćnije, da Dražen kroz mjuzikl uđe u kazalište, i tako smo to nekako prihvatili".

Svečanom predstavljanju glazbenog spota "Dražen – za sva vremena" nazočili su brojni uglednici iz sportskog života Hrvatske predvođeni predsjednikom Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatkom Matešom, ali i veleposlanica Litve Jurate Ra-

guckiene i veleposlanik SAD-a Robert Kohorst.

Hrvatska košarkaška legenda Dražen Petrović rođen je u Šibeniku, 22. listopada 1964. godine. Ima i starijeg brata Aleksandra (Acu). Sinovi su Biserke i Joleta, a sam Dražen jedan je od velikana hrvatske košarke. Često se spominje kako je upravo on otvorio put europskim igračima u NBA ligu gdje je igrao za Portland, a pravu afirmaciju stekao je u dresu Netsa. Baš kada je trebao pokazati svu raskoš svog talenta, Dražen je život izgubio u stravičnoj prometnoj nesreći 7. lipnja 1993. godine u Njemačkoj.

Zlatko Mateša, Biserka Petrović i Robert Kohorst (Foto: Dalibor Urukalo, PIXELL)

Dom starih Grabovac dobio Dnevni centar za demenciju

Piše:

Marina Dulović, prof.

U povodu 1. listopada, dana ustanove i Međunarodnog dana starih, u Risnu je otvorena multisenzorna dvorana i park za dementne osobe. Prema riječima direktora Srđana Dragomanovića, uloženo je 50.000 eura vlastitih sredstava i 15.000 eura koje su dobili donacijom Henka Majera. „Naš cilj je da Dom starih Grabovac ne zaostaje za europskim i svjetskim domovima za stare i to zbog sve većeg zanimanja i zahtjeva za boravak i smještaj oboljelih od demencije u ovoj ustanovi. Svjesni smo ograničenih prostornih kapaciteta i nemoguć-

Preteča Domu starih Grabovac bilo je „Zaklonište siromaha kotorskih“ koje su 1901. godine osnovale časne sestre iz reda sv. Križa

nosti da udovoljimo svim zahtjevima pa smo odlučili dva novoopremljena prostora namijeniti oboljelima od demencije“, rekao je Dragomanović.

Predsjednik Općine Kotor Željko Aprčević rekao je da će inicirati zajedno sa susjednim općinama da se osigura vozilo i prijevoz za sve zainteresirane kako bi i stanovnici susjednih općina mogli koristiti usluge Dnevnog centra.

Ministar Kemal Purišić tim povodom je istaknuo: „Dnevni boravak za demenciju, kapaciteta 20 korisnika, opremljen je po najvišim standardima i time su stvoreni jedinstveni uvjeti u našoj državi za osobe oboljele od demencije, kao i za njihovo zbrinjavanje uz određene aktivnosti koje pridonose lagodnijem životu ove populacije. Uspostavljanjem ove usluge poboljšat će se kvaliteta

života starijih, pružiti korisnicima potrebna zaštita i stvorit će im se osjećaj nalik onome u porodičnom okruženju.“

Istodobno je na svečan način uručena licencija za obavljanje djelatnosti socijalne i dječje zaštite, odnosno za uslugu dnevnog boravka za odrasle i stare osobe s invaliditetom.

Drugi put zaredom, u povodu jubileja 50 godina ustanove i 72 godine od službenog početka rada, Dom starih Grabovac našao se u ulozi organizatora modne revije u kojoj su sudjelovali i korisnici. Ova priznata ustanova primarno se bavi zbrinjavanjem starih, iznemoglih, kronično oboljelih i invalidnih osoba s više od 300 korisnika i donedavno je bila jedina u našoj državi. Noć mode organizirana je uz pomoć bivše mis Crne Gore, Nataše Milosavljević, i modne agencije AR Scouting. Pistom su ponosno prošetale dotjerane manekenke koje borave u Domu, a najstarija među njima koja ima 93 godine izazvala je buran pljesak. Manekenke su pokazale samopouzdanje i sigurnost kao da to rade svakog dana, a iz publike su ih podržali članovi obitelji, kao i ostali korisnici i kolege iz Doma. Dame su nosile modele dizajnerice Nade Koljenšić, a u muzičkom dijelu goste je zabavljao pjevač Željko Samarđić. Uz ženske kreacije predstavljeno je i osam muških modela koje su također „prošetali“ korisnici ove ustanove.

Zbrinjavanje u ovom Domu podrazumijeva kompletnu njegu i zdravstvenu zaštitu, stručnu socijalno-psihološku, kao i pravnu i administrativno-financijsku pomoć za sve korisnike koji su smješteni u tri objekta. Paviljon „H“ je apartmanskog tipa, objekt „G“ je za osobe s invaliditetom, duševno oboljele osobe i one kojima je potreban pojačan nadzor, gerijatriju i psiho-geri-

Otvorenje Dnevnog centra

Kemal Purišić, Srđan Dragomanović i Željko Aprcović

jatriju, dok je objekt „P“ namijenjen za palijativnu njegu. U sklopu odjeljenja postoji prostor za uključivanje u radne aktivnosti kao svakodnevni vid socijalizacije, a u prostranom dvorištu obraslom zelenilom, koje je uređeno po suvremenim standardima, u zelenim oazama korisnici u druženju provode umirovljeničke dane i uživaju u lijepom vremenu.

Prvi spomen ovog tipa smještaja spominje se kao „Zaklonište siromaha kotorskih“ koje su 1901. godine osnovale časne sestre iz reda sv. Križa. One su se iz Đakova doselile u Kotor, a svojom humanošću obilježile su značajan dio naše prošlosti i ostale upamćene kao sestre milosrdnice. Ovo prihvatilište zbrinjavalo je 25 korisnika svih vjera.

Od 1942. godine Zaklonište se seli u Stoliv, tri godine kasnije u Prćanj, a od 1947. „Dom staraca“ (kako se tada zvao) preseljen je u Perast. On je u tom razdoblju objedinjavao štićenike iz Berana i Nikšića, a također su im pripojeni i oni koji su do tada bili smješteni u Zadužbini Ljubatovića u Risnu. Na kući koju je bogati trgovac Dimitrije Ljubatović Rišnjanin poklonio svome mjestu pisalo je: „Za bolne i uboge sviju ispovijedi“ – u duhu jedinstva i suživota upravo kako su i časne sestre sv. Križa pružale pomoć svima kojima je to bilo potrebno bez ikakve razlike. Dom je iz Perasta preseljen na lokaciju Grabovac u Risnu, po kojoj je i dobio ime, 6. lipnja 1969. godine, a izgrađen je jednim dijelom i uz veliku pomoć engleske fondacije „Sue Ryder“.

Danas je Dom starih Grabovac prerastao u suvremenu ustanovu koja je svojim kadrovskim potencijalom, redovnim poslovima i aktivnostima na zbrinjavanju, njezi i pomoći starijim osobama postala prepoznata i izvan granica naše države. Također, organiziranjem različitih programa poput zabavnih večeri, muzičkih, kulturnih, edukativnih, humanitarnih, kao i izleta i druženja, ova priznata ustanova radi na najbolji način kako bi korisnici, osobe u trećoj dobi i oni kojima je pomoć potrebna, nastavili živjeti na sličan način kao što su živjeli u svome obiteljskom okruženju.

„Noć mode“

IZLOŽBA HRVATSKOG SLIKARA MATKA VEKIĆA U TIVTU

Vekićeva refleksija društvenog teatra

Izložba „Vekićeva refleksija društvenog teatra“ prva je samostalna, a treća u nizu izložbi kojima se predstavljaju renomirani hrvatski likovni umjetnici prisutni na zagrebačkoj sceni, a koje je za Muzej i galeriju Tivat ponovno kustoski osmislila Nevenka Šarčević. Izložbu je i otvorila u večernjim satima, 3. rujna. Pripremvši vlastite glazbene kompozicije, na samom otvorenju nastupio je gitarist Marko Prentić iz Podgorice što je, uz doživljaj Vekićevih slika, učinilo večer doista posebnom za sve posjetitelje, uključujući one iz kulturnog, političkog i vjerskog života Boke kotorske, ali i šire (Dubrovnika). Dakle, prigodno otvorenje bilo je lijep povod za susret te pokazatelj koliko su ovakvi kulturni događaji kadri povezivati. Posjetitelji nisu krili zaintrigiranost slikama koje su tada gledali. Uz Muzej i galeriju Tivat s direktoricom Jelenom Bujišić, i Općina Tivat s potpredsjednikom Ilijom Janovićem ponovno se pokazala kao dobar domaćin umjetnicima. Postav izložbe mogao se razgledati sve do 16. rujna. U nastavku donosimo predgovor koji je prigodno za izložbu napisala kustosica Šarčević.

Matko Vekić sa sinom

Piše:

Nevenka Šarčević

Radovi iz ciklusa „Obični ljudi – unutarinja zbivanja“ i „Maska slike božje“ u tehnici ulja i laka na platnu izloženi u Muzeju i galeriji Tivat doista su jedinstvena prilika za sagledavanje kako se slikar Matko Vekić izražava potaknut kontekstom vremena u kojem živi. Njegova likovna motivika nije se proizvoljno našla na slikarskim platnima jer motivi koje Vekić slika jesu vrlo osobno probrani, proživljeni te sintetskim pristupom i dosljedno vizualno reducirani. Upravo zbog tih, ali i zbog drugih utemeljenih razloga, posljednjih desetljeća Vekić svojim radovima potvrđuje da je riječ o jednom od najizraženijih individualaca hrvatskog slikarstva.

Na ovoj izložbi motivski je riječ o dvjema cjelinama koje se nadopunjuju, ali mogu stajati i zasebno. Slike koje pripadaju Vekićevu ciklusu „Obični ljudi – unutarinja zbivanja“ veliki su formati platna. Na njima su naslikani ljudi koji se nalaze u prostorima definiranim do razine u kojoj potiču promatrača da u svojoj svijesti konstruira nedefiniran ili dijelom naznačen prizor. Dakle, da imaginacijom konstruira na slici dekonstruiranu stvarnost. Dok su u pozadini slika prikazani motivi koji se emitiraju na televizijskim ekranima, filmovima ili motivi prikaza svakodnevnih katastrofa, u prednjem su planu svakodnevni, kako ih sam Vekić naziva, *obični ljudi* postavljeni u prostoru

izmještenih perspektiva zagašitog kolorita crne, sive i prljavobijele, podnica definiranih geometrijskim uzorcima ili arabeska. Svaka od ovih četiriju slika („Obični ljudi I“, „Obični ljudi II“, „Tražitelj“, „Kit – balon“) sadrži elemente njegovih kontinuiranih stvaralačkih okupacija, a može biti vizualni poticaj za tumačenje fenomena unutarnjih refleksija pojedinca na svijet u kojem živi kao i refleksija svijeta na unutarnju stvarnost koja je u čovjeku.

Kada se pomnije promatraju spomenute slike, uočava se kako nas način na koji su naslikani ljudi zatečeni u nekim svakodnevnim radnjama, raspoloženjima i stanjima upućuje upravo na razmišljanje o svijetu (virtualne) slike u kojemu živimo, koliko taj svijet posredovane stvarnosti radi obilježja fragmentarnosti ustvari potiskuje intuitivni doživljaj jer upravlja našom percepcijom te nerijetko otupljuje i/ili manipulira prirodnim emocijama. Dakle, obični su ljudi sudionici, a u ovom slučaju doimaju se kao jedini još uvijek prirodni akteri stvarnosti koja se sve više proživljava u virtualnom svijetu. U vremenu globalizacije i daljine su izgubile nekadašnje prostorne udaljenosti.

„Maska slike božje“ naziv je za slike drugog izloženog ciklusa. Riječ je o pregršt različitih prikaza ljudskih glava s maskama, vrlo upečatljivih izraza koje Vekić likovno i konceptualno razrađuje niz godina. Na to ga je potaknuo susret i doživljaj fresaka Vincenta iz Kastva iz 15. stoljeća u crkvi sv. Marije na Škrilinah kod Berama u Istri. Upravo je

Otvorenje izložbe Vekićeva refleksija društvenog teatra

ondje prikazan „Ples mrtvaca“, inače vrlo zastupljena srednjovjekovna tema slika i grafika koja predočava kako su pred smrću, predstavljenom kosturima – kosačima, jednaki svi društveni staleži: i papa i kralj, i mladić i djevojka, i se-ljak i aristokrat.

Tijekom povijesti, a i danas, postoji praktična strana korištenja maske (kao: posmrtna,

zaštita kod varenja, u ronjenju...), a Vekić pak teži proniknuti u pojavnost onih koje prikrivaju unutarnji identitet i odraz su lažne egzistencije. Maske – lica skrivena naočalama, vojnim kacigama (jugoslavenskim šljemom), gas-maske, sa šeširima, biskupskom kapi-com ili policijskim šiltom, drčavih boja, sa znakom zvijezde, dijelovima tuša nakeljenog

Don Hrvoje Katušić, Jelena Potpara, otac Jovan Radulović, Nevenka Šarčević, don Robert Tonsati

na gas-masku... Mračne, završene sumorne, a privlače i provociraju šarenim živim bojama. Vekićeve maske imaju *moć* iznenaditi. Štoviše, začuditi; svojom pojavnošću preneraziti u prvom trenutku susreta. Stoga, kada ih se pomnije promatra, u njima se tako nesvakidašnje sluti slikarova zapitanost pred autentičnošću egzistencija koje ljudi žive. Vrlo je znakovito to što Vekić *maskira* većinom ljude koji su po svome zvanju na služanju /u službi drugima (oficiri, vojnici, biskupi, liječnici, kardinali i obični ljudi, muškarci i žene, mladi...). Ti ljudi vrlo lako gube osobnost i postaju maske.

Svi ti likovi prikazani su sami, s maskom radi zaštite od okoline i bez ljudskih karakternih crta. Njihova je jedina posebnost (antropološka razlika) u razlikovanju maski i njihovih uniformi. Dakle, svedeni su na masku i na svoju uniformu, na svoj amblem

(*dress code*). Maske asociraju i na potrebu zaštite pred trovanjem ili nekom ekološkom katastrofom svijeta kojima nas zastrašuju u masovnim medijima. Nadalje, maske nas mogu zaštititi od odnosa s drugima s obzirom na to da

odnosi *kontaminiraju* jer se čovjek želi sakriti od drugih, ne izložiti se, ne izručiti se drugima, katkad tako radikalno pa i ne prijateljevati.

Sve je pod maskom na ovim slikama, ustvari – lica nema. Imenujući ih „Maska slike božje“ slikar želi kazati da je čovjek u maskama i ulogama izgubio svoje dostojanstvo jer se na Zapadu, u kršćanskom pogledu na čovjeka, ljudsko dostojanstvo temelji na povjerenju da je Bog čovjeka stvorio na svoju sliku i priliku, sebi slična. Lice je ipak najotkriveniji trag transcendentnoga i prvi susret u komunikaciji. Francuski filozof i teolog Emmanuel Levinas govorio je da nas u licu drugoga (kršćani bi rekli bližnjega) pohodi sam Bog. (U Isusu je utjelovljeno Božje lice.) Ciklusom „Maska slike božje“ Vekić je proniknuo, prepoznao i izrazio nešto ludičko prisutno u manirama našeg civiliziranog društva. To je svojevrsna redukcija

čovjeka na ulogu, na masku što upućuje na čovjekovu prilagodljivost okolini i zavodljivost potrebama društva. A mi ljudi *volimo* glumu, maske, uloge, jednom riječju – prijetvornost. Ono što je neautentično, pretvara se u laž i kič. Upravo je slikar tome našao primjeren pandan jarkim bojama na pojedinim „Maskama slike božje“. U tom kontekstu znakovito je i da polatinjena grčka riječ *persona* – osoba, ličnost, dolazi iz svijeta glume, a označava masku, ulogu.

Dok izloženi radovi ciklusa „Obični ljudi – unutarinja zbiivanja“ potvrđuju da čovjek aktualnog vremena percipira na potpuno nov (fragmentiran) način svoju stvarnost, a time i vrijednosti u toj stvarnosti, „Maska slike božje“ pokazuje da su maske čovjeku tijekom povijesti gotovo sudbinski imanentne. U tom slučaju, slikar ne lamentira nad postojećim *negativnostima* stvarnosti i društva (dok ga promatra u kolektivu i pojedinačnim ulogama), nego upravo suprotno, on zauzeto reflektira na njih tako da i samom sebi, a time posredno i promatraču, približi čovjekovu ulogu. Premda potaknut na likovno stvaranje aktualnim kontekstom, kod Vekića nema deskriptivne doslovnosti, banaliziranja i simplificiranja, već tek suptilno predočavanje elemenata preko kojih imamo priliku uspostaviti vlastit odnos prema prikazanom pri čemu nas potiče i na razmišljanje o duhovnim i civilizacijskim fenomenima.

Tivatska izložba ne samo što upućuje na kontekst vremena u kojem živimo nego nas potiče i na sagledavanje Vekićevih slikarskih aspiracija drugih dijelova opusa u kojima

Matko Vekić rođen je (1970. godine) u Zagrebu gdje je diplomirao slikarstvo na Akademiji likovnih umjetnosti (1995.godine) u klasi Đure Sedera. Na istom fakultetu trenutno je zaposlen kao profesor. Zapaženo je izlagao na brojnim samostalnim (više od 40) i kolektivnim izložbama, a njegova se djela nalaze u važnim javnim i privatnim kolekcijama u Hrvatskoj i inozemstvu. Kontinuirano ostvaruje značajna priznanja i nagrade za svoj rad. Primjerice, predstavljao je Hrvatsku na 53. bienalu u Veneciji 2009. godine, sa slikarima Nikolom Koydlom i Zoltanom Novakom, potom i hrvatsku selekciju na 10. i 12. bienalu u Kairu, 2006. i 2010.godine.

se ovaj umjetnik autentično izražava. Unatoč drastičnoj promjeni percepcije i recepcije likovnih djela, posebno onih klasičnih, Vekić svojim načinom rada itekako afirmira sliku, a ono zbog čega je struci i

široj publici blizak jest to što to uvijek čini relacijski, stavljajući u središte samog čovjeka, u slučaju tivatske izložbe kao svojevrsna refleksija društvenog teatra.

Marko Prentić, Matko Vekić, Nevenka Šarčević i Ilija Janović

Radionica izrade hrvatskoga tradicijskoga nakita u Tivtu

Piše:
Brankica Vrbat

Od 24. do 26. listopada NVU *Gjurgjevo brdo* iz Tivta organiziralo je trodnevnu radionicu izrade hrvatskoga tradicijskoga nakita u Domu kulture *Josip Marković* u Donjoj Lastvi. U tri dana održavanja ove kulturološke radionice svi zainteresirani imali su priliku vidjeti kako se izrađuje hrvatski tradicijski nakit, a navedeno su mogli naučiti od gospođe Vinke Mareković, strastvene zaljubljenice u izradu nakita već dugih 20 godina, te gospođe Snježane Radoš iz Hrvatske matice iseljenika.

Ideja za radionicu došla je spontano prije dvije godine kada su učenici hrvatske nastave iz Crne Gore bili sudionici *Male škole hrvatskoga jezika i kulture* u Novom Vinodolskom koju organizira Hrvatska matrica iseljenika. Tamo su, pod vodstvom gospođe Snježane Radoš, mogli vidjeti i naučiti kako se izrađuje hrvatski tradicijski nakit.

Ideja za radionicu došla je spontano prije dvije godine kada su učenici hrvatske nastave iz Crne Gore bili sudionici *Male škole hrvatskoga jezika i kulture* u Novom Vinodolskom

Ponukana svime što je vidjela i naučila u Novom Vinodolskom, gospođa Ljerka Sindik, predsjednica nevladine udruge *Gjurgjevo brdo*, predložila je da se ista radionica održi u Crnoj

Gori, točnije u Tivtu. Ubrzo se, na prijedlog gospođe Radoš, u projekt uključila gospođa Mareković koja dugi niz godina izrađuje nakit kakav smo nekada mogli vidjeti na našim bakama, a danas u folklornim društvima diljem Lijepe Naše. Nakit se najčešće izrađuje od staklenih perlica, a radi se na temelju uzoraka skupljenih po muzejima i raznim kulturnim udrugama. Ovakav tradicijski nakit nosio se u određenim prigodama, uz narodnu nošnju, uz gradsku odjeću ili u nekim drugim svečanim prilikama. Žene su se oduvijek uređivale, a nakit je uvijek igrao važnu ulogu i predstavljao je više od samog nakita.

Sudionici Radionice s veleposlanikom Veselkom Grubišićem

Generalna konzulica RH u Kotoru, Jasminka Lončarević

Štoviše, označavao je status u društvu, naglašavao pripadnost određenome području, doprinosio je samopouzdanju te je bio od estetskoga i emotivnoga značaja za svaku ženu. Danas ovakav nakit predstavlja originalan suvenir trajne vrijednosti i pravi dašak tradicije iz prebogatije povijesti hrvatskih krajeva, a nošenjem tradicijskoga nakita odaje se počast bogatoj hrvatskoj kulturnoj i povijesnoj baštini.

Ove dvije divne gospođe i zaljubljenice u nakit, Vinka

i Snježana, zajedničkim su snagama osmislile i vodile trodnevnu radionicu te su u kratkom vremenskom periodu učenike, roditelje i ostale polaznike naučile tajne izrade nakita. Polaznici su, između ostaloga, izrađivali tradicionalni nakit otoka Mljeta i grada Zagreba, a najmlađi su bez ikakvih poteškoća savladali tehniku izrade te još jednom dokazali da se voljom i trudom sve može postići. Radionicu je posjetila i generalna konzulica Republike Hrvatske u Kotoru, gospođa Jasminka Lončarević, iznenadivši vrijedne učenike slatkim poklonima kako bi

im rad protekao u što ljepšem raspoloženju.

U okviru radionice održana je i izložba nakita, a najviše pozornosti izazvali su radovi djece koji se nimalo nisu razlikovali od radova odraslih. Izložbi je prisustvovao veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori, gospodin Veselko Grubišić, koji nije skrivao oduševljenje radovima te je čestitao djeci, roditeljima i organizatorima na uspješnoj radionici izrazivši želju da istih aktivnosti bude što više.

Nakon izložbe, dodijeljene su potvrde o sudjelovanju svim sudionicima, a uslijedila je i mala zakuska za sve posjetitelje izložbe.

Projekt je sufinancirao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a sponzor projekta bio je Dental smile.

Topola na *Pjaci od kina*

Piše:
Boro Cicović

Stoljetna crna topola (*Populus nigra*) je „zaštitni znak“ Pjace od kina u Starom gradu. Posađena je 1667. godine nakon snažnog zemljotresa u dvorištu nekadašnjeg franjevačkog samostana Gospe od Anđela. Topola koja potiče još iz mletačkog doba, sa isprepletenim krivim granama i čvornatim ispucanim stablom bila je i ostala omiljeno mjesto izletnika i putnika namjernika, a za mnoge stanovnike ovog dijela grada je simbol sretnog djetinjstva.

Dok je na ovom mjestu bio samostan Gospe od Anđela, topola je bila sakrivena od očiju javnosti i to zidom visokim oko 12 metara. Od kada je zid srušen, osim Kotorana, dolazile su izletničke grupe i brojni turisti kako bi uslikali ovo gigantsko drvo na sred trga. Tako je i danas.

Pod krošnjom ovog impozantnog drveta održavali su se, a i danas se održavaju, brojni kulturni i zabavni programi, posebno za vrijeme trajanja kotorskog festivala pozorišta za djecu.

Održana „Kostanjada“ u Stolivu

Tradicionalna manifestacija „Kostanjada“, četrnaesta po redu, održana je 10. studenoga u Stolivu, u organizaciji Mjesne zajednice Stoliv i Udruženja „Kamelija“, a pod pokroviteljstvom Turističke organizacije Kotor.

Fešta je započela pjesmom o Stolivu u izvedbi mještana, nakon čega je nazočne pozdravio gospodin Vinko Vujović u ime Udruženja „Kamelija“. Mnogobrojnim posjetiteljima u ime organizatora obratio se i Romeo Mihović, koji je izrazio zahvalnost svima koji su pomogli u realizaciji ove manifestacije.

„Kostanjadu“ je otvorila direktorica Turističke organizacije Kotor Ana Nives Radović, koja je istaknula vrijednost ove manifestacije kojom se njeguje tradicija i čuva kulturno blago Boke kotorske.

Uz bogat kulturni i plesni program, gosti su imali prilike degustirati razne vrste poslastica od kostanja; pogaču, tortu, kolače; probati zdravu hranu, vino, pečene kostanje, kao i kupiti proizvode od meda, šipka, drenjina, smokava...

Radio Dux

Pušten u rad podmorski kabl između Italije i Crne Gore

Predsjednici Crne Gore i Italije Milo Đukanović i Sergio Mattarella, pritiskom na taster, pustili su u rad podmorski kabl između Crne Gore i Italije 15. studenoga. Đukanović je priopćio da je ovo veliki dan za dvije države koje je Jadransko more spojilo zauvijek, a od sada još čvršće. „Otvaranje podmorskog kabla događaj je veliki ne samo za naše države, već i za Balkan i za Europu. To je primjer što zemlja članica EU-a može dati zemljama Zapadnog Balkana, ali i obrnuto, što Crna Gora može dati EU”, naveo je Đukanović.

„Svjetski progres je utemeljen baš na realizaciji dobrih ideja. S ponosom možemo svjedočiti kako našu filozofiju otvorenosti podržavamo infrastrukturnim poslovima gigantskih razmjera. Ovim konkretno pokazujemo da naša zalaganja za europske vrijednosti

i dostizanje europske kvalitete života nisu retorička, već vrlo praktična”, rekao je Đukanović. On je istaknuo da je uz posvećen rad Vlade u četiri mandata projekt završen i doveden do komercijalne upotrebe.

„Crna Gora će imati značajne prihode na osnovi 20% udjela CGES-a u ukupnome kapacitetu kabla. Uz veću iskorištenost 400 kV mreže, smanjit ćemo gubitke u prijenosu i podići nivo tehničke otpornosti energetskog sistema. U konačnici, prihodi od tranzita i zakupa prenosnih kapaciteta utjecat će na smanjenje troškova korisnika prijenosnog sistema. Ovaj projekt će pružiti značajno veći kapacitet, sigurnost i pouzdanost prijenosne mreže, omogućavajući pretpostavke za nesmetano obavljanje biznisa i kvalitetniji život naših građana”, istaknuo je.

„Pozivam potencijalne investitore iz Italije, kao i iz drugih zemalja EU-a, da zajedno radimo na izgradnji novih, održivih izvora zelene energije”, rekao je Đukanović te dodao da će pouzdanijoj opskrbi pridonijeti i modernizacija mreže pa je pozvao Ternu da nastave suradnju.

Predsjednik Italije Sergio Mattarella priopćio je da je projekt pravi energetski most između EU-a i Balkana.

„Ova infrastruktura predstavlja važno čvorište i za Italiju i za Europu. Današnja ceremonija označava trenutak od iznimnog značaja u našim međusobnim odnosima”, rekao je Mattarella ističući odlične političke odnose dviju zemalja. „Italija je snažno uvjerena da je sudbina svih zemalja Balkana neodvojiva. Put kojim je CG krenula ka EU zaslužuje potporu da može biti poticaj i za druge zemlje u regiji. Realizacija ovog projekta predstavlja daljnji poticaj dobre suradnje”, naveo je Mattarella.

Predsjednica „Terne” Katia Bastioli priopćila je da prisutnost predsjednika na obje strane Jadrana znači čast i predstavlja za Ternu događaj od histo-

rijskog značaja. Predstavlja vezu dviju država koja će se ovim projektom dodatno jačati, istaknula je.

Izvršni direktor Terne Luigi Ferraris rekao je da je privilegij nalaziti se na čelu Terne u historijskom trenutku. „Ovo je jako važno za integraciju cjelokupnog područja. Interkonekcija CG i Italije predstavlja pokretački impuls za niz mogućnosti, za sve sigurnije, efikasnije i održivije integrirano tržište električne energije”, naveo je Ferraris na otvorenju. „Realizacija radova zahtijevala je više od 600 dana istraživanja mora, 60 dana postavljanja i 140 dana zaštite, sve to za kabl prečnika od 15 cm i težine 44 kg po metru. Danas svečano otvaramo prvi pol od 600 megavata elektrode. Snaga je jednaka godišnjim potrebama nešto više od milijun obitelji i zaista smo ponosni što sudjelujemo u ovome historijskom projektu”, naveo je.

RTCG

Posjet Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan Hrvatske

Izaslanstvo Zajednice bokeljskih Hrvata: Tomislav Brguljan, Marijan Banelli, Toni Dabinović i Stipe Cigić, posjetilo je Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, gdje su ih primili prof. Dario Magdić, ovlašten za obavljanje poslova zamjenika državnoga tajnika, dr. sc. Milan Bošnjak, savjetnik s posebnim položajem u Središnjem državnom uredu te načelnica Sektora za pravni položaj, kulturu i obrazovanje Hrvata izvan Republike Hrvatske Dubravka Severinski. Toni Dabinović, predsjednik Odbora za kulturu i medije i njegov suradnik Stipe Cigić prezentirali su programe ZBH za 2020. godinu, za što će tražiti sredstva od nadležnih institucija

Putevima bokeljskih Hrvata – lipanj 2020.

Izložba slika umjetnika u Kotoru, u suradnji s muzejom Mimara. Javnost će biti upoznata s bogatim opusom crnogorskog umjetnika, koji cijeli život živi i radi u Zagrebu. Ususret izložbi održat će se bogat glazbeni program bokeljskih Hrvata.

Dječji kamp u Boki kotorskoj – lipanj/srpanj 2020.

Organizacija višednevnog putovanja za djecu iz Hrvatske, kojima su roditelji podrijetlom Bokelji. Uz zanimljiva razgledavanja mnogobrojnih lokacija te radionica djeca će imati priliku upoznati se s krajem iz kojeg potječu njihovi roditelji, ali i upoznati svoje vršnjake.

Glazbeni koncert Stjepan Hauser/Tivat Porto Montenegro – lipanj 2020.

Svjetska glazbena zvijezda, hrvatski violončelist Stjepan Hauser, održat će u suradnji s Porto Montenegrom i projektom PBH koncert kojemu je cilj povezivanje i suradnja dvaju naroda. Ususret koncertu organizirat će se sastanak mladih crnogorskih glazbenika sa Stjepanom Hauserom.

Glazbeno-scenski projekt ZBH – rujna 2020.

Glazbena večer u Boki kotorskoj te u Zagrebu na kojoj će se predstaviti nekoliko glazbenih radionica te klapa bokeljskih Hrvata. Ovo je izvrstan način za upoznavanje s glazbenom baštinom te otvaranje novih mogućnosti suradnje i promocije rada glazbenika.

www.zbh.hr

Herceg Novi obilježio Dan općine i oslobođenja grada

Herceg Novi obilježio je 28. listopada Dan općine i 75 godina oslobođenja grada. Gradska muzika s mažoretkinjama defileom gradskim ulicama od Tore do Dvorane Park najavili su svečanost.

Svečanoj sjednici SO Herceg Novi u Dvorani Park prisustvovali su predstavnici diplomatskog kora državnih i općinskih tijela i ustanova, političkih partija i stranaka, bratskih, prijateljskih i susjednih gradova, odbornici u Skupštini općine Herceg Novi i dobitnici gradskih priznanja, Oktobarske nagrade i Povelje Herceg Novog. Prisutne je pozdravila potpredsjednica SO Herceg Novi Dragana Stanišić, koja je rekla da su Novljani još u vrijeme Topaljske komunitadi jasno odredili svoje nacionalno opredjeljenje, a praznik koji danas slavimo je plod težnji slavnih boraca koji su dali živote za slobodu i napredak Herceg Novog. „Herceg Novi baštini

multikulturalnost i ponosi se svojom otvorenošću, uvijek spreman da primi svakoga dobronamjernog čovjeka. U njegovoj raznolikosti je naše najveće bogatstvo. Bio je dom i sigurna luka mnogih poznatih ličnosti, od vojskovođa do pjesnika, umjetnika, grad koji se neprestano razvija na ponos svih njegovih građana. Drage Novljanke i Novljani, poštovani prijatelji, ostanimo dosljedni u provođenju ciljeva za bolji i ljepši Herceg Novi. Budimo mu potpora i snažan oslonac! Neka nam živi Herceg Novi, da napreduje, da raste i neka nam je sretan praznik”, rekla je potpredsjednica SO HN Dragana Stanišić.

Predsjednik Općine Stevan Katić u svom obraćanju je, uz mnogobrojne projekte koji su realizirani, izdvojio one koji grad čine privlačnim za život, rad i investiranje. Osvrnuo se na usvajanje PUP-a, Stra-

tegiyu razvoja sporta, pripremljenu Studiju zaštite kulturnih dobara...

Prisutnima se obratila dobitnica Oktobarske nagrade, humanistkinja Vida Radović.

„Ova nagrada, koja je danas u mojim rukama, samo je još jedan dokaz da je najuzvišenije natjecanje u ovom prevrtljivom svijetu natjecanje u čovječnosti. Čitavoga svog života, žrtvujući privatni život, borila sam se za osmijeh na licu drugih, znajući da čovjek koji druge čini sretnim ne može biti nesretan, a duboko uvjeren da ljudsko biće nije rijeka pa se ne osvrće za sobom. Jer, nije teško biti čovjek, teško je biti čovječan”, istaknula je Radović.

Videoporukom se obratio Andrija Prlainović, dobitnik Povelje grada i istakao da mu je žao što nije u prilici biti u Herceg Novom i osobno preuzeti nagradu. „To je veliko priznanje, iskazana mi je velika čast i Povelja je jedno od najdražih priznanja koje sam dobio, baš zato što dolazi iz moga grada”, rekao je Prlainović, a u njegovo ime nagradu je primila i zahvalila na njoj supruga Ivana.

Nagrada je uručena i najuspješnijoj studentici za 2019. godinu, Novljanki Jeleni Vukasović. Ona je zahvalila na nagradi i svima čestitala praznik grada.

Izvor: Radio Herceg Novi

GPD Tivat promenadnim koncertom poslavili jubilej

Tradicionalnim promenadnim koncertom ulicama grada, Glazbeno-prosvjetno društvo Tivat obilježilo je Dan društva – 8. studenoga.

„Il volto dell'altro” u Kotoru

„Il volto dell'altro” („Lice drugoga”) naziv je izložbe autora umjetnika Uga Gilette i kustosa Marca Puntina, koja je 4. studenoga otvorena u crkvi svetog Pavla, u organizaciji Zajednice Talijana Crne Gore.

portret ili pojedinačnu osobu, već ogoljenim licem predstavlja današnju stvarnost, obezličjenje, globalizaciju, gdje individualnost polako nestaje”, rekao je predsjednik Zajednice Talijana u Crnoj Gori Aleksandar Dender.

„Protagonisti ove izložbe su platna velikog formata, lica akvareli, koja kako tvrdi umjetnik nisu ni maska ni portret, već simbol i prikaz. To su same i izolirane glave i lica, u praznome metaforički neodređenom prostoru koji nije kontekstualiziran. Bezlični su i otuđujući, opipljivi i nijemi”, rekao je kustos Marco Puntin.

Ugo Giletta je tijekom godina stvorio niz radova njemu posebno dragom tehnikom akvarelom, u kojima je fascinacija ženskim tijelom bila izražena bez intelektualnih filtera i bez opravdanja ili ekstreme bilo koje vrste. Ono što je Giletta slikao bilo je primitivno i razvijeno tijelo, kojem nije trebala 'glava', već se kretao vrlinom vlastitog jezika. Sjene crne i sive boje naglašavale su brazde i položaje ženskog tijela, uz apsolutno poštovanje žene...

Boka News

„Već petu godinu zaredom Zajednica Talijana organizira prezentaciju djela poznatih suvremenih umjetnika. Prva izložba Janisa Kunelisa bila je 2014. godine. Uslijedile su izložbe Mikelangela Pistoleta, Flavia Pavelia, Gracia Cucu, a ovoga puta predstavljamo djela Gilette - jednog od najpoznatijih suvremenih talijanskih umjetnika. On se bavi obezličnim ljudskim licem. Ono ne predstavlja jedan

Iako je Gradska muzika Tivta osnovana još daleke 1909. godine, GPD Tivat kao svoj dan obilježava 8. studenoga u spomen na isti datum 1944. godine kad je GDP kolektivno napustilo okuprani Tivat i pod vodstvom kapelnika Krsta Vuksanovića pridružilo se partizanima. U partizane je otišlo 19 članova tivatske Gradske muzike. Na oslobođenje teritorija u zaleđu Boke krenuli su u uniformama Društva, noseći sa sobom instrumente i notne zapise, a koje su pod okriljem noći prethodno uzeli iz općinske zgrade.

Tivatska Gradska muzika, čiji je predsjednik Boris Lanceroti, danas okuplja 40-ak muzičara svih generacija. Svojim kontinuiranim djelovanjem dugim 110 godina, GPD Tivat predstavlja jedan od najznačajnijih segmenata lokalne kulturne baštine.

Boka News

Plenković predstavio prioritete tijekom hrvatskog predsjedanja EU

Premijer Hrvatske Andrej Plenković predstavio je četiri ključna prioriteta hrvatskog predsjedanja Europskom unijom, koje je definirao kao “Europa koja raste i koja se razvija, Europa koja spaja, ekonomski, energetska i infrastrukturno, Europa koja štiti i Europa koja je utjecajna na globalnom planu”.

Andrej Plenković je naglasio odgovornost EU prema zemljama jugoistočne Europe i naveo da će se Hrvatska tijekom polugodišnjeg predsjedanja zalagati za europsku perspektivu zemalja regije i djelotvornu politiku proširenja. Podsjetio je i da će Zagreb u svibnju biti domaćin samita EU i država zapadnog Balkana.

Hrvatska će predsjedavanje EU preuzeti 1. siječnja 2020. godine, a Plenković je rekao da su u vremenu velikih tehnoloških, geopolitičkih i demografskih promjena, gospodarstvo i tržište rada EU suočeni sa sve većom konkurencijom, posebno iz Kine i SAD-a.

Dodao je daje odgovor na to snažnija Europa koja se razvija i raste na uravnoteženi i uključiv način.

“To pretpostavlja produbljivanje našeg jedinstvenog tržišta, poticanje digitalizacije poslovanja i ulaganja u inovacije i istraživanje kako bismo bili još konkurentniji”, istaknuo je Plenković.

Istaknuo je i kako je istovremeno nužno smanjivati još velike razvojne razlike kako bi sve članice Unije gospodarski bile što snažnije.

Plenković smatra da je bitno voditi brigu o izgradnji zadovoljnijeg i vitalnijeg društva vodeći računa o potrebama svih generacija. Kaže da je potrebno raditi na razvijanju gospodarstva koje je ekološki održivije. Time će se, smatra, pridonijeti boljoj zaštiti okoliša i borbi protiv klimatskih promjena.

Hrvatska riječ

Kotoru međunarodno priznanje Swiss Tourism Award

Predstavljanje turističke ponude na teritoriju cijele kotorske općine nagrađeno je na međunarodnom događaju „I Viaggiatori” u Luganu. Od ukupno 160 izlagača, prezentacija Kotora uvrštena je među 10 najboljih kojima je pripalo međunarodno priznanje „Swiss Tourism Award”.

Naš grad je ovim povodom prikazan u kampanji „Scopri la bellezza dei villaggi di pescatori”, koju je prezentirala direktorica TO Kotor Ana Nives Radović, a koja je namijenjena upravo onima koji traže za alternativnim, mirnijim mjestima za odmor, s autentičnim iskustvima.

Promotivne aktivnosti koje omogućava ovaj događaj usmjerene su na predstavljanje posebnim ciljnim grupama koje preferiraju putovanja na destinacije koje se ne mogu pronaći u najistaknutijoj ponudi vodećih turoperatora.

Ciljna grupa ovako kreirane kampanje su stanovnici juga Švicarske i sjevera Italije, pretežno stariji od 45 godina, s mjesečnim primanjima iznad 5.000€ i najmanje dva rekreativna putovanja izvan zemlje tijekom godine, koji su i najbrojniji među više od 20.000 posjetilaca ovoga događaja. Njima

su u kotorskoj općini najprimamljivije destinacije Bigova, Stoliv, Ljuta i Morinj, autentična gastro i eno ponude, lokalni običaji i rekreacija u prirodi na lokacijama za fotografiranje pejzaža.

U anketnom istraživanju provedenom tijekom ovoga događaja utvrđeno je i da dnevna potrošnja ovakvih turista u mediteranskim gradovima iznosi više od 200€, da preferiraju putovanje automobilom i da ih najviše zanima aktivni odmor.

Boka News

Koncert klape Sinj u Kotoru

Nakon nastupa u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici, a u sklopu Dana Općine Kotor, muška klapa Sinj nastupila je 9. studenoga u koncertnoj dvorani, crkvi sv. Duha u Kotoru. Unatoč kiši i lošem vremenu, kotorska publika pokazala je zanimanje za još jedan klapski koncert, na kojem su nastupile i dvije domaće klape - dječja „Marineri“ i ženska klapa „Belezza“ iz Tivta.

Prisutne je na početku večeri pozdravila predsjednica Međunarodnog festivala klapa Perast, Tina Braić Ugrinić, zahvalila Općini Kotor za pokroviteljstvo i dala riječ tajnici za kulturu, Marini Dulović, koja je pritom istaknula: „Festival klapa u Perastu, od kada je osnovan, sada već skoro dva desetljeća, nije nastao slučajno u crnogorskom kulturnom prostoru kao još jedan u nizu festivala, već je sam sebi dao zadatak – misiju u prepoznavanju i objedinjavanju arhetipskog na polju muzičkog naslijeđa i promoviranja kulturne baštine. Svih ovih godina vrlo je značajan doprinos koji festival ima na popularizaciji vokalne tradicije i omiljene dalmatinske klapske pjesme. Poseban značaj očigledan je na očuvanju tradicionalnih pjesama Boke kotorske,

kao i na stvaranju novih autorskih pjesama. Iako se Sinj ne nalazi na samoj obali, već je udaljen tridesetak kilometara od mora, Jadran i klapska pjesma je ono što nas spaja. Još jedna zanimljiva poveznica je vaša Sinjska alka koja se organizira u spomen na obranu od Turaka 1715. godine, baš kao i peraški Zavjetni dan ili Gađanje kokota, svakog 15. 5., koji se obilježava također u spomen na obranu od Turaka 1654. godine. Sinjska alka našla je svoje mjesto na Reprezentativnoj listi nematerijalne baštine čovječanstva baš kao i dalmatinska klapska pjesma. Poučeni vašim primjerom, bilo bi lijepo da i mi poduzmemo slične korake kako bismo sačuvali i zaštitili našu kulturnu baštinu, drevni običaj i muzičko naslijeđe.“

Klapa Sinj djeluje od 1982. godine. Njezin voditelj je Mojmir Čaćija, iskusni klapski poznavalac, čest gost peraškog festivala i član žirija najznačajnijih natjecanja. Na svom repertoaru uz dalmatinske klapske pjesme njeguju i izvorne pjesme zaleđa i svoga kraja, poput pjesama „Cetina“ i „Ferata“, koje su izazvale i najveći pljesak kotorske publike koja ima vrlo rafinirani ukus. S klapom je u Kotoru nastupio i Stipe Breko, četverostruki slavodobitnik Sinjske alke i jedan od njezinih najtrofejnijih sudionika.

Marina Dulović, prof.

Promovirana monografija „100 godina Mjesne muzike Đenović“ - vrednovanje duha i zajedništva mjesta

„U vremenu kada se površnost i duh zabave pokušavaju predstaviti vrijednostima, misija Mjesne muzike Đenović dobiva na značaju”, istaknula je tajnica za kulturu i obrazovanje Ana Zambelić Pištalo na promociji monografije „100 godina Mjesne muzike Đenović”, upriličenoj u Dvorani Park u sklopu programa obilježavanja Dana Općine Herceg Novi.

Misiju đenovačke muzike ona je definirala kao čuvanje od zaborava i vrednovanje duha i zajedništva mjesta, proširivanje vidika i obogaćivanje repertoara, kao i prenošenje iskustva i uključivanje u rad mladih bez isključivosti po bilo kojoj osnovi.

Uz čestitke za dosadašnji rad, Zambelić Pištalo poželjela je muzičarima iz Đenovića da i u budućnosti budu putokaz mladima istaknuvši tradiciju i raznolikost Novog, da „otrgnu od zaborava stare melodije i note i čine nas i dalje ponosnima“.

Zambelić Pištalo podsjetila je da je Mjesna muzika Đenovići poniknula na temeljima tamburaškog društva Đenović, da je tijekom prethodnog stoljeća ostavila značajan trag i dala doprinos kako u kulturnom tako i svakodnevnom životu i Đenovića i Herceg Novog.

Prepoznajući njezinu važnost kao ambasadora kulture grada, ali i potrebu za stabilnijom potporom radu Mjesne muzike, Općina Herceg Novi prvi put je osigurala financijska sredstva za njezin nesmetan rad, uvrstivši ih kao posebnu stavku u općinski proračun.

Monografija objavljena u povodu sto godina Mjesne muzike Đenović sadrži, kako je rekao predsjednik društva Mirko Mustur, „historiju Društva od osnivanja tamburaškog orkestra 1919. godine pa limenog orkestra desetljeće kasnije, do danas“. On

je informirao i da su autori ovoga vrijednog djela mr. Gligo Odalović, koji je opisao prvih 80 godina, i Milica Matović, koja je dopunila urađeno bilježeci storije koje su se nizale protekla dva desetljeća.

„Sve je za mene počelo kad smo shvatili da moramo puno toga obaviti u ovoj godini jer bi bilo prikladno imati dokument o kojem večeras pričamo”, rekla je Matović. Dodala je i da je imala potporu sa svih strana, posebno od članova đenovičke muzike koji su joj pomogli da nađe svaki zapis, svaku publikaciju, pa i orkestara iz Budve, Tivta, Kotora.

„Ova publikacija meni je važna jer nije to samo želja da ja sviram i da hoću u novi vijek Mjesne muzike Đenović. Hoću i da svi mi, naša djeca i kasnije svi koji to žele, budemo tu zajedno, da budemo dio Mjesne muzike Đenović. Nadam se da ćete, kada prelistate monografiju, svi shvatiti da je moj cilj bio da se i dalje okupljamo, da se svi ovako volimo jer sam ja s ljudima iz Mjesne muzike Đenović naučila kako se stvarno voli drug, kako se čuva brat i voljela bih da to u ovome prepoznate”, istaknula je Matović.

Program je vodio Boris Malović, a večer su obojili muzikom članovi Mjesne muzike Đenović, Branko Rajaćić i Radovan Čeprić.

Podsjećamo da su proslavu stoljeća postojanja članovi Mjesne muzike Đenovići započeli novogodišnjim koncertom u svome mjestu, a nastavili koncertima na Prazniku mimoze i na Kanli Kuli.

Boka News

Promocija knjige „Mađarska rečenica“ Andreja Nikolaidisa

JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor/ Gradska biblioteka i čitaonica, u povodu proslave 21. studenoga, Dana općine Kotor, u srijedu 13. studenoga u Multimedijalnoj dvorani Kulturnog centra organizirali su promociju romana Mađarska rečenica, autora Andreja Nikolaidisa. Na promociji su govorili književnik Aleksandar Bečanović i autor.

Roman Mađarska rečenica dobio je 2017. godine jednu od najvećih književnih nagrada u regiji, nagradu „Meša Selimović“. Ovo je prvo predstavljanje romana Mađarska rečenica u Crnoj Gori, nakon predstavljanja na podgoričkom sajmu knjiga.

Aleksandar Bečanović smatra da ovaj roman predstavlja sublimaciju onoga što je Andrej Nikolaidis radio u pričama i prethodnim romanima. Autor je ocijenio da je on „neostvareni pjesnik“ i da pisci uvijek pokušavaju pronaći najbolju formu. Ovo je roman koji je ispisan u jednoj rečenici, priča koju pripovijeda čovjek koji se sjeća svoga pokojnog prijatelja dok putuje vlakom iz Budimpešte u

Beč. Autor je istaknuo: „Ovim tekstom sam pokušao dočarati ritam putovanja vlakom koji se kreće ravnicom tijekom kojeg junak promišlja i sjeća se svog prijatelja.“

Aleksandar Bečanović istaknuo je dvije glavne teme, koje su okupirale Nikolaidisa i u ovom romanu: odnos oca i sina i apokalipsa kao metafora. Autor svaku knjigu završava otvorenim krajem.

Na Bečanovićevo pitanje o autobiografskom diskursu u romanima, autor je rekao: „Ja pišem pseudoautobiografske tekstove. Roman nije napisan u cilju moje prezentacije publici, već da bi sakrio ono što treba biti skriveno u meni.“

Andrej Nikolaidis (rođen 1974. godine u Sarajevu) je crnogorski i bosanskohercegovački književnik, jedan od najuglednijih autora srednje generacije. Objavio je prozne knjige Ogledi o ravnodušnosti (1995.), Zašto Mira Furlan (1997.), Katedrala u Sijetlu (1999.), romane Oni! (2001.), Mimesis (2003.), Sin (2006.), Dolazak (2009.), Devet (2014.), Mađarska rečenica (2016.), kao i knjige novinskih tekstova Balkanska rapsodija (2007.) i Sunčani dan na La Plaza De La Constitucion (2009.). Djela su mu prevedena na 14 eurpskih jezika, uz ostale na nje-mački, engleski, turski, mađarski i finski jezik.

Nikolaidis je u 2011. godini dobio nagradu Europske unije Literaturpreis der Europäischen Union. Za roman Mađarska rečenica dobio je u 2017. godini u Tuzli nagradu Meša Selimović.

Živi u Ulcinju.

Risan bez palmi – što i nebo bez zvijezda

Opasna štetočina koja napada palme, crveni surlaš, uništio je ukrasna stabla duž Crnogorskog primorja. Nije zaobišao ni Risan. Zajedničkom akcijom kompanije „Yu Briv“ i Direkcije za uređenje i izgradnju Kotora uklonjeni su korijeni uništenih tridestak palmi s risanske rive. Napravljen je poseban alat za vađenje duboko uraslih korijena, što je predstavljalo vrlo kompleksan i zahtjevan posao. Stogodišnje palme na risanskoj rivi više ne posto-

Risanska riva 2017

je. Malo mjesto prepoznatljivo upravo po ovome mediteranskom ukrasu sada izgleda tužno. Od 185 raskošnih stabala, od kojih su prve posađene tridesetih godina prošlog vijeka, ostalo je jedva pedesetak. Sudbina preživjelih također je neizvjesna. Stanovnici Risna se nadaju da će na mjestima gdje su iskopane, tj. na samoj rivi, ipak biti posađene nove. Oni apeliraju da to budu ponovno feniks palme i izražavaju volju da se dobrovoljnim donacijama i akcijama i sami uključe u nabavu novih.

Marina Dulović

Risanska riva 2018.

Risanska riva 2019.

Promocija knjige mr. Željka Rutovića održana u Kotoru

Promocija knjige „Postmediji (kriza smisla ili masmedijski totalitarizam)” mr. Željka Rutovića održana je u dvorani kina Boka 5. studenoga u organizaciji JU Kulturni centar „Nikola Đurković“ Kotor.

Nekad su mediji obrazovali, educirali i snažili kritičko mišljenje. Danas sve češće govorimo o krizi medija te potrebi da što više ulažemo u medijsku pismenost. Da nije krize čovjeka, ne bi bilo ni krize medija. Ne bi bilo ni krize smisla. Upravo krizom smisla ili masmedijskim totalitarizmom bavi se Željko Rutović u knjizi „Postmediji”.

Govoreći o knjizi, prof. dr. Mimo Drašković je istaknuo da je ovo deseto, jubilarno djelo mr. Željka Rutovića i da to dovoljno govori o referentnosti samog autora, ali i ozbiljnosti njegovog djela. „Gledajući sadržaj, uočavamo da knjiga ima 24 tematska naslova i čak 62 uvjetno rečeno podnaslova, što govori o raznovrsnosti tema koje autor u ovoj knjizi otvara i analizira”, rekao je Drašković i dodao da

način na koji Rutović vlada materijom i na koji nas postupno uvodi u medijski svijet čini da se i sami osjećamo kao poznavatelji istog. „Stil pisanja Željka Rutovića je znanstveno precizan, terminološki vrlo bogat i čini da čitalac mora promišljati o pročitanome”, rekao je Drašković.

Slavko Mandić, novinar i publicist, rekao je da Željko Rutović pripada malome broju eksperata koji razumije događaje koji su zahvaljujući tehnološkim procesima promijenili svijest čovjeku. „Njegova knjiga ‘Postmediji, kriza smisla ili masmedijski totalitarizam’, baš kao i one prethodne, tjeraju misao na reakciju, na promišljanje i bolje razumijevanje tema i u vremenu koje nas je promijenilo. S njegovim idejama i porukama svjesni smo što nam je činiti da smisao konačno počne imati smisla”, rekao je Mandić.

Mediji su u krizi zbog mnogobrojnih razloga - političkih, ekonomskih, obrazovnih, ali i dalje snažni u oblikovanju čovjekove biti. Rutović medije današnjice vidi kao postmodernu mitologiju. Kako protiv takvih mitova, protiv postistine, senzacije, spektakla? Kako osnažiti medijsku pismenost?

Objašnjavajući svoju knjigu, mr. Željko Rutović je rekao da smo svjedoci da se sve političke kampanje, izborne utakmice sve više izmještaju iz tradicionalnih političkih alata i dobivaju nova svojstva mašinizacije svijeta, čiji smo i sami djelo. Jedno od poglavlja u knjizi ide u prilog tome da smo i sami postali meta strahovite multimedijalne datosti jer smo svjedoci da na raznim distributivnim kanalima i mrežama dokidamo i gubimo stvarnost tako da ni jedno tradicionalno svojstvo, načelo, medij, kako ga nosimo u školskom pamćenju i naobrazbi, danas iz moga skromnog kuta ne važi”, poručio je Rutović.

Odlomke iz djela čitala je Dubravka Jovanović. U muzičkom dijelu programa nastupila je kotorska ženska klapa „Maris”.

Mr. Željko Rutović rođen je 16. 2. 1966. godine u Nikšiću, magistar je socioloških nauka.

Autor je desetak knjiga i koautor dvije, iz područja filozofije medija, sociologije politike, kulture dijaloga, slobode izražavanja i digitalnih fenomena postmodernog doba.

Djelo „Postmediji” izdanje je Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Crne Gore.

Jasmina Bajo

U Puli promovirana zbirka kratkih priča Snježane Akrap Sušac

Kiši i lošem vremenu unatoč, knjiga pulske autorice Snježane Akrap Sušac predstavljena je 12. studenog pred publikom dobro popunjenom Galerijom Cvajner. Riječ je o novoj zbirci kratkih priča ove pulske autorice koja je naslovljena "Snjeguljica ne jede jabuke", gdje autorica ironično, zabavno, a ponekad i autoironično progovara o raznim temama iz naše svakodnevice.

Voljena profesorica

Predstavljanje je održano uz performans, u biti cijelo je predstavljanje bio performans u režiji Branka Sušca, gdje je predstavljачe i samu autoricu dočekivala djevojka s košarom jabuka, na što su svi odgovarali "hvala, ne jedem jabuke".

"Snježana Akrap Sušac je divna osoba, voljena profesorica, i od srca joj čestitam na uspjesima. Vrlo brzo nakon prethodne, objavila je i ovu novu knjigu. Poezija, proza, knjige za djecu, autorica je zbilja svestrana, u ovoj knjizi donosi razne tematske i interesne sfere, a knjigu prate inteligentni crteži Zorana Petrušića, koji je i autor naslovnice. I sami crteži donose posebnu priču koja se sjajno uklapa s njezinim kratkim pričama, gdje predstavlja i apsurd svakodnevice, s autobiografskim momentima, ali koji se mogu odnositi na sve nas", kazala je povjesničarka umjetnosti Gorka Ostojić Cvajner.

Ona je istaknula i da priče Snježane Akrap Sušac imaju poveznicu sa svjetovima bajki, ali na posve drukčiji način, bez analiziranja bajki, već samo kao polazište.

Potom su priče čitali Andrea Joksić te Davorka Smoljanić, Maja Gregorović i Ingrid Pajković, prikazavši da se radi o raznolikim temama. Premda se naslov knjige odnosi na svjetove iz bajki, tu nema

sretnih završetaka, a autorica na svoj već prepoznatljiv način prikazuje lica i naličja, kao i protagoniste naše zbilje.

Poglavlja su naslovljena "Urbi et orbi", "Bumerang", "U ladicu se sve može strpati", "Žureći, izgubila sam sebe" i "Nešto posve osobno".

Intimistička proza

Istaknuto je i da su njezine priče nešto između kratkih eseja i intimističke proze, a na trenutke i poput pjesama u prozi.

Sama autorica izrekla je riječi zahvale svima onima koji su sudjelovali u realizaciji knjige, te posebno Gradu Puli na pomoći za tiskanje ovoga djela. Promociji je bio prisutan i pulske dogradonačelnik Robert Cvek.

Snježana Akrap-Sušac profesorica je hrvatskog jezika u pulskej Strukovnoj školi i autorica nekoliko knjiga za djecu te zbirke poezije za odrasle. Režirala je nekoliko poetskih performansa.

Sjećanje, svijeće i cvijeće – Svi sveti i Dan mrtvih

Misnim slavljinama diljem Boke kotorske obilježen je spomen na svete mučenike, blagdan Svih svetih, a građani su posjetili grobove najmilijih, zapalili svijeće i zajedno se pomolili za pokojnike.

Počivališta svojih dragih pokojnika obišli su i dan kasnije, 2. studenoga, na dan sjećanja, Mrtvi dan, koji se obilježava od početka XI. stoljeća na poticaj sveca, benediktinskog opata iz Clunija, svetog Odilona. Po kršćanskoj tradiciji, koju su prihvatili i mnogi nekršćani, ta dva dana u godini vjernici se posebno sjećaju i u duhu povezuju sa svojim pokojnicima, a time jačaju i svoju vjeru u zagrobni život i Božju nagradu.

„U tim svetim danima oči svih vjernika uprte su u razmatranje nebeskog blaženstva svih naših predaka u vjeri, koji su po zaslugama svoga krjeposnoga kršćanskog života zaslužili ući u zajedništvo nebeske Crkve, u vječnu radost svetaca Božjih. Također se sjećamo i svih dragih pokojnika, za koje na poseban način prikazujemo sv. mise i molitve”, poručuju iz Kotorske biskupije.

Unatoč lošem vremenu, grupa vjernika je zajedno s don Antonom Belanom i don Robertom Tonsatijem, zapalila lumine na kotorskom srednjovjekovnom groblju Campo Santo poklonivši se sjenama onih koji su u naslijeđe ostavili nemjerljivo kulturno i duhovno bogatstvo.

Izvor: Boka News

Don Dražen Kraljić blagoslivlja groblje oko crkve sv. Agate u Mrčevcu

Molitva za mrtve ispred crkve sv. Agate

Kotorsko groblje Campo Santo

Bezvremenost poezije Tina Ujevića

Omaž u povodu 64 godine od smrti Augustina Tina Ujevića priređen je 11. studenoga u svečanoj dvorani Ministarstva kulture na Cetinju, u organizaciji Veleposlanstva Republike Hrvatske u Crnoj Gori i JU Narodne biblioteke i čitaonice „Njegoš“.

Večer je započela himnama Crne Gore i Republike Hrvatske, u izvedbi zbora Osnovne škole „Lovčenski partizanski odred“ s Cetinja.

Životni put Tina Ujevića predstavio je Božidar Proročić, književni kritičar. „Augustin Tin Ujević jedan je od najosobitijih pjesnika hrvatske književnosti u razdoblju Prvoga svjetskog rata. Bio je pjesnik, esejist, kritičar, publicist i prevodilac. Bio je vrlo obrazovan pisac bogate erudicije, znalac stranih jezika i dobar poznavatelj književnosti i umjetnosti. Njegova široka kultura i zanimanje za različita područja duhovnog stvaranja dolaze do izražaja u poetskoj prozi, esejističkim zapisima, estetičkim ogledima i kritičkim ocjenama. U njegovom opsežnom književno-umjetničkom djelu naći će se mnoštvo zapisa iz filozofije i estetika te zapažanja o različitim fenomenima moderne literature“, rekao je Proročić. On se osvrnuo i na kulturološke veze između Hrvatske i Crne Gore, naglašavajući da su bile vrlo bogate i razvijene, a one književne su bile iznimno snažne.

Omažu su nazočili i učenici hrvatske nastave iz Tivta i Kotora, s profesoricom Brankicom Vrbat, koji su čitali Ujevićeve pjesme „Odlazak“, „Igračku vjetрова“, „Notturmo“ i „Ove su riječi crne od dubine“. Uz učenike hrvatske nastave, stihove su čitali i učenici s Cetinja.

O književnim djelima Tina Ujevića i njegovoj povezanosti s Crnom Gorom govorio je akademik Sreten Vujović: „Bezvremenost Tinove poezije najočitija je u pjesmi Svakidašnja jadicovka, iz njegove prve zbirke Lelek sebra, nastala neposredno nakon završetka Prvoga svjetskog rata. To razdoblje korespondira s početkom propasti crnogorske države i njezine du-

hovnosti, a ta ista duhovnost u komunikacijskom, spoznajnom smislu jest u riječi, kojoj se u Crnoj Gori dosta sramežljivo vraćamo nakon gotovo jednog stoljeća. Crnogorska izbjeglička vlada nalazi se u Neiju kraj Pariza, s kojom je Tin održavao kontakte, o čemu postoji nekoliko pisanih svjedočanstava. To je vapaj pjesnika koji doživljava svu tragiku mra-ka, koji će uslijediti i sunovrat onih ideala o kojima je, sa svojim suradnicima, sanjao i Petar II. Petrović Njegoš“.

Nazočnima se obratio i veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Veselko Grubišić, koji nije krio zadovoljstvo sinoćnjom večeri, a otkrio je da je njegov djed poznavao Tina Ujevića. „Danas, nakon 64 godine od Tinove smrti, Tin nas ponovno spaja. Evo ga ovdje na Cetinju, živog i poletnog, prije točno 105 godina. Gotovo da ga vidim kako sklapa prijateljstva, a ja bih o njemu mogao govoriti i osobno. Naime, moja obitelj, kada se doselila iz Tuče prema Hercegovini, u Tihaljini koja se nalazi između Vrgorca, Imotskog, Gruda i Ljubuškog, godine 1612. osnovala je mlinicu ili vodenicu. I 1900. su narasli na šest mlinova; tako je moj pradjed Svitan poslao svog sina na studij medicine u Beč, a kad je završio prve dvije godine, onda se vratio u Zagreb. Često je drugovao, posebice s Antunom Brankom Šimićem, jer je moj pradjed bio jako dobar prijatelj s njegovim ocem. O Tinu mi je pričao isto tako puno zgoda“, rekao je veleposlanik Grubišić.

On se osvrnuo i na autohtonu hrvatsku zajednicu u Crnoj Gori, kao i na crnogorsku zajednicu u Hrvatskoj, istaknuvši da Crna Gora i Hrvatska imaju samo jedan put, a to je „trajno dobrosusjedstvo i trajno prijateljstvo“.

Radio Dux

20. 10. 2019. Posjet KUU „Vlaho Bukovac“

Delegacija Unije u čijem sastavu je bila Jagoda Kecman - predsjednica, Cvjetana Bazina Periša - likovni voditelj, Ana Žuro, Ante Slatina i Branko Antunović - članovi Unije, posjetila je Hrvatsko građansko društvo. Delegaciju su primili predsjednica Rafaela Pina Lazarević i Tripo Schubert.

Predsjednica Jagoda Kecman izvijestila je novu predsjednicu Društva, Rafaelu Pinu Lazarević, o djelovanju Unije. Predsjednica Lazarević zahvalila je na ponovnom posjetu našem Društvu i izvijestila goste o aktivnostima HGD-a u ovoj godini.

Obostrano su uručeni prigodni pokloni.

26. 10. 2019. Natjecanje mandolinskih orkestara

Mandolinski orkestar HGD „Tripo Tomas“ nastupio je na XXIV. hrvatskom festivalu mandolinista „Mandolina Imota“ u Imotskom. Orkestar je brojao 13 članova, a nastupili su u A kategoriji – Mandolin-

ski orkestri (Sastavi s programom revijalne, zabavne ili folklorne glazbe). Pod dirigentskom palicom prof. Iva Brajaka, orkestar je u jakoj konkurenciji, među kojima su bili mandolinski orkestri iz Šibenika, Splita i

Imotskog, osvojio treću nagradu.

„Ovo je prvi put da je Mandolinski orkestar *Tripo Tomas* sudjelovao u natjecanju mandolinskih orkestara i evidentno je da je uz puno vježbe, proba i nastupa ostvaren veliki napredak“, izjavio je prof. Brajak.

4. 11. 2019.
Izložba
„Jadran nadahnuće“

U organizaciji Generalnog konzulata R. Hrvatske u Kotoru, u povodu Dana općine Kotor, u Galeriji solidarnosti u palači „Pima“ u Kotoru otvorena je izložba „Zbirka Večerina – Jadran nadahnuće“. Ova iznimna zbirka slika hrvatske i crnogorske obale, hrvatskih, austrijskih, njemačkih, talijanskih, mađarskih, francuskih i engleskih umjetnika, nastalih u razdoblju od sredine 19. st. pa do sredine 20. st., izazvala je veliko zanimanje mnogobrojne publike.

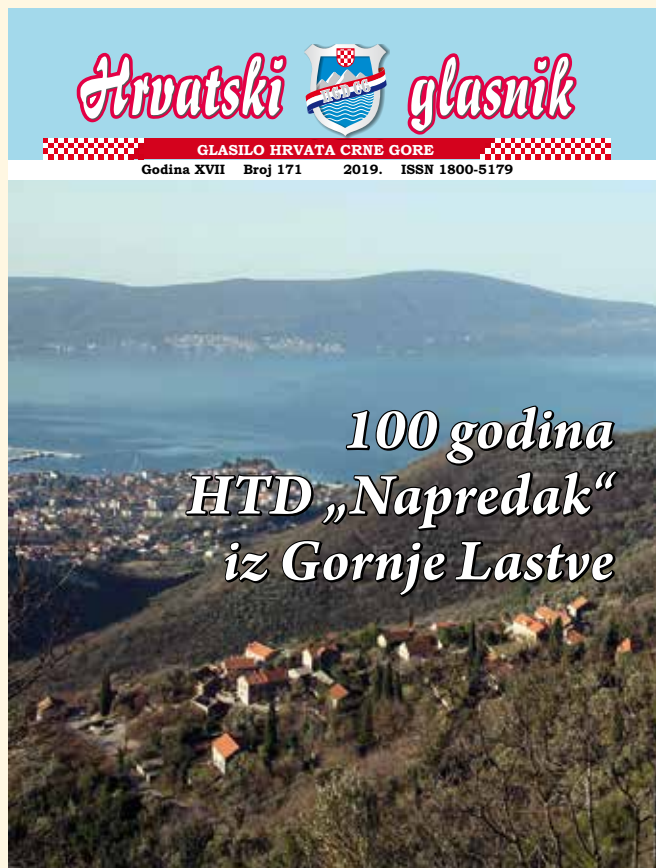

U muzičkom dijelu programa nastupio je mandolinski orkestar HGD-a „Tripo Tomas“, pod dirigentskom palicom prof. Iva Brajaka.

6. 11. 2019.
Novi broj Glasnika

Iz tiska je izašao novi broj „Hrvatskoga glasnika“. U ovom 171. broju između ostalog možete pročitati tekstove o 15. obljetnici Hrvatske nastave u Crnoj Gori, proslavi 100 godina od osnivanja Hrvatskoga tamburaškog orkestra u Gornjoj Lastvi, promociji bokeljske tradicije i kulture u Beču, obnovi crkve sv. Ante na Mogrenu u Budvi, izložbi „Igračka u srcu“, Večeri Boke kotorske u Sydneyu, Tomislavu T. Grgureviću – kroničaru Boke te standardne serijale Aktualnosti i Kroniku Društva.

100 godina HTD „Napredak“ iz Gornje Lastve

7. 11. 2019. Sastanak Uređivačkog odbora

Na sastanku uređivačkog odbora izvršena je analiza novoizišlog broja časopisa, uz kon-

staciju da je i ovaj broj dobro dizajniran, s nekim malim propustima koji ne umanjuju njegovu kvalitetu, ali je zadužena urednica da upozori ekipu koja radi na pripremi za tisak da se takve pogreške ne ponove.

Dogovorene su teme za sljedeći broj časopisa i zadan rok autorima za dostavu tema i fotografija do 14. studenoga.

7. 11. 2019. Gostovanje u emisiji „Skalin parapet“

Voditelj mandolinskog orkestra „Tripo Tomas“ prof. Ivo Brajak i članice orkestra Isidora Aksentijević i Petra Čelanović gostovali su na Skala radio u sklopu poznate emisije „Skalin parapet“. U jednosatnom razgovoru s voditeljicom emisije Dubravkom Jovanović prezentirali su rad mandolinskog orkestra, nastupe i gostovanja u Crnoj Gori i R. Hrvatskoj. Mandolinski orkestar trenutačno ima dvadesetak članova iz Kotora i Tivta i postao je prepoznatljiv i vrlo tražen od mnogih institucija da im uveća njihove manifestacije. Uz časopis „Hrvatski glasnik“ predstavlja najvažniji projekt Hrvatskoga građanskog društva.

HRVATSKO KULTURNO DRUŠTVO „TOMISLAV“ REALIZIRALO
JE ZANIMLJIV I POUČAN PROJEKT „ETNOLOŠKE I SAKRALNE
ZBIRKE DOBROTE I PORTAL“

Održan sat o bogatoj prošlosti kapetanske Dobrote

Piše:
Zrinka Velić

Hrvatsko kulturno društvo „Tomislav“ Kotor posjetom djece crkvi sv. Mateja i sv. Eustahija realizira projekt „Etnološke i sakralne zbirke Dobrote i portal“, koji je podržao Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Učenici hrvatske nastave i ostali imali su tako priliku saznati nešto više o prošlosti kapetanske Dobrote, gdje je pomorstvo stoljećima bilo glavna privredna djelatnost te donosilo blagostanje obiteljima osobno i mogućnost poklanjanja umjetničkih dragocjenosti svojim crkvama. Liturgijski predmeti od zlata i srebra, sakralne umjetničke slike, zbirke relikvijara, zavjetne pločice, prekrasne crkve, omogućile su djeci da stvore osobni odnos s prostorom i upoznaju ono što nam je ostalo iz prošlosti.

Zahvaljujemo don Antu Dragobratoviću što je svojom jednostavnošću i toplinom pridonio da se djeca osjećaju ugodno i približio im temu učinivši je informativnom i poučnom.

Djeca su imala priliku vidjeti žensku dobrotsku nošnju, nakit, muzičke instrumente, čipku, brodsku opremu, posuđe, alat, oružje... te steći sliku o načinu života Dobročana u prošlosti

Marija Mihaliček o kulturnoj baštini

Gospodin Zoran Radimir ljubazno se odazvao našem pozivu i pokazao djeci raznovrsne etno zbirke svoje obitelji. Djeca su imala priliku vidjeti žen-

sku dobrotsku nošnju, nakit, muzičke instrumente, čipku, brodsku opremu, posuđe, alat, oružje... te steći sliku o načinu života Dobročana u prošlosti.

Gospođa Marija Mihaliček, povjesničarka umjetnosti, prigodnim je riječima objasnila djeci što su to etno zbirke koje svjedoče o načinu privređivanja kapetanskih obitelji i mornara tijekom ranijih stoljeća, o načinu života, odijevanja, o bogatome kulturnom životu pomorskih obitelji.

Uslijedilo je organiziranje radionice u prostoru Galerije solidarnosti u starome gradu.

Tijekom radionice djeca su saznala da je Dobrota 1717. godine dobila pomorski status koji joj je priznao mletački providur, a također se izdvojila kao posebna općina iz Kotorškog patricijata. Zahvaljujući dobrovoljnom angažiranju u mletačkim vojnim formacijama tijekom Morejskih ratova, Dobročani su stekli priznanja i zaslužili pomorski status. Na čelu Dobrotske općine birali su se načelnici iz redova pomorskih kapetana koji su upravljali općinom. Dobrotska općina bila je tako priznata od Mletačke Republike i svih kasnijih vlasti sve do 1947. godine kada je izgubila samostalnost i vraćena je Kotoru.

Tijekom XVIII. stoljeća pomorstvo u Dobroti snažno jača te ekonomski procvat prati i građenje palača, crkava te pomorci daruju umjetnine, relikvijare, zavjetne pločice i crkvenu srebrninu svojim lokalnim župnim crkvama.

Djeca su tijekom izlaganja Ljiljane Velić, članice nevladine udruge, saznala da su dobrotski brodovlasnici, pomorski kapetani i mornari tijekom dugih plovidbi bili izloženi mnogobrojnim opasnostima, snažnim olujama i neverama u kojima je trebalo sačuvati jedrenjake, sačuvati posadu i terete koje su prevozili. U teškim situacijama koristili su svoje znanje i pomorsko iskustvo te se obraćali molitvama Bogu i Majci Božjoj. Nakon sretnog povratka svojim obiteljima,

Prezentacija tijekom radionice

u znak zahvale Bogu i Majci Božjoj, poklanjali su zavjetne darove svojim mjesnim crkvama. Ljiljana Velić navela im je primjer kapetana Bogdana Radimira koji je svojoj mjesnoj crkvi sv. Mateja u Dobroti darovao sliku koja prikazuje njegov brod zahvaćen snažnom olujom pokraj Sicilije 1824. godine. Posada broda se zavjetovala Blaženoj Djevici Mariji i doživjela spas. Nakon povrat-

ka, kapetan je ispunio zavjet svoje posade darivanjem slike crkvi. Sudbina kapetana Radimira bila je da je nakon deset godina od toga događaja ipak stradao s posadom u snažnoj oluji pokraj Sicilije.

Djeca su saznala da su dobrotske pomorce na njihovim putovanjima napadali pirati koji su imali snažnu bazu u Ulcinju, ali i na obalama Male Azije i Sjeverne Afrike. Najpo-

Što smo naučili

znatiji dobrotski kapetan po sukobima s piratima bio je Marko Ivanović. Na jednoj plovidbi za Grčku, nakon ukrcaja tereta, njegov brod napali su pirati znatno brojnije posade i naoružanja. Piratski brod imao je 200 članova posade i 16 topova, a posada broda kapetana Ivanovića brojila je

19 članova. U neravnopravnoj borbi kapetan Ivanović natjerao je pirate na povlačenje i obranio brod, a tom prilikom je bio i ranjen. Za ovu pobjedu dobio je od Mletaka titulu kavalira-viteza.

Nakon pet godina kapetan Ivanović sukobio se s velikim piratskim brodom koji je pred-

vodio zloglasni pirat Reis Hadži-Ibrahim. U žestokoj borbi u kojoj je kapetan Marko Ivanović ubio zloglasnog pirata, i sam je smrtno stradao. Tijekom borbe piratski brod se nasukao i nije mogao koristiti svoje topove, što je posada dobrotskog broda iskoristila i natjerala pirate u bijeg. Slavili su pobjedu, prešli na piratski brod te uzeli kao ratni trofej turski svileni alaj barjak koji je zloglasni pirat dobio na poklon od sultana i čalmu - kapu zloglasnog pirata. Oba ova ratna trofeja čuvaju se u crkvi sv. Eustahija u Dobroti. Brat poginulog kapetana Marka, Jozo, preuzeo je brod, pokopao poginule Dobročane pokraj katoličke crkve u Ateni, a tijelo njegovog brata, kapetana Marka, pokopano je u katedrali u Ateni. Ova slavna bitka i pobjeda brojčano znatno slabijih Dobročana, koji su imali 40 članova posade i osam topova nasuprot 360 članova posade piratskog broda s 40 topova, imala je veliki odjek na cijelom Sredozemlju i šire. Kapetan Jozo Ivanović svečano je dočekan sa svojom posadom u Mlecima, odlikovan najvećim odlikovanjem - kavalira sv. Marka, a također je odlikovan njihov otac, kao i članovi posade i obitelji poginulih Dobročana. Djeca su s iznimnim zanimanjem pratila izlaganje te crtala jedrenjake.

Ovaj sat posvećen bogatoj povijesti kapetanske Dobrote nastavljen je izlaganjem mr. Marije Mihaliček, povjesničarke umjetnosti, koja je djeci pokazala fotografije dobrotskih kapetanskih palača, stare razglednice Dobrote te govorila o mnogobrojnim umjetničkim slikama u crkvama sv. Mateja i sv. Eustahija, kiparskim radovima, dobrotskoj čipki.

Druženje s djecom nastavit će se uskoro.

Ulazak u crkvu

U crkvi

Povjestice

Korčula u prošlosti

Korčula danas (foto: Ž. Rupić)

Na Korčuli se navodno 1254. rodio svjetski putnik Marko Polo, koji je boravio na dvoru mongolskoga vladara Kublajkana, a crkva sv. Kuzme i Damjana u Zablacu neizostavan je dio hrvatske srednjovjekovne sakralne arhitekture

Piše:

Željko Holjevac/Matica

Na arheološkom lokalitetu Vela spilja u općini Vela Luka na otoku Korčuli pronađeni su tragovi života stari oko 20.000 godina. Grci s Visa utemeljili su oko 300. pr. Kr. naseobinu na Korčuli koju su prozvali *Corcyra melaina* (Crna Korčula). Prema antičkoj mitološkoj predaji (koju navodi Apolonije Rođanin u 3. st. pr. n. e.) otok je dobio ime po „ljepokosoj“ Kerkiri koju je bog mora Posejdon oteo i sakrio na udaljeni jadranski otok, a koji je zbog djevojčine patnje nazvan „crnim“.

Zakonska odluka o njezinu osnutku i podjeli zemlje među naseljenicima, Lumbardska psezizma, ulomak najznačajnijeg i najstarijega pisanog arheološkog nalaza, uklesana je u kamenu ploču i javno izlo-

žena. Nakon što su promjenama u vanjskoj politici ilirskoga dvora rimski građani 181. pr. Kr. uhićeni na Korčuli, Rimljani su zavladaali otokom i uključili ga u svoju provinciju Dalmaciju.

U doba hrvatskih knezova Korčula je pripadala Paganim, a za vladavine kralja Petra Krešimira IV. bila je dio Duklje. Benediktinski samostan sv. Martina na Korčuli osnovan je 997./998. godine. Mletački dužd Petar II. Orseolo krenuo je s mornaricom oko 1000. prema istočnoj obali Jadrana kako bi podvrgnuo pod svoju vlast gradove i otoke poput Korčule. Nemanjin brat Sracimir napao je 1180. Korčulu, ali je uz pomoć Dubrovčana poražen, a otokom su ponovno zavladaali Mlečani. Godine 1214. sastavljen je Korčulanski statut, najstariji takav pravni spomenik pisan

latinskim jezikom. Zadarskim mirom 1358. otok je dospio pod vlast ugarsko-hrvatskih kraljeva. Župna crkva sv. Martina u Žrnovu spominje se u zapisima iz 1329., a kula i kopnena vrata u gradu Korčuli potječu iz 1391., dok je crkvića sv. Barbare u Lumbardi podignuta 1400. godine.

Katedrala sv. Marka

U gradu Korčuli počela je 1411. gradnja trobrodne katedrale sv. Marka u gotičko-renesansnom stilu. Pročelje je projektirao Jakov Correr iz Apulije, a sljedeće godine Bonino iz Milana dovršio je glavni portal katedrale. Hrvoje Vukčić Hrvatinić, koji je u to doba vladao Korčulom, zaratio je protiv ugarsko-hrvatskoga kralja Žigmunda Luksemburškog i do 1415. izgubio otok. Zatim su Korčulu preoteli

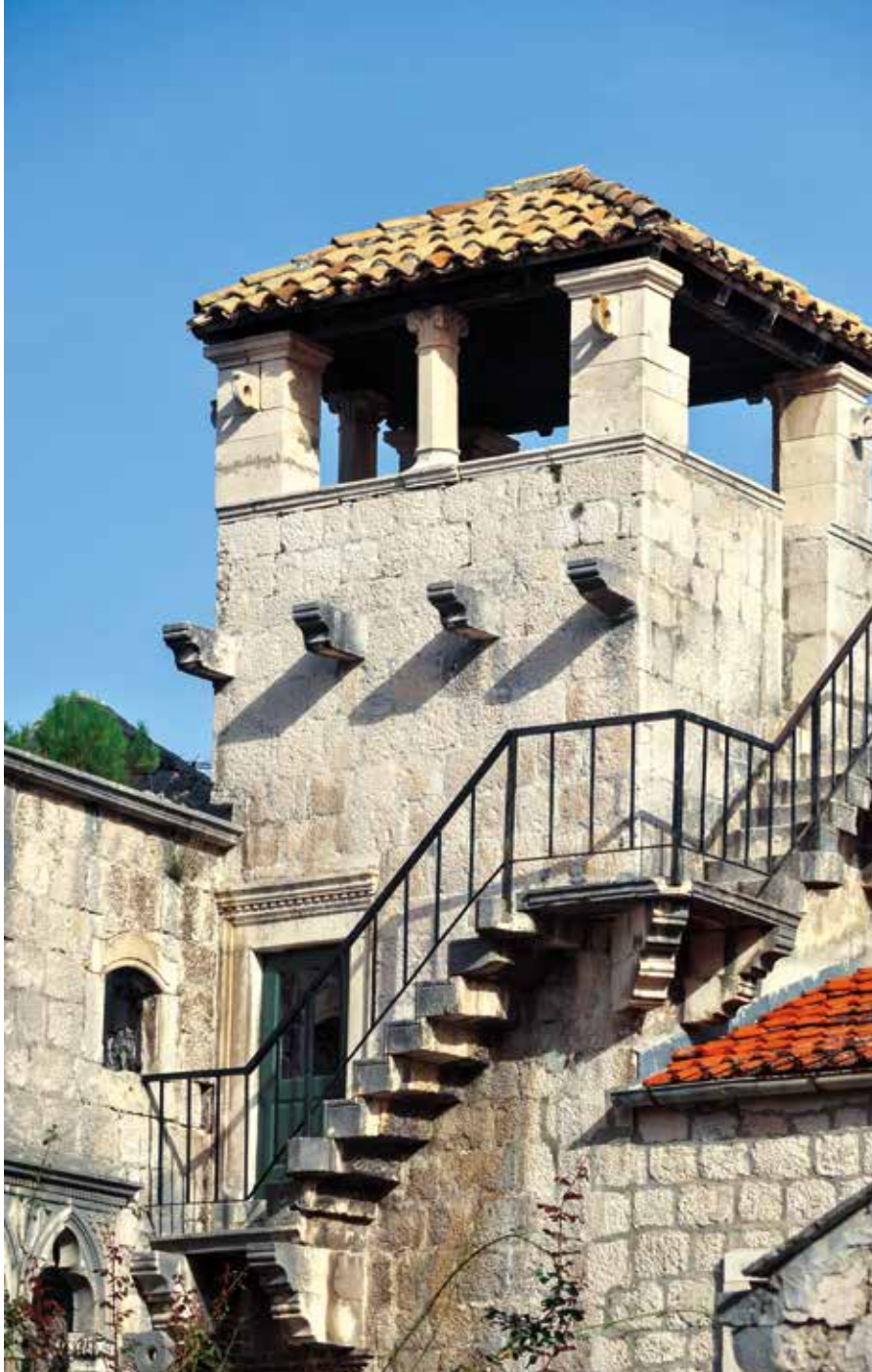
Detalj s korčulanske katedrale

Mlečani, a mletački knez zabranio je 1420. gradnju većih brodova kako ne bi konkurirali mletačkoj brodogradnji. Blaž Jurjev Trogiraniin, jedan od najznačajnijih umjetnika dalmatinske gotike, izradio je 1439. poliptih za bratovštinu Svih Svetih u Korčuli, koji se danas čuva u opatijskoj riznici neposredno do korčulanske katedrale. Godine 1480. podignut je dominikanski samostan u Korčuli, a 1490. dovršen ciborij glavnog oltara korčulanske katedrale. Franjevački samostan i crkva podignuti su u 15. i 16. stoljeću na otočiću Badiji.

U ranom novom vijeku gradile su se na Korčuli kamene palače, najčešće u stilu venecijanske gotike, a zatim u gotičko-renesansnom stilu. Iz 16. stoljeća potječe grb obitelji Arneri u Smokvici, a polovicom tog stoljeća osnovana je biskupija u Korčuli koja se razvila u važnije trgovačko-obrtničko središte i luku. Korčulanski klesari pomagali su graditi i stari kameni most preko Neretve u Mostaru. Na otoku je 1660. isplaćen prvi poznati književni honorar nekom hrvatskom piscu, domaćem pjesniku Petru Kanaveliću, za stihove u povodu svečanog dočeka generalnog providura Andrije Cornera. Kanavelić se proslavio kao autor ljubavnih pjesama, epičar, dramatičar, prevoditelj i glumac. Istodobno je kanonik Jakov Salečić iz Smokvice bio poznat kao filozof, teolog i pisac.

'Hrvatski napredak' u Veloj Luci

Godine 1797. otišli su Mlečani i došli Habsburgovci. Korčulu su 1806. zauzeli Rusi, a 1813. zaposjeli su je Britanci. Napoleonovim slomom 1815. završila je francuska uprava i počela druga austrijska vladavina koja je potrajala

Kula Marka Pola (foto: Damir Pačić)

stotinjak godina. Godine 1828. ukinuta je biskupija u Korčuli s obzirom na to da je cijela Dalmacija papinskom bulom ujedinjena u metropoliju sa sjedištem u Zadru. Austrijski Lloyd otvorio je 1838., uz državnu subvenciju, parobrodarsku prugu Trst -Kotor. Ljeti je parobrod plovio dva puta na mjesec, ulazeći i u korčulansku luku, a put je trajao pet dana. Župna crkva sv. Josipa sa zvonikom u Veloj Luci građena je polovicom 19. stoljeća,

a 1855. osnovana je prva meteorološka postaja na otoku. U Korčuli je 1883. osnovano pjevačko društvo „Sv. Cecilija“. Prva škola s čitaonicom „Hrvatski napredak“ u Veloj Luci djelovala je od 1884. do 1914. u zgradi današnjeg Centra za kulturu. Grobljanska kapelica sv. Ciprijana u Smokvici podignuta je 1896. na mjestu stare crkvice iz 1329., a uoči Prvog svjetskog rata sagrađena je školska zgrada uz rivu u Veloj Luci.

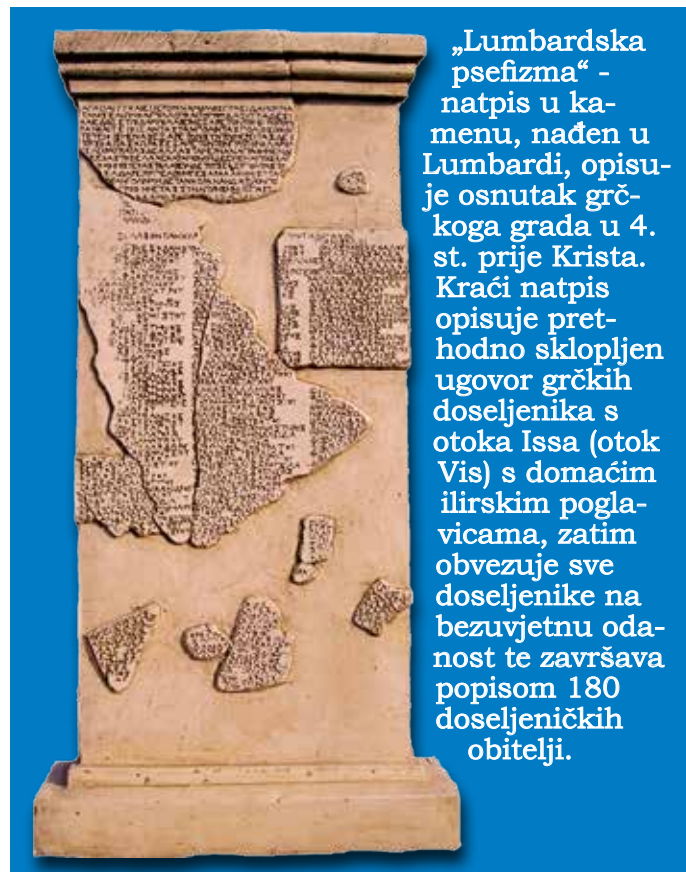
11700 Naklada: J. Fabriš pok. Jakova.

Korčula.

Stara korčulanska razglednica

Talijanska vojska okupirala je 1918. Korčulu, ali se poslije jugoslavensko-talijanskog sporazuma u Rapallu morala povući. Trobrodna župna crkva Očišćenja BDM u Smokvici, u narodu prozvana Gospom od Kandelore, podignuta je 1920. na mjestu starije iz 17. stoljeća s očuvanim baroknim svetohraništem. Talijani su se 1941. ponovno iskrcali na Korčuli, ali su otok 1944. preuzeli partizani i uključili ga u obnovljenu jugoslavensku državu. Domaći kipar Fran Kršinić poklonio je rodnoj Lumbardi spomenik palim borcima Drugoga svjetskog rata. Profesori Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pokrenuli su 1963. ljetnu filozofsku školu na Korčuli. Sudionici su bili domaći i strani filozofi nadahnuti marksističkom mišlju. U Veloj Luci održan je 1968. međunarodni susret likovnih umjetnika, a već više od 400 godina na Korčuli se izvodi slikovita viteška igra zvana moreška. Smokvičko polje je i danas, u Republici Hrvatskoj, poznato po uzgoju vinove loze, a župna crkva Svih Svetih u Blatu zanimljiva je po tome što je građena u pet etapa i to čitavo tisućljeće, od 9. do 19. stoljeća.

„Lumbardska psefizma“ - natpis u kamenu, nađen u Lumbardi, opisuje osnutak grčkoga grada u 4. st. prije Krista. Kraći natpis opisuje pret hodno sklopljen ugovor grčkih doseljenika s otoka Issa (otok Vis) s domaćim ilirskim poglavcima, zatim obvezuje sve doseljenike na bezuvjetnu odatnost te završava popisom 180 doseljeničkih obitelji.

(1)

**PRILOG PROUČAVANJU STARIH PRČANJSKIH DRUŠTAVA:
SLAVJANSKE ČITAONICE, HRVATSKOGA RADNIČKOG DRUŠTVA
„SLOGA“, PROSVJETNOG DRUŠTVA „LISINSKI“ I SOKOLSKOG
DRUŠTVA PRČANJ, OBOGAĆEN NOVIM SAZNANJIMA IZ ARHIVSKIH
IZVORA I ONDAŠNJEGA TJEDNOG TISKA**

Kulturno-prosvjetna društva u Prčanju do Drugog svjetskog rata u svjetlu novih saznanja

Piše:
Željko Brguljan

Zahvaljujući dugoj pomorskoj tradiciji koja ga je povezivala sa svijetom, Prčanj je oduvijek prihvaćao novosti i uključivao ih u kulturne, socijalne i političke tokove svoje male zajednice. Želje i nastojanja za kulturnim i prosvjetnim napretkom postojale su i nakon gospodarske dekadencije, koja je nastupila propašću Mletačke republike i zbog turbulentnih političkih zbivanja i previranja kojima je započelo novo stoljeće. Preporodne ideje zapljusnule su i

obale Boke,¹ a jačanje težnje za učenim društvom nije mimoišlo ni Prčanj. Iako su u mjestu već postojale vrijedne crkvene i privatne knjižnice, tek je u drugoj polovici 19. stoljeća osnovana „Čitaonica prčanska“ – kao druga Slavjanska čitaonica u Boki, utemeljena nakon kotorske, a godinu dana prije znamenite dobrotorske Čitaonice. Od početka 20. st. osnivaju se i druga kulturna i prosvjetna društva, prvo,

¹ U Prčanju je 1848. održana skupština bokeljskih općina koja je odlučivala o pristupanju Boke skupa s Dalmacijom ujedinjenim hrvatskim pokrajinama.

na sam početak stoljeća, Hrvatsko radničko društvo „Sloga“, kasnije obnovljeno kao Hrvatsko kulturno i prosvjetno društvo „Sloga“, pa Prosvjetno društvo „Lisinski“ i zatim Sokolsko društvo Prčanj.

Iako je o ovim društvima već pisano, osim izvrsnih studija o Slavjanskim čitaonicama nezaboravnoga Miloša Miloševića,² objavljavani članci o ostalim kulturno-prosvjetnim prčanjskim društvima temelje se na malenim osvrtima

² Također moramo spomenuti i temeljitu obradu Hrvatskoga kulturnog društva „Ljudevit Gaj“ iz Donje Laštve autorice Anite Mažibradić.

iz knjige don Nika Lukovića *Prčanj* (Kotor, 1937.) te se u njima uglavnom prenosi nekoliko Lukovićevih saznanja o toj temi. Uvidom u dosad nepoznate dokumente, kao i na osnovi kratkih članaka i obavijesti (posebno brojnih o djelatnosti Sokolskog društva) objavljenih u tadašnjem kotorskom tjednom tisku, došli smo do novih, zanimljivih podataka o djelovanju spomenutih kulturno-prosvjetnih društava u Prčanju, posebno tijekom 30-ih godina prošlog stoljeća te smo ih ovdje nastojali iznijeti i povezati s već poznatim činjenicama i također predložiti neke ispravke, ali sasvim temeljita obrada ove teme zahtijevala bi ipak dodatna arhivska istraživanja.

Slavjanska čitaonica Prčanj

Osnovana je 1861.³ kao jedna od najstarijih *Slavjanskih čitaonica* u tadašnjoj Dalmaciji. Osnivač je bio prčanjski kapetan i pjesnik Jozo Gjurović⁴ pa je u kući njegova strica, kap. Antona Gjurovića, Čitaonica i počela s radom. Iako

³ Prema dokumentima koje je imao prilike vidjeti don Niko Luković, a koji su kasnije, prema njegovim riječima, propali.

⁴ Jozo Gjurović (1827. – 1883.) završio je licej u Padovi, a zatim se u skladu s obiteljskom tradicijom posvetio pomorstvu. Položio je u Trstu kapetanski ispit te plovi do 1859., a zatim se posvetio kulturno-političkom radu. Nakon pristupanja Narodnoj stranci, 1861. izabran je za zastupnika u Dalmatinskom saboru u Zadru. Borio se protiv autonomaša i zauzimao se sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom i Slavonijom. Objavljivao je političke članke i pjesme u zadarskom Narodnom listu i Dubrovniku. Neke pjesme posvetio je poznatim osobama, primjerice Njegošu i Strossmayeru. Bio dugogodišnji tajnik Odbora za gradnju nove župne crkve na Prčanju te Javne dobrotvornosti.

a) Kap. Jozo Gjurović, osnivač prčanjske Slavjanske čitaonice, rad Franje Zieglera, *Župna zbirka, Prčanj* (fotografirao: Anton Gula Marković);
b) Prčanj sa samostanom sv. Nikole iz doba osnutka Čitaonice, vl. Željko Brguljan, Zagreb (fotograf nepoznat)

je njezina prvotna zadaća bila preporodnog karaktera, da okuplja mještane i da ih „nacionalno odgaja“, a u skladu s time da ima i kulturnu misiju, ponajprije gajenja materinskog jezika i književnosti, ona se ubrzo „uglavnom bila tvorila u mjesno kapetansko, staleško društvo“ u kojem se na sastancima diskutiralo većinom o pomorskim temama.⁵ Od nje je samo bila starija kotorska Čitaonica, a dobrotvska Slavjanska čitaonica osnovana je godinu kasnije – 1862., ali je imala istaknutiju ulogu u preporodnom smislu, a također i snažno i otvoreno djelovanje. Te 1862. godine osnovana je u Zadru Matica dalmatinska, koja je odlukom upravnog odbora od 22. rujna 1868. imenovala „častnu i rodoljubivu Čitaonicu Prčanjsku“ članom-utemeljiteljem Matice.⁶

Predsjednici „Prčanjske čitaonice“ prije Prvoga svjetskog rata bili su Đuro Gjurović,

⁵ Miloš MILOŠEVIĆ, „Slavjanska čitaonica u Dobroti i preporodna kulturno-politička strujanja“, u: *Studije iz književne i kulturne prošlosti*, Titograd, 1987., str. 419, 502

⁶ Niko LUKOVIĆ, *Prčanj: historijsko-estetski prikaz*, Kotor, 1937., str. 391-392; *Diplomu upućenu na Prčanj potpisali su tadašnji predsjednik i tajnik Matice dalmatinske*, Božidar Petranović i Stjepan Buzolić.

Gracija Gjurović i Josip Petričević (učitelj u Prčanju, rodom Dobročanin). Čitaonica je 1907. godine imala devetnaest članova, 1908. sedamnaest, 1909./1910. šesnaest, 1911. sedamnaest, a 1912. godine imala je dvadeset pet članova.⁷

Dokumenti na koje smo naišli u kotorskim vrelima daju neke zanimljive podatke o prčanjskoj Slavjanskoj čitaonici gotovo dva desetljeća kasnije. Na traženje Općinske uprave Prčanj, dopisom od 3. ožujka 1931., predsjedništvo Slavjanske čitaonice dostavlja navedenoj upravi podatke o društvu. Tako iz njihova dopisa saznajemo da je „Slavjanska Čitaonica“ na Prčanju, sa sjedištem u „Obćinskoj zgradi“, osnovana 1861. od strane prčanjskih pomorskih kapetana. Cilj društva, kako se ističe u dopisu, je kulturni rad, bavljenje poviješću pomorstva, čitanje knjiga i „izvora“ koje čitaonica nudi te društveni kontakt kroz „dozvoljene“ igre. Istaknuta je i uprava Čitaonice koju su tada, a dokument

⁷ Stijepo OBAD, „Hrvatska društva u Boki kotorskoj do Drugoga svjetskog rata“, u: *Hrvati Boke kotorske*. Zbornik Pomorskog muzeja Orebić, Orebić, 2003., str. 435

je datiran 4. ožujka⁸ 1931., činili kap. Rikard Florio na položaju predsjednika, kap. Ivo Sbutega na mjestu potpredsjednika i kap. Filip Sbutega kao blagajnik. Položaji tajnika, članova upravnog i nadzornog odbora bili su upražnjeni.⁹ Uloga Čitaonice ostala je nepromijenjena i kao konstanta provlači se njezino usko djelovanje – bavljenje pomorstvom, odnosno tada već poviješću pomorstva. Očigledno da su u nju zalazili, možda i isključivo, mjesni pomorski kapetani, a da nije bilo šireg interesa potvrđuju nam upražnjena mjesta upravnog i nadzornog odbora i posebno tajnika. Čak se i broj članova smanjio i približio brojcima s početka stoljeća. Dakle, društvo Slavjanska čitaonica brojilo je, na početku te 1931. godine, samo 17 članova.¹⁰ Iz jednog dokumenta iz prethodne godine, nakon uvoda u zaglavlju, u kojem se mole gospoda članovi da izvole platiti tromjesečnu članarinu za godinu 1930. u iznosu od 30 dinara, slijedi popis od 22 člana, od kojih je nekoliko izgubilo status člana (smrću, preseljenjem ili svojevoljnim odstupanjem od članstva), pa se broj članova smanjio na onaj koji smo već naveli. S obzirom na to da nam je ovo jedini poznati sačuvani popis članova prčanske Slavjanske čitaonice, pa iako nije stariji od devet desetljeća, smatramo ga bitnim te ovdje navodimo sve članove, redom kako je zapisano: kap. Ivo Sbutega, kap. Enrik Sbutega, kap. Atilio Sbutega, kap. Filip Sbutega, gosp. Sigismund Sbutega, kap. Vicko Damjanović, kap. Vjekoslav Visin, kap. Anibal Verona, gosp. Mirko Verona, kap. puk. Rikard Florio, puk.

⁸ Pogrešno je upisano 4. veljače tj. 4/2.

⁹ IAK, OP XXXI, 545

¹⁰ IAK, OP XXXI, 549

Jakov Marković, gosp. Ludovik Gjurović (precrtan, članarinu platio), gosp. Milan Šojat, gosp. Rudolf Giunio, gosp. Jakov Pavešić, don Ivan Malić, don Niko Luković, prof. Ignacije Zloković („Sloković“, članarinu nije platio), prof. Josip Hruš (precrtan), gosp. Tonko Stojić, gosp. Tripo Brguljan i prof. Anton Gjurović.¹¹ Kako vidimo, nevelik broj članova, ali redom uglednih Prčanjana.

Na spomenutom dokumentu iz 1931. otisnut je žig Društva, eliptičnog oblika, na kojemu je po obođu ispisano „SLAVJANSKA ČITAONICA PRČANJ“, dok središnji dio (zbog lošeg otiska) nije moguće sagledati, osim što je jedva vidljiv prikaz broskog sidra.¹² Tih tridesetih godina predsjednik Slavjanske čitaonice na Prčanju bio je Rudolf Giunio.¹³

Čitaonica je i humanitarno djelovala tako je prilikom smrti prof. Bernarda Lazarija (Lazzari), da iskaže čast pokojnom uglednom Prčanjaninu, uplatila iznos od 150 dinara u fond prčanske Javne dobrotvornosti.¹⁴

Slavjanska čitaonica u Prčanju, iako vremenom osnutka prednjači pred ostalima osnovanim u tadašnjoj Dalmaciji, nije imala karakter temeljnih preporodnih narodnih čitaonica niti je odigrala važniju političku ili kulturnu ulogu u ključnim povijesnim trenucima burnog 19. stoljeća.

¹¹ IAK, OP XXXI, 544

¹² IAK, OP XXXI, 545

¹³ <http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=6829> (pristup: 22. 10. 2019.)

¹⁴ --, „Vijesti“, Glas Boke, 165, Kotor, 29. veljače 1936., str. 3

Hrvatsko radničko društvo „Sloga“ (Hrvatsko kulturno i prosvjetno društvo „Sloga“)

Hrvatsko radničko društvo „Sloga“ osnovano je u Prčanju 1903. godine s ciljem njegovanja hrvatske svijesti, širenja „narodne“ prosvjete te da „budi interes za sve kulturne, privredne i političke pojave u našem narodu“. Idejni začetnik Društva bio je Frano Franov Luković, a među osnivačima su bili: prof. Bernard Lazari, Andrija Andrić, Jerko Stojić, Josip Petričević, Gjeran Botrić, Petar Ljubanović, Srećko Bodulić, Anton Brguljan, Krsto Brguljan i braća Ivovići.¹⁵

Godine 1907. Društvo je brojilo četrdeset pet članova, sljedeće godine trideset devet, 1909. i 1910. nepromijenjeno dvadeset osam, godine 1911. samo deset, a godine 1912. imalo je dvadeset pet članova. U to vrijeme predsjednici prčanske „Sloge“ bili su Anton Brguljan, Srećko Bodulić i Karlo Maras (Marassi).¹⁶

Za pokrovitelja Društva odabran je sv. Feliks mučenik, svetac čije su tijelo Prčanjani sredinom 18. stoljeća otkupili od Venecijanaca i prenijeli ga s otoka Torcella u Prčanj te postavili na oltar stare župne crkve Rođenja Marijinog, a zatim i prenijeli na oltar Gospe od Rozarija u novoj prčanskoj župnoj crkvi. Godine 1923., u povodu dvadesete obljetnice postojanja, Društvo je naručilo srebrnu pločicu s natpisom: „Sv. Feliksu Mučeniku / Hrv. Rad. Društvo Sloga / Prigodom Dvadesetogodišnjice Svog Opstanka / MCMXXIII / P.“ i postavili je na sarkofag sveca, gdje se i danas nalazi.

¹⁵ LUKOVIĆ, nav. djelo, str. 392

¹⁶ OBAD, nav. djelo, str. 435

Hrvatsko radničko društvo „Sloga“ iz Prčanja (sasvim desno s barjakom) na Ćirilometodskoj proslavi u Kotoru 13. srpnja 1905., vl. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Kotor (fotograf nepoznat)

U dokumentu koji je nepotpuno datiran nalazimo obavijest Hrvatskoga radničkog društva „Sloga“ o proslavi blagdana sv. Feliksa pokrovitelja Društva, 1. kolovoza nezabilježene godine. Pozivaju se mještani na svetu misu u 9 sati u župnoj crkvi, a nakon mise na „napitnicu u društvenim prostorijama“. Poziv je potpisao predsjednik Skladany.¹⁷

Međutim, ubrzo nakon 1923., a najkasnije krajem 20-ih godina, Društvo je prestalo djelovati zbog razloga koji nam zasad nisu poznati. To zaključujemo na osnovi odluke kojom se Društvo ponovno uspostavlja, ali nešto drukčijeg naziva. Naime, odlukom Velikog župana Zetske banovine pod brojem 1545 od 31. kolovoza 1929. utemeljeno je na Prčanju Hrvatsko kulturno

i prosvjetno društvo „Sloga“.¹⁸ Ciljevi Društva se nisu vidno mijenjali, i dalje mu je bila svrha promicanje moralnih vrijednosti te njegovanje bratskog duha i sloge među članovima, ali i jezika i književnosti. Nedugo nakon obnove društva, iz sačuvanog dokumenta kojim Društvo odgovara na traženje Općinskog upraviteljstva Prčanja saznajemo da je Hrvatsko kulturno i prosvjetno društvo „Sloga“ u ožujku 1931. imalo 45 „pravih“ članova. Tada su Društvom upravljali: predsjednik Andrija Janović pok. Marka, podpredsjednik Jozo Usanović pok. Mata, tajnik Josip Nikolić Radov, dok je blagajnik bio Niko Marković Božov, a barjaktar Krsto Brguljan pok. Filipa.¹⁹ Društvo je sudjelovalo na većini mjesnih događaja, kao i na pogrebima, ispraćajima svojih članova, tako u

travnju 1935. na pogrebu kap. Vjekoslava Visina kojemu uz Sokolsko društvo Prčanj, i „Sloga“ polaže vijenac.²⁰

Od veće je važnosti činjenica da je Društvo sudjelovalo i na značajnim manifestacijama u drugim mjestima, tako u Kotoru na svečanosti posvećenoj svetim apostolima Ćirilu i Metodu, nedugo nakon osnutka Društva, 13. srpnja 1905. s društvenim barjakom, uz druga društva iz Boke – kotorskim Hrvatskim radničkim društvom „Napredak“, škaljarskim društvom „Hrvatski sastanak“ i muljanskim Hrvatskim pjevačkim društvom „Zvonimir“.²¹

¹⁷ IAK, OP XXXI, bez signature i datuma

¹⁸ IAK, OP XXXI, 546

¹⁹ IAK, OP XXXI, 549/2

²⁰ I. Z., „Kap. Vjekoslav Visin“, Glas Boke, 123, Kotor, 27. travnja 1935., str. 3

²¹ Podatke nalazimo zapisane na fotografiji iz zbirke Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora.

(7)

**DOPUŠTENJEM AUTORA,
PREDSTAVLJAMO VAM JAKO
ZANIMLJIVU PUBLIKACIJU SREĆKA
POSPIŠILA KOJA ĆE NAS VRATITI U
NEKA ZABORAVLJENA VREMENA**

Škrinjica nostalgije Čestitke u očima prošlosti - *Sveti Nikola*

Priredio:
Joško Katelan

U oči blagdana Svetog Nikole, donosimo, vjerujemo krajnje neobičan izbor čestitaka posvećenih upravo ovom svetitelju. Autor „Škrinjice“ nas kratko podsjeća da su se „početkom adventskog razdoblja pojavljivale čestitke sa svetim Nikolom kako raznosi darove. Ponekad je sveti Nikola u pratnji Krampusa, koji prema tradiciji dijeli šibe zločestoj djeci. Ovakve čestitke obično su šaljivog karaktera“.

Sveti Nikola i Krampus već nekoliko stoljeća, u tandemu, obilaze djecu diljem Europe i dijele im, po zaslugama, mrkve i batine. No, kako se to jedan svetac, biskup iz Mire, poznat po svojim dobrim djelima, našao bok uz bok s demonom čiji

korijeni, po nekima, sežu još od starog Egipta? Za Krampusa se ne zna točno kada je stvoren. Većina antropologa se slaže da je demon s dugim jezikom i kozjim nogama na ovim područjima obitavao puno prije nego su Sveta tri kralja vidjela znak na nebesima. On je imao sličnu ulogu kao i daleki mu rođaci iz Grčke i Rima - Pan i Faun - brinuti se o plodnosti svojih podanika. **Jacob Grimm** tvrdio je da je Krampus vezan uz porodice kućnih duhova poput germanskih *kobolda*, slavenskih *domovoja* ili nordijskih *vilenjaka* (istih onih koji pomažu Djedu Božićnjaku). Po današnjem shvaćanju mita, Krampus u originalu ili Kandža po našem, osim brige o plodnosti, navodno je volio provoditi vrijeme s vračarama i bio je zadužen za cijeli niz inicijacija u njihove redove. Krampus je

1912. Austrija

1917. Austrija

1930. Austrija

preživio pokrštavanje Germana uz puno blažu kaznu od nekih drugih nadnaravnih bića iz okolice. Dodani su mu lanci kako bi ga kontrolirali, proglašen je vrazjim demonom i pušten je da plaši zločestu djecu.

Kako su se onda sveti Nikola i Krampus udružili? Nitko ne zna zasigurno, ali Nikola je poznat po cijeloj Europi kao svetac s partnerom. U Belgiji, Nizozemskoj i Luksemburgu djecu obilazi s Crnim Petrom, u većini Njemačke sa Slugom Rupertom, dok mu je u njemačkoj regiji Palatinate i određenim dijelovima SAD-a pomoćnik krzneni Belsnickel. Tek kada je sveti Nikola posjetio države bivše Habsburške Monarhije na red dolazi Krampus. Kako bilo, šibu za zločeste među nama uvijek netko

nosi. Jesmo li to smatrali da jedan svetac treba lokalnu pomoć pri dijeljenju poklona, jesmo li prilagodili postojeće tradicije kršćanstvu ili smo poput taoista shvaćali svijet kroz dualnost, pa smo dobro i zlo personificirali u dvije legende, ne znamo sa sigurnošću. Koji put to nije ni bitno, dok god u čizmicama nalazimo čokolade, a ne šibe. (Dijelom preuzeto sa <https://www.tpportal.hr/lifestyle/clanak/kako-su-se-skompali-sveti-nikola-i-krampus-ak-05-12-20171204>, 13. 11. 2019, 19:50)

1935. Austrija

1935. Austrija

1935. Austrija

1910. Pochy (maaf. Praha)

1930. Njemačka

1935. Austrija

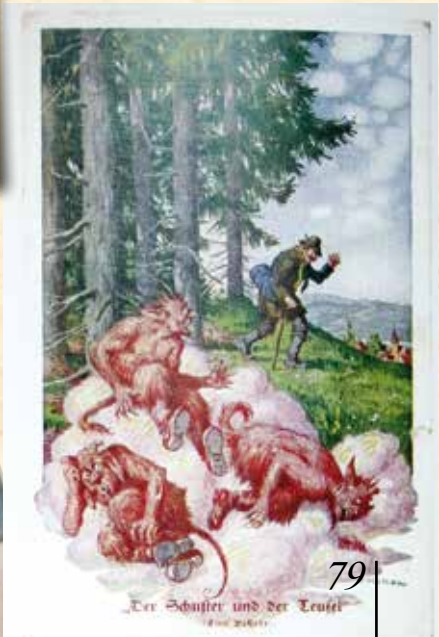
1930. Mađarska

1925. Zagreb

1935. Austrija

Sv. Nikola rođen je u gradu Patari u Maloj Aziji (Liciji) u 3. st. Bogati roditelji dugo nisu mogli imati djece, pa su od Boga izmolili malog Nikolu koji ime dobiva po stricu biskupu u Miri. Već kao mali Nikola je volio sve ljude oko sebe čemu su ga naučili njegovi dobri roditelji koji nažalost brzo umiru i Nikola ostaje sam. Nikola nasljeđuje njihovo bogatstvo, ali se nije uzoholio već je uvijek imao srce za potrebite.

Sveti Nikola uvijek je vodio brigu o ljudima, pa je tako pomagao siromašnom susjedu, ubacujući mu novce kroz prozor kako bi ovaj uspio udati kćeri. U blizini roditeljske kuće sv. Nikole, živio je nekad bogat čovjek, koji je izgubivši carsku službu izgubio i sav imetak. Imao je tri kćeri koje su bile lijepe, ali ih nije mogao udati, te je odlučio trgovati njihovom ljepotom i mladošću tako da nešto zaradi. One su molile za spas svoje časti i poštenja. Sveti Nikola je nekako doznao za tu odluku nesavjesnog oca, pa je uzeo vrećicu i napunio je dukatima, umotao u platno i potajno ubacio dukate kroz prozor. Kad je otac shvatio da ima dovoljno novaca da uda jednu kćer, to je i napravio, ali se onda isti slučaj dogodio i drugi, pa i treći put. Kad je ubacivao novac kroz dimnjak za najmlađu kćer, susjed ga je sustigao i prepoznao. Nikola ga je zaklinjao da šuti o tom događaju, ali je otac to razglasio u čitavom mjestu. Tako je Nikola postao prijatelj siromašnih.

Kako je Sveti Nikola zlatnike spuštao kroz dimnjak, dok su se na ognjištu sušile čarape, zlatnici su upali ravno u njih. Nakon toga tradicija se raširila po cijeloj Europi i Sjevernoj Americi, ali s različitim tumačenjima i nazivima. U Engleskoj je Saint Nicholas, u Njemačkoj Sinterklaas, u Poljskoj Mikula...

Sv. Nikola živio je u davna vremena u šumi, pored jednog sela gdje su živjela i bogata i siromašna djeca. Bogata su bila jer su imala roditelje koji ih vole, dovoljno hrane i prijatelje. Ali nisu imala igraćaka, a ni obuće. Samo jedan par čizmica. Ipak su djeca vrijedno svaki dan čistila i pazila svoje čizmice, a na Nikoljin imendan bi ih posebno lijepo ulaštala i stavila u prozor. Nikola bi navečer prolazio i u svaki prozor u kome je bila lijepa čizmica stavio bi jednostavnu drvenu igračku koju je sam napravio. Ali, godine su prolazile i Nikola je bivao sve stariji. Više na svoj imendan nije mogao ići u selo i donositi igračke, a mame nisu htjele da im djeca budu tužna ako ujutro nađu praznu čizmicu. I zato je svaka mama u tom malom selu stavila u čizmicu ono što je našla u kući. Kako su bili siromašni, to su bile jabuke, orasi, bomboni zamotani u šarene papiriće. A djeca su se probudila i bila sretna jer su već imala dovoljno igraćaka i slatko ih je razveselilo.

Školovao se za svećenika, a vodio ga je njegov stric biskup u gradu Miri. On ga upućuje na svetost i pobožnost. Nikola postaje svećenik i želi širiti ljubav na način na koji je to Isus činio. Uskoro mu umire stric, biskup Mire i svi misle da će ga Nikola naslijediti. No, on skroman i u strahu od te časti bježi u Palestinu gdje živi

samačkim životom. Vraća se nakon nekoliko godina upravo kad umire biskup, nasljednik njegova strica. Ovaj put nije mogao pobjeći, postaje biskup i noći provodi moleći, a dane pomažući nevoljnima i šireći vjeru.

Činio je čudesa. Poput Isusa smiruje uzburkano more i zato je zaštitnik mornara. U svom životu uvijek se borio protiv nepravde i za ljubav prema bližnjemu u kojem je prepoznao Boga. Iscrpljen pokorom i poslovima umire 6. prosinca 327. god. Svečano je sahranjen u crkvi mirske metropolije. Mnogi ljudi su dolazili i molili se, a ostalo je zabilježeno da su grob svetog Nikole pohodili i mnogi Slave ni, vjerojatno je zato poštovanje svetog Nikole kod nas toliko rasprostranjeno.

Kad su zavičaj svetog Nikole osvojili Turci, on se u snu javio jednom svećeniku iz Barija u Italiji i rekao da želi da njegovo tijelo bude preneseno u Bari. Bilo je to 1096. god. U Bariju je podignuta velebna crkva posvećena sv. Nikoli, gdje su njegovi posmrtni ostaci.

Sv. Nikola cijelog je života shvaćao da je jedini životni put čovjeka – ljubav prema Bogu i bližnjemu. S tom je ljubavi činio čudesa i zbog nje je proglašen svetim. Od našeg sv. Nikole možemo naučiti kako se živi vjera i ljubav.

(Djelomično preuzeto s www.visici.com 13. 11. 2019. 18:00 h)

Kad naranče zaigraju

Piše:
Mašo Miško Čekić

Stablo naranče u bokeškom đardinu, za zimskih mjeseci, gotovo je nestvarna slika koju pamtimo zauvijek. Mirisni žuti plodovi prkose oblacima i vjetru, što se uvuče među grane, pa naranče zaigraju, kao dukati na đevojačkim prsima. U staroj Heladi, kazuje priča, počela je veza đevojaka i naranče koja je darivala svoje cvjetove, a đevojka ih splela u mirisni vjenčani boket. Taj miris se proširio na đardine bogatih građana Rima prije skoro dvije hiljade godina. Rimljani su, naseljavajući pitome bokejske obale, donosili sve što im je trebalo za udoban život, pa tako i sjeme naranče. One ljute, grke ili gorke, kako je danas zovemo (*Citrus aurantium*), za koju neki kažu da je stigla tek u X vijeku. Ona druga, slatka naranča, zamirisala je na našim obalama tokom XVI vijeka, kada su je portugalski pomorci donijeli sa prostora Indije, Kine i Burme. Kad god da je došla, dobrodošla je! Naranča se odomaćila i postala sastavni dio bokeških obala, postala dio najznačajnijih običaja, ušla u kužine, postala lijek i hrana, dar i uzdarje, simbol ljepote, plodnosti, bogatstva i vječnog ži-

vota, otmjenosti i raskoši. Sve je to bila i narodima koju su prije nas zagrizli sočne plodove i pili nektar života koji naranča obilato nudi. Drvo naranče je u antici važno za rajsko drvo, a neki crkveni pisci su čak vjerovali kako drvo spoznaje nije bila jabuka, nego narančino drvo.

Ona je simbol besmrtnosti zbog svojeg zimzelenog lišća koje je sjajno i tamnozeleno tijekom cijele zime, a njeni bijeli cvjetovi su simboli čistoće i nevinosti. Ta simbolika uvodi naranču u bokeške svadbene običaje, pa tako postaje sastavni dio najsvetanijih tre-

nutaka u životu ljudi. Postaje simbol braka, ljubavi i sreće. Stoga joj je mjesto i u bokeškim narodnim pjesmama:

Pade cvjetak naranče
posred čaše junačke.
Da je znala naranča
da je čaša junačka,
sve bi grane savila
i čašu bi ispila.

Veza naranče i đevojke, tana i neuhvatljiva, kao snovi đevojački, pretočila se u posebne pjesme koju su đevojke pjevale, nadajući se dragom, udaji i svatovima:

Naranča u cvatu

Kapija

Devojka se svatovima nada:
Kroz polje je bilje posijala,
po dnu polja crvenu violu,
povrh polja žutu naranču.
Kad svatovi u to polje došli...
svaki stade će se koji nađe;
đever s mladom pod žutom
narančom.
Na naranči tri sokola siva
i trgaju pera od naranče
i padaju mladom u skutove:
od njih kiti kićene darove.

Tako je Bokeljka pjevala o
naranči, toliko važnoj u de-

Stabla naranče

vojačkim snovima, ali i na
svadbi, najznačajnijem danu
u njenom životu. U nekim
bokeškim mjestima i danas
se svadbene zdravice i poklo-
ni kite grančicama naranče.
Ljepota naranče je ljepota de-
vojka, a gdje je cura za udaju,
tu je i naranča:

Stane mi se svatovima nada
u neđelju koja prva dođe,
po putu je bosilje sadila,
pokraj puta ruže i viole,
oko dvora sitnu manžuranu,
a pred dvore zelenu naranču.

I mladićima je naranča bila
važna, gotovo kao i maslina
koju su sadili kao dokaz zrelo-
sti i svojevrstu ulaznicu među
domaćine. Posaditi naranču
ispred kuće ukazivalo je na
onu drugu stranu ličnosti, in-
timniju, sakrivenu...

Mladi Kosto dvore sagradio,
a pred dvore zelene naranče...

Pored svatovskih običaja,
naranča je našla mjesto i u
običajima Božića, jednog od
najznačajnijih hrišćanskih
praznika. Praznik se najavljuje
isticanjem naranče kroz koju
je zabodena grančica masli-
ne, hrasta ili lovorike, na kuć-
nim ulaznim vratima ili kapiji.
U nekim mjestima, naranča
se javlja u svim obredima od
Svetog Ignjata do kraja božić-
nog praznovanja. Nju u kuću
donosi polaznik, ima svoje
mjesto na badnjaku – doma-
ćinu, a dio je dara kojeg do-
maćica priprema za polaznika.
I u novogodišnji praznici vezani
su za naranču. Bokeški običaj
kalende podrazumijeva naran-
ču koju djeca nose od kuće do
kuće čestitajući Novu godinu,
a ukućani u naranču zabada-
ju novčiće, u znak zahvalno-
sti i želje za dobrom godinom.
I u crkvenim obredima naran-
ča je našla posebno mjesto. Od
njenog lišća i cvijetova, pored

boketa za mladu, nekada su se pleli vjenčići koji su se nosili na glavama za prvu pričest. Sušenim fetama naranče kitio se božićni bor, ukrašavali kolači i staro Bokeško božićno slatko od pšenice i suvog voća. Džemovi, marmelade i sokovi od naranče, uobičajene su domaće poslastice kojih se Bokelji ni danas ne odriču, a ko može zamisliti paradizet bez gratane kore od naranče ili bolji čaj od narančinog u zimskoj noći! Naranča je bila i ostala simbol naboljeg i najljepšeg. Božićna pečenka ne može se niti zamisliti bez naranče, ni posjeta bolesniku, ni božićni ili novogodišnji dar. Stare Bokeljske znaju reći „pratila te svaka sreća”, a kada uz takvu poruku ide i naranča u ruke, onda dileme nema. Sreća je uz tebe!

Svadbene vijenac od narančinog cvijeta

Svadbene boket

Arancini

Kolač sa narančom

Bokeško slatko

Sjećanje na dr. Slobodana Regnera

Piše: **dr. Aleksandar Joksimović, znanstveni savjetnik**

U Beogradu je 8. kolovoza 2019. godine, u 75. godini preminuo dr. Slobodan Regner, znanstveni savjetnik Instituta za biologiju mora - Sveučilišta Crne Gore, u mirovini. Odlazak dr. Slobodana Regnera, utemeljitelja moderne marinske ribarstvene biologije u Crnoj Gori, predstavlja veliki gubitak za crnogorsku akademsku i znanstvenu zajednicu. Njegovim odlaskom ostali smo uskraćeni za čovjeka koji je puno znao o moru, koji je cijeli svoj život posvetio moru i otkrivanju njegovih tajni i koji je svoje znanje nesebično i s lakoćom dijelio svojim učenicima.

Dr. Slobodan Regner rođen je 4. studenoga 1944. godine u El-Shattu, u današnjoj Republici Egipat. Osnovnu školu i klasičnu gimnaziju završio je u Beogradu, nakon čega 1963. godine upisuje studij biologije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Beogradu. Tijekom studija, u

Dolaskom dr. Slobodana Regnera u Institut za biologiju mora u Kotoru, 1994. godine, može se slobodno reći da počinje nova era razvoja morskog ribarstva Crne Gore.

sklopu ljetnih tečajeva, bavio se istraživanjem jadranskog bentosa u Institutu za biologiju mora u Rovinju. Studij je završio u redovitom roku 1967. godine te se kao stipendist Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu upisuje na treći stupanj studija Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, grupa biologija, smjer sistematsko-ekološki. U Splitu i počinje znanstvena karijera dr. Slobodana Regnera, posvećena istraživanju Jadranskog mora, posebno ekonomski važnih vrsta riba Jadrana. Znanstveni rad (u sklopu magistarskog) na temu „Prilog poznavanju ekologije planktonske faze života incuna, *Engraulis encrasicolus* (Linnaeus, 1758.), u srednjem Jadranu“, obranjen 1970. godine, krunisan je doktorskom

disertacijom pod naslovom „Ekologija planktonskih stadija incuna, *Engraulis encrasicolus* (Linnaeus, 1758.)“, koju je obranio 1980. godine na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Beogradu. Vrijeme provedeno u Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu posvetio je izučavanju ekologije planktonskih stadija riba, počevši od kvalitativne i kvantitativne analize sastava ihtioplanktona u Jadranu, istraživanja prostorno-vremenske distribucije jaja, larvi i postlarvi riba u planktonu na širim područjima Jadrana te ispitivanja karakteristika razvoja i rasta jaja, larvi i postlarvi nekih vrsta riba u eksperimentalnim uvjetima, do analize uzroka fluktuacija brojnosti planktonskih stadija riba, posebno

incuna, i određivanja biomase srdele i incuna u Jadranu metodom procjene dnevne proizvodnje njihovih jaja i relativnog fekunditeta. Bavio se i istraživanjima dinamike populacije adultne male plave ribe, u prvom redu srdele i incuna, i to uglavnom analizom dugoročnih podataka o njihovom ulovu i dugoročnim prognozama ulova na osnovi matematičkih aproksimacija vremenskih serija.

Kao član raznih savjeta i radnih grupa, aktivno je sudjelovao u kreiranju razvoja i organiziranju morskog ribarstva tadašnje Jugoslavije. Bio je potpredsjednik Komisije za znanstvena istraživanja i tehnološki razvoj morskog ribarstva, koja je djelovala u sklopu Poslovne zajednice morskog ribarstva Jugoslavije. Bio je potpredsjednik radne grupe Sveučilišta u Splitu za osnivanje studija ribarstva na Pomorske fakultetu i rukovodio je pritom izradom studije o potrebi osnivanja i razrade nastavnoga programa studija. Dr. Regner je započeo početkom 80-ih, izradivši idejni nacrt, rekonstrukciju broda „BIOS”, tada jednog od najvećega znanstveno-istraživačkog broda Jugoslavije. Brod je potpuno rekonstruiran, opremljen najsuvremenijom opremom i osposobljen za višenamjenska istraživanja, od fizičke do biološke oceanografije, za potrebe izučavanja prirodnih karakteristika, procjene ribljih stokova i zaštite Jadrana.

Uz sve navedeno, dr. Regner je kao mentor vodio doktorske disertacije buduća dva velika marinska biologa Instituta za oceanografiju i ribarstvo, dr. Ivana Katavića i dr. Jakova Dulčića.

Jedan dio svoga radnog angažmana proveo je u Beogradu, gdje je u razdoblju od 1991. do 1993. radio na mje-

stu šefa znanstvene jedinice u Prirodnjačkom muzeju u Beogradu, a od 2005. do 2011. godine u Ministarstvu znanosti i zaštite životne sredine i Institutu za multidisciplinarnu studiju Sveučilišta u Beogradu.

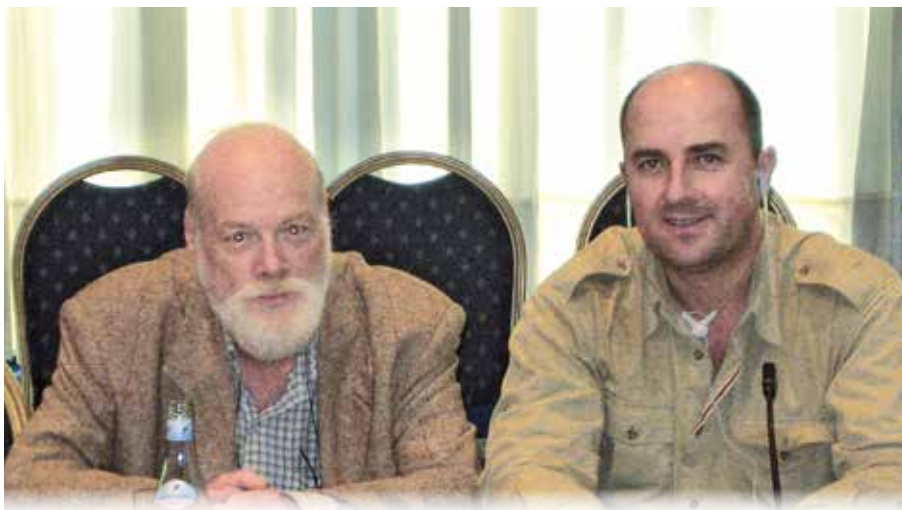
Dolaskom dr. Slobodana Regnera u Institut za biologiju mora u Kotoru, 1994. godine, slobodno se može reći da počinje nova era razvoja morskog ribarstva Crne Gore. Naravno, od osnivanja Instituta (tadašnjeg Zavoda za biologiju mora) 1961. godine bilo je istraživanja i rada na polju morskog ribarstva nekih suradnika Zavoda, posebno u dijelu morfologije i sistematike riba, sastavu ihtiofaune u Bokotorskom zaljevu, kao i na polju parazitologije riba.

Uz bogato stručno i znanstveno iskustvo stečeno u Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu te sudjelovanje u znanstvenim ekspedici-

jama istraživanja ribarstva Jadrana s talijanskim kolegama, dr. Regner uvodi ribarstveno-biološku komponentu u istraživanju resursa crnogorskoga morskog ribarstva. Kako bi se adekvatno odgovorilo na zahtjeve i standarde Generalne komisije za ribarstvo Mediterana, neophodna i ključna je bila suradnja s Ministarstvom poljoprivrede. Na osnovi parametara populacijske dinamike ekonomski važnih riba, rakova i glavonožaca, procjenjuje se njihova biomasa u teritorijalnim i međunarodnim vodama ispred Crne Gore. Na osnovi tih procjena određuje se ribolovni napor - optimalni broj ribarskih brodova, odnosno maksimalno biološki održivi nivo korištenja na godišnjem nivou. Zapravo, to je bio početak razvoja odgovornog ribarstva Crne Gore. Kao ključni i nezaobilazni partneri, u taj proces uključuju se i crnogorski ribari, koji shvaćaju

Institut za biologiju mora Kotor

Dr. Slobodan Regner i dr. Aleksandar Joksimović

potrebu brige o resursima. Uz njihovo golemo povjerenje, dr. Regner na jednostavan i lak način uči ribare kako se mora voditi veća briga o ribarstvu i zašto je znanost prijeko potrebna karika u procesu očuvanja resursa u granicama održivog ulova.

Istodobno, kao član delegacije Crne Gore, zajedno s predstavnicima Ministarstva poljoprivrede, dr. Slobodan Regner predstavlja Crnu Goru u svim međunarodnim tijelima vezanim uz ribarstvo Mediterana. I te kako se dr. Regnerova riječ i mišljenje cijenilo i poštovalo na nivou Mediterana. Time, uz njegov ozbiljan znanstveni rad, Crna Gora dobiva svoje zasluženno mjesto u porodici ribarskih mediteranskih zemalja i postaje nezaobilazan partner u svim pitanjima vezanim uz morsko ribarstvo.

U znanstvenom smislu, tadašnji predmet istraživanja dr. Regnera proširio se na ekologiju bentoskih riba, rakova i glavonožaca u kočarskom ulovu crnogorskih brodova. Prvi put napravljene su analize parametara dinamike populacija arbuna, barbuna, kozice, kao ekonomski najznačajnijih vrsta u spomenutim ulovima. Bavio se i istraživanjima dinamike populacije juvenilnih

i adultnih stadija male plave ribe, u prvom redu srdele i inćuna u Bokokotorskom zaljevu, kao prirodnom mrijestilištu i hranilištu ovih vrsta. U sklopu međunarodnih znanstvenih ekspedicija, prvi put se daju procjene biomase male plave ribe u crnogorskim vodama.

Kroz mentorstvo, dr. Slobodan Regner znanstveno je osposobio pet mladih suradnika u Institutu za biologiju mora Sveučilišta Crne Gore i time oformio tim koji je zajedno s njim nastavio istraživati demerzalne i pelagične resurse Crnogorskog primorja. Njegovom zaslugom osnovan je Laboratorij za ihtiologiju i morsko ribarstvo Instituta, koji je osposobljen da odgovori na sve zahtjeve FAO-a (Organizacija za poljoprivredu i hranu) i GFCM-a (Komisija za ribarstvo Mediterana). I sada, na spomenutim sastancima redovito se spominju metode i istraživanja dr. Regnera, posebno u dijelu matematičko-statističkih modela aproksimacije vremenskih serija za ispitivanja fluktuacije biomase male plave ribe u Jadranu.

U priprema za približavanje Europskoj uniji i uključivanju u europsku ribarsku politiku, Crna Gora intenzivno je radila

na izradi zakonske legislative. Tako je donesen novi Zakon o morskom ribarstvu i marikulturi 2009. godine. Doprinos dr. Regnera u izradi ovoga zakona i pratećih pravilnika bio je nemjerljiv. Također, njegovo bogato stručno iskustvo bilo je duboko ugrađeno i u Strategiju razvoja ribarstva u Crnoj Gori. Jednostavno, bilo koja aktivnost vezana uz morsko ribarstvo u Crnoj Gori bez dr. Regnera nije se mogla provesti. I nakon prestanka radnog odnosa uvijek se rado uključivao u sve napore da crnogorsko morsko ribarstvo bude bolje.

Prepoznavanje i promoviranje morskog ribarstva kao ozbiljne privredne grane Crne Gore, uz poštovanje znanstvenih principa, najvećim dijelom su zasluge dr. Slobodana Regnera i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja. Resorni ministri i pomoćnici, radeći s dr. Regnerom na razvoju ribarstva, iznimno su poštovali i prihvaćali njegovo mišljenje.

Iako smo svjesni da život ima kraj, koji mi nazivamo smrt, nikada za nju nismo spremni. Možda taj trenutak ne treba tumačiti kao nestanak, već kao preseljenje u neku novu dimenziju, koje nismo svjesni. Kako god, Slobodan Regner nas je fizički napustio, otišao u naručje raja, u to smo svi sigurni. To smo znali odavno, da je njegov put tamo, jer njegova blagost, dobrotu, njegovo veliko ljudsko srce okupano prijateljskim osmjehom, davno mu je osiguralo mjesto baš tamo u nebeskom Raju.

Mi, njegova znanstvena djeca, zahvalni smo Bogu što nam je dao šansu da ga upoznamo. Možda to poznanstvo nije slučajno, možda je to negdje zacrtano, a njegov dolazak u Kotor je samo detalj toga zacrtanog puta.

Ostavština obitelji Visković u Perastu ⁽¹⁴⁾

Piše:
Marija Mihaliček

Nekad bogata pokretna kulturna baština prikupljena u palačama pomorskih i plemićkih obitelji iz Boke kotorske osipala se i nestajala tijekom vremena. Ono što je ostalo poslije izumiranja nasljednika, migracija, ratova, potresa, a najviše nebrige za ovaj najosjetljiviji segment kulturnog naslijeđa, danas se samo malim dijelom sačuvalo kao privatno obiteljsko naslijeđe ili u fragmentima ako je naslijeđe postalo dijelom muzejske i arhivske građe u baštinskim ustanovama ili je kao dio crkvenih riznica postalo javno dostupno svjedočanstvo prošlosti...

Nepokretna imovina poznatih pomorskih obitelji – palače i kapetanske kuće – od ruševina sve više postaje dio suvremenog života, dobivajući nove namjene i turističku valorizaciju. To nije slučaj s pokretnim kulturnim naslijeđem koje je u tom pogledu na margini zanimanja i još nije prepoznato kao kulturna i muzejska vrijednost. Zato sam iznijela potrebu prezentiranja

primjera obiteljskih ostavština u primorskim mjestima Perastu, Dobroti, Prčanju i istaknula njihov značaj kao svjedočanstva pomorske tradicije, kulturološkog i civilizacijskog identiteta vlasnika, stanovnika ovog prostora. I ovaj segment naslijeđa dio je svjetske kulturne baštine koji zahtijeva adekvatnu zaštitu, održavanje i stvaranje uvjeta za prezentaciju u kulturno-turističkoj ponudi. Ipak, danas se može govoriti o izvjesnim pomacima u kulturnoj infrastrukturi u domeni muzejske prezentacije na području Kotora, ali bez vraćanja u funkciju Memorijalnog muzeja obitelji Visković u Perastu koji od 1979. godine ne postoji.

Kulturno-historijsko naslijeđe ove obitelji dragocjeno je i mora se konačno shvatiti da je nedopustivo razdvajanje bogate arhivske, bibliotečne građe i muzejskog materijala od ambijenta kome pripada, od obiteljske palače. To je moralna obveza društva prema onima koji su kulturnu baštinu stvaranu generacijama svojih predaka od XVI. do polovine XX. stoljeća ostavili da bude javno kulturno dobro u neodvojivoj cjelini. Arhitektonski kompleks Viskovića devastiran je desetljećima, a

vrijedne pokretne pohranjene su u Muzeju grada Perasta. O palači Visković se posljednjih desetljeća razmišlja kao o nekretnici – ruševini koja ima veliku tržišnu vrijednost zbog njezina položaja i atraktivnosti, a da se zadovoljenje njezine memorijalne, historijske i kulturne vrijednosti rješava s nekoliko kvadrata „memorijalne sobe“.

Ostavštinu Viskovića prikazala sam i u svjetlu prioritarnog razvoja kulturnog turizma, s golemim potencijalom koji nosi njezina jedinstvenost – spoj arhitekture i ambijentalnih vrijednosti i muzejskog, bibliotečnog i arhivskog sadržaja koji joj pripada, po čemu je jedinstvena u ukupnoj kulturnoj baštini Boke kotorske i države Crne Gore.

Revalorizacija kompleksa Visković: najstarijeg stambenog dijela jedne od najljepših primjera fortifikacije – kule, palače uobličene početkom XVIII. stoljeća i rekonstruirane i dograđene u XIX. stoljeću, bit će u potpunosti ostvarena samo preko ponovno uspostavljene izgubljene memorijalne muzejske funkcije i kulturnom namjenom za ostale prostore palače.

Za čitatelje Hrvatskoga glasnika HGDCG priređujemo serijal u nekoliko nastavaka iz magistarske teme „Porodična kulturna baština u turističkoj ponudi - Ostavština porodice Visković u Perastu“, koja je obranjena 2011. godine na Fakultetu za turizam i hoteljerstvo u Kotoru, a publicirana 2016. godine pod naslovom: „Ostavština porodice Visković u Perastu“, u izdanji OJU „Muzeji“ - Kotor, uz potporu Ministarstva kulture Crne Gore, po programu za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara.

Povijesne ličnosti i događaji iz zbirke fotografija Viskovića

**MAŠO VRBICA (1833,- 1898.),
crnogorski vojvoda i ministar u vladi knjaza
Nikole (s posvetom)**

Autor: fotografski atelje A. Jellasca

Mjesto nastanka: Dubrovnik

Vrijeme: XIX. st.

*Dimenzije: 10,5 × 6,5 cm
(format „visitte portrait“)*

Inv. broj: 880

**KARL V., kralj Švedske i Norveške
od 1826. do 1872.**

Vrijeme: druga polovina XIX. st.

Dimenzije: 15 × 6 cm (format „vizitte“)

Inv. broj: 1028

ISPRAVAK: U prošlom broju (171.) Hrvatskoga glasnika u 14. nastavku Ostavštine obitelji Visković u Perastu, Povijesne ličnosti i događaji iz Zbirke fotografija Viskovića, na stranicama

77. i 78. potkrala se pogreška u legendama uz fotografiju. Zato ponavljamo fotografije s točnim legendama, uz ispriku čitateljima. Uredništvo Hrvatskoga glasnika.

Zbirka hladnog i vatrenog oružja

Zbirka starog oružja koja je pripadala Viskovićima po brojnosti i vrijednosti pojedinih primjeraka sigurno je najznačajnija porodična kolekcija ne samo u Perastu, nego i šire.

Peraštanima je u prošlosti oružje bilo potreba i vjerni pratilac i na moru i na kopnu i uz junaštvo jamstvo uspjeha u mnogim okršajima i ratovima u kojima su sudjelovali. Viskovići su se za vrijeme Venecije istaknuli junaštvom, vojujući na moru, ali i kopnu. U Perastu je svaka kuća posjedovala oružje za obranu, ali jedina sačuvana oružnica jest ona u vlasništvu Viskovića, iz vremena od XVI. do XX. stoljeća.

Ovdje kao posebnu vrijednost treba istaknuti trofejno oružje, značajno zato jer je povezano s pojedinim historijskim ličnostima i događajima iz burne peraške prošlosti.

U kolekciji su zastupljeni izvanredni primjerci oružja iz XVII. i XVIII. stoljeća: desetak primjeraka venecijanskih „schiavona“ mačeva, od kojih dva pripadaju Krstu Viskoviću, zatim turski i albanski jatagan.

Franjo Visković zabilježio je u svojoj knjizi „Storia di Perasto“ da su Peraštani 1875. godine, prilikom posjeta cara Franje Josipa Perastu, na trgu ispred crkve sv. Nikole izložili staro oružje svojih djedova, a najviše se isticalo trofejno oružje Viskovića.

Trofejno oružje

Mač „plameni“ don Karlosa Gonzage

Vrijeme: XVI. st.
Materijal: metal
Dimenzije: dužina 118 cm, sječivo 94 × 2,5 cm
Inv. broj: 312

Popis predmeta iz 1970., br. 38,
Veliki salon

Mač se svrstava u tzv. „plamene“, čija je osobitost ubojito spiralno sječivo. Ovo je jedini primjerak takvog tipa hladnog oružja na

našem prostoru. Posjeduje i veliku historijsku vrijednost jer je pripadao zapovjedniku Herceg Novog za vrijeme španjolske vladavine (1538. – 1539.). Tradicija i bugarštice iz Mazarovićeve pjesmarice vezuju ovaj mač za događaj u kojem su se Peraštani osvetili don Karlosu Gonzagi, koji je obeščastio dvije djevojke. Gonzaga je s posadom bio ubijen na mjestu Hladenac, 1583. godine.

Mač (sablja) Osman-age Šabanovića

Vrijeme: XVII. st.
Materijal: metal, riblja kost
Dimenzije: duž. 106 cm, sječivo 42 × 2,5 cm
Inv. broj: 283.

Popis predmeta iz 1970., br. 44, Veliki salon

Ova sablja je, prema predanju, pripadala čuvenome hercegnovskom kapetanu Osmanu Šabanoviću, koji je bio poražen u megdanu s Vickom Bujovićem, najvećim junakom i pustolovom Perasta. Ovaj događaj bilježe arhivski dokumenti i svjedočanstvo Julija Balovića u poznatoj Hronici Perasta. U dvoboju koji se dogodio 1685. godine na obali između Kamenara i Veriga, Bujović je pobijedio Turčina, poštedio mu život, ali mu je i nanio najveću sramotu uzevši mu oružje.

Džeferdar Mehmed-age Rizvanagića

Džeferdar je pripadao dizdaru i kapetanu Risna, Mehmed-agi Rizvanagiću. U neuspješnom napadu na Perast, 15. svibnja 1654. godine, u vrijeme Kandijskog rata, Mehmed-aga Rizvanagić je poginuo, a njegov džeferdar postao ratni plijen Peraštana. U ovome čuvenome peraškom boju kula Viskovića odigrala je veliku ulogu jer je to bila jedina kula koja je imala top za obranu.

Prilikom održavanja tradicionalne narodne svečanosti i zavjetnoga dana Perasta, svakog 15. svibnja ovaj džeferdar se kao simbol pobjede uz poseban ceremonijal iznosi na trg ispred crkve sv. Nikole.

Vrijeme: XVII. st.
Materijal: kundak drveni, dekoriran sedefom i tankom metalnom žicom
Dužina: ukupna 128 cm, cijevi 90 cm
Inv. broj: 561
Popis predmeta iz 1970., br. 46, Veliki salon

Osobno oružje članova porodice Visković

Buzdovan

Prema porodičnoj tradiciji buzdovan je pripadao čuvenom junaku, kontu, kolonelu i kavalijeru Franu Viskoviću (1665. – 1720.). U kući Viskovića bio je izložen, zajedno s mačem, uz njegov portret.

Mač venecijanski (schiavone)

Vrijeme: XVII. – XVIII. st.
Materijal: metal, košarasti rukobran
Dužina: ukupna 115 cm, sječivo 101 cm
Inv. broj: 311
Popis predmeta iz 1970., br. 33, Veliki salon

Mač je pripadao kontu, kolonelu i kavalijeru sv. Marka, Franu Viskoviću (1665. – 1720.). U kući Visković, u Velikom salonu, bio je izložen uz buzdovan i portret.

Mač venecijanski, uspomena Krsta Viskovića iz ropstva u Alžiru

Vrijeme: XVII. – XVIII. st.
Dužina: 103 cm
Inv. broj: 314
Popis predmeta iz 1970., br. 41/2,
Veliki salon

Krsto Visković (1757. – 1829.) je, kao sudionik ekspedicije kap. Emma u Sjevernoj Africi 1784. godine, bio zarobljen u Alžiru. Uspomenu na taj događaj, dva venecijanska mača i mali savijeni nož s drškom od slonove kosti, na drvenoj podlozi, čuvali su Viskovići u Velikom salonu.

Austrijska mornarička sablja s koricama i pojasom (Vjekoslava Viskovića)

Vrijeme: XIX. st.
Materijal: metal, mjed,
korice: drvo, koža,
pojas: platno
Dužina: ukupna 87 cm,
sječivo 74 cm
Inv. broj: 282
Popis predmeta iz 1970., Veliki salon

Sablja je pripadala Vjekoslavu Viskoviću (1828. – 1891.), austrijskom konzulu u Solunu. U kući Visković, u Velikom salonu, bila je izložena s epoletama s mornaričke uniforme, uz njegov portret koji je naslikao Ugo Brunetti.

ATHENA

Piše:
Neven Jerković

U škotskom brodogradilištu Gourlay Bros. Dundee porinuta je 1887. za engleskog industrijalca J. T. Mortona u more novogradnja 130, luksuzna jahta THEODORA duga 50 metara. Par-na motorna škuna (jedrenjak s dva ili više jarbola i kosnikom) imala je 488 GT.

Luksuzna, i u to vrijeme doista velika jahta, ATHENA je poduzimala brojna turistička kružna putovanja u kojima su posebno mjesto zauzimala sredozemna antička odredišta, egejska, jonska i jadranska.

Nekoliko je puta mijenjala vlasnike i imena, prvi put već 1898. kada mu Andrews Hugh iz Newcastlea mijenja ime u

TAURUS, od 1900. za Earl of Crawforda plovi kao CONSUELO te konačno od 1907. za R. E. Crowle-a nosi ime ATHENA.

Luksuzna, i u to vrijeme doista velika jahta, ATHENA je poduzimala brojna turistička kružna putovanja u kojima su posebno mjesto zauzimala sredozemna antička odredišta, egejska, jonska i jadranska. Program krstarenja je bio prilagođen američkim i britanskim bogatašima, jer je brod i opisan u promidžbenim materijalima kao „jahta građena u britanskim brodogradilištima za imućnu gospodu“ i „kulminacija duge pomorske tradicije“ brodova umjerene veličine idealnih za ugodan boravak u malim mediteranskim lukama. S druge strane tadaš-

nja se Grčka, a zapravo i cijeli istočni Mediteran, opisuje kao siromašna zemlja, vrlo loših puteva, nikakve željeznice, primitivnog transporta i neopisivo nekomfortnog smještaja pa je boravak na luksuznim jahtama predstavljao upravo idealno rješenje.

Boka kotorska je nekoliko puta bila uvrštena u program njenih kružnih putovanja, pa je tako 1911. na šest krstarenja ATHENA dolazila ovamo od travnja do kolovoza itinererom koji bi sa polaskom velikim prekooceanskim linerima iz Bostona i New Yorka i ukr-

cajem na jahtu u Napulju, Pireju ili Brindisiju, obuhvaćao luke Istanbul, Iraklion, Pirej, Itea, Krf, Brindisi, Kotor, Dubrovnik, Split, Opatija, Pula Venecija, Taormina, Palermo, Tunis, Malta i Napulj. Ovisno o izboru itinerera, cijena krstarenja po osobi se kretala u rasponu od 420 USD do 570 USD.

Nažalost, idilična se putovanja nisu dugo održala. U plovidbi Sredozemljem ATHENA je 18. svibnja 1927. udarila o stjenoviti greben te nedaleko grada La Nouvelle nepovratno potonula na morsko dno.

Opis posjete broda ATHENA Boki kotorskoj iz programa 1911.

KOTOR, dolazak 20. svibnja u vjetroviti dugi fjord, jedan od najveličanstvenijih na svijetu, sličan jezeru Luzern, kojega ipak u svemu nadmašuje. I sami utvrđeni grad je izuzetno atraktivan iz kojega vas veliki kotorski lav vodi do čvrstih planina gdje žive najizdržljiviji, srčani i nesavladivi gorštaci. Do njih vodi veličanstvena cesta kakve nema u civiliziranom svijetu. Putuje se do Njeguša, konca ove slikovite rute, sa povratkom na jahtu ATHENA istoga dana.

SERIJAL

GRBOVI KOTORSKE VLASTELE

XIV VIJEKA

Piše:

Jovan J. Martinović

Za istoriju grada Kotora tokom prve polovine XIV vijeka neicrpno vrelo podataka čini prva, zapravo najstarija sačuvana knjiga kotorske notarske kancelarije od 1326 -1335. godine, te druga knjiga isprava za 1329. i period od 1332 – 1337. godine.

Ove dvije knjige, preklapajući se djelimično, pokrivaju razdoblje od 1326. do 1337. godine, a sadrže svaka po osam sveščica razne debljine, koje su ispisivali zakleti gradski notari.

Sadržaj notarskih isprava je izuzetno raznovrstan i zahvata sve oblasti života i društva srednjovjekovnog Kotora. Zapravo su ti unesci minijturni isječci svakodnevnog života visoko razvijene gradske komune Kotora u jednom re-

lativno ograničenom periodu, nešto poput kockica mozaika koje je moguće složiti u suvisle cjeline, kako bi se dobila jedinstvena i višeslojna slika života svih staleža kotorskog društva.

Podaci za plemićke porodice Kotora dobijeni su pažljivim čitanjem originalnih latinskih tekstova notarskih unesaka u kojima se kriju brojni podaci o svim vidovima aktivnosti za svakog pojedinog člana roda, te o rodbinskim odnosima i stepenu srodstva

među članovima pojedinih porodica, na osnovu čega su izrađena rodoslovna stabla. Takođe su doneseni i heraldički simboli, grbovi tih porodica sa opisima i grafički prikazanim bojama, te sa fotosima pojedinih sačuvanih primjeraka.

VRAKJEN

(VRACHIEN, VRACHINI)

K. Jireček za ovaj stari kotorski rod kaže da su istaknuta plemićka porodica počev od XIII vijeka, a da su izumrli 1825. godine.

Grb porodice Vrakjen nalazi se na nekoliko mjesta u Kotoru, a posebno su lijepi: primjerak u kotorskom gradskom Lapidarijumu, u bogatom baroknom okviru, koji je ranije stajao okačen o kuku u dvorištu palate Bi-

zanti, pored kipa mletačkog providura Pietra Duodo iz kraja XVII vijeka što je vandalski uništen u proljeće 1945. godine, kao i raskošni barokno osmišljen grb koga podržavaju dva anđela u štukatu (desni oštećen) iznad glavnog portala kasnije građene barokne palate Vrakjen, koji se najbolje vidi iz zasvođenog uličnog prolaza što sa Pjace pred kate-

Grb Vrakjen, portal palate

Grb Vrakjen, Lapidarij

Grb Vrakjen, Muo

dralom sv. Tripuna vodi prema jugu, ka maloj pjaceti poznatoj pod imenom Pjaca od salate ili Škaljarska pjaca, na čijem se sjeverozapadnom uglu ova mala i skladna palata nalazi. Jedan primjerak grba se nalazio i nad ulaznim portalom ogradnog zida dvorišta sa kulama za odbranu na ljetnjem imanju porodice Vrakjen u tivatskom predgrađu Seljanovo (ili bolje: Jakalj), ali je nakon zemljotresa 1979. godine i rušenja portala prenesen u muzejsku zbirku u kompleksu Buća-Luković u Tivtu. Izgleda da je grb oko 1553. godine potvrđen od strane Zan Battiste Giustiniana, mletačkog providura (kneza) Kotora.

Van Boke Kotorske nalazi se ovaj grb naslikan u svečanoj auli Univerziteta u Padovi (Italija), gdje je izvjesni Marin Vrakjen (Marinus Urachien) studirao pravo oko 1677. godine a kako se ovi grbovi me-

đusobno razlikuju u bojama, donijeće se dvije varijante.

1. Plavo polje štita podijeljeno je zlatnom horizontalnom gredom, pa se u gornjoj polovini nalazi srebrni golub okrenut udesno, a donja je presječena sa tri srebrne kose lijeve grede;

2. Polje štita je horizontalno razdijeljeno napola. U gornjoj plavoj polovini je srebrni udesno okrenuti golub, dok je donja polovina prekrivena sa tri crne i tri srebrne kose lijeve grede (2).

U kotorskim notarskim knjigama posmatranog perioda zabilježeni su sljedeći članovi roda Vrakjen: otac Miho, samo kao pok. suprug žene Katene i u filijaciji sina Marina, zatim pomenuta žena Katena i sin Marin, te Marinova kćerka Rada, udata za Junija Ilije Smalote, ali je očigledno Marin imao i maloljetne nepomenute sinove, pošto umjesto da se ovaj rod sa Marinom u muškoj liniji ugasi, on tek počinje cvjetati u kasnijim vjekovima.

Na osnovu izloženog, jednostavno genealoško stablo porodice Vrakjen izgleda ovako:

MIHO (+ 1332).

ž. Katena

|

MARIN

|

/sin ili sinovi ?/

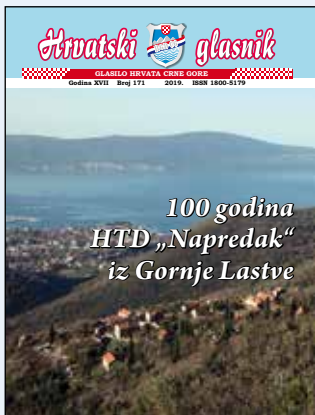
kćerka Rada
udata za Junija Ilije Smalote

- Potvrdu mletačkog plemstva dodijelio je porodici dužd Zan Battist Giustinian 1553. godine.
- Alvize Tripunov Vrakjen dobio je potvrdu austrijskog plemstva dana 26.o5. 1825. godine.

(Po želji autora, tekst nije lektoriran.)

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuirana se u Crnoj Gori, Hrvatskoj, Europi, SAD, Kanadi, Australiji...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

ČASOPIS MOŽETE PRONAĆI:

- U katedrali sv. Tripuna u Kotoru
- U uredu HGD CG
- U Tivtu kod Andrije Krstovića

Tiskanje časopisa potpomogli:

FOND ZA ZAŠTITU I OSTVARIVANJE MANJINSKIH PRAVA CRNE GORE • SREDIŠNJI DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN R. HRVATSKE • GRAD DUBROVNIK • DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA • TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA • ZRAČNA LUKA DUBROVNIK • MERCATOR CRNA GORA - IDEA • INA CRNA GORA • OPŠTINA KOTOR

MEDIJSKI PARTNERI

99,0 MHz i 95,3 MHz

LOKALNI JAVNI EMITER RADIO KOTOR

S ponosom nosimo ime svoga grada!

**Boka Aluminium Windows Pty Ltd,
SYDNEY, Australia**

INIA
CRNA GORA

Izravni letovi iz Dubrovnika!

<p>Croatia Airlines Rim Venecija Vueling Rim Volotea Venecija easyJet Milano</p>	<p>easyJet Edinburgh London Bristol British Airways London Monarch Birmingham London Jet2.com Belfast Edinburgh Leeds Manchester Newcastle Nottingham Norwegian London Thompson Airways Bristol Glasgow London Manchester Newcastle Birmingham</p>	<p>SAS Kopenhagen Oslo Stockholm Norwegian Bergen Helsinki Kopenhagen Oslo Stavanger Stockholm Trondheim Finnair Helsinki</p>
<p>Croatia Airlines Düsseldorf Frankfurt Lufthansa Frankfurt München Eurowings Berlin Düsseldorf Hamburg Hannover Stuttgart EasyJet Berlin Air Berlin Düsseldorf Transavia München</p>	<p>Vueling Barcelona Iberia Madrid Norwegian Barcelona Madrid</p>	<p>Croatia Airlines Pariz Nica easyJet Lyon Pariz Toulouse Volotea Bordeaux Nantes Marseille Transavia France Pariz</p>

 DUBROVNIK AIRPORT
ZRAČNA LUKA DUBROVNIK

☎ headoffice@airport-dubrovnik.hr / ☎ +385 (0) 20 773 100 / ☎ +385 (0) 20 773 322

iDEA super

SKOCKANA ZA VAS!

RADANOVIĆI BB
RADNO VRIJEME: 07:00-23:00h

 BUTIKO
SUPERMART

ZG

CROATIA
Full of life

ZAGREB

GRAD KULTURE / CITY OF CULTURE

pogledajte poslušajte osjetite / see listen feel

ISKORISTITE
MOGUĆNOSTI
KOJE VAM PRUŽA
ZAGREB CARD

USE THE
POSSIBILITIES
OFFERED BY
ZAGREB CARD

tel. + 385 (0)1 481 40 51

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA
ZAGREB TOURIST BOARD

infozagreb.hr